

GAMLA TYRESÖVÄGEN

**Integrerad barn-
konsekvensanalys**

Detaljplan Gamla Tyresövägen

Delrapport 1

KARTLÄGGNING

Samrådsförslag

Integrerad barnkonsekvensanalys detaljplan
Gamla Tyresövägen har tagits fram under 2019 av
Landskapslaget AB på uppdrag av Stockholms stad,
Exploateringskontoret.

Kontaktpersoner:

Ylva Kjellin, exploateringskontoret
Martin Styring, stadsbyggnadskontoret
Erik Thurell, stadsbyggnadskontoret

Medverkande:

Landskapslaget AB;
Lise Hellström
Anna Squassina
Anna Björklund
Mustafa Sherif

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION

1. BAKGRUND.....	5
1.1 Syfte.....	5
1.2 Läsanvisning.....	5
2. BARN OCH UTEMILJÖER.....	6
2.1 Vad vill barn och unga?.....	6
2.2 Vardagens utemiljöer.....	6
2.3 Rörelse och lek.....	6
2.4 Aktiviteter i olika åldrar.....	7
2.5 Gynnsam vardagsmobilitet.....	8
2.6 Barn i trafiken.....	9
3. METOD.....	10
3.1 Ett barns perspektiv och barnperspektivet.....	12

4. TIDIGARE DIALOGER.....	24
4.1 Barnkonsekvensanalys sambandet Bagarmossen-Skarpnäck.....	24
4.2 Designdialog Bagarmossen Skarpnäck.....	24
4.3 Barnkonsekvensanalys Stora Sköndal.....	25
4.4 PM Barnkonsekvensanalys program Skarpnäck-Bagarmossen.....	25
5. SAMTALEN.....	26
5.1 Samtalen förskola.....	27
5.2 Samtalen grundskola åk 4-5.....	31
5.3 Samtalen fritidsgård.....	35
6. SAMMANFATTNING.....	39

KARTLÄGGNING

1. STYRANDE DOKUMENT.....	14
1.1 Nationellt styrande dokument.....	14
1.2 Stockholms stads styrande dokument.....	14
2. OMRÅDET IDAG.....	16
2.1 Beskrivning av närområde.....	16
2.2 Statistik.....	17
2.3 Vilka barn berörs?.....	18
2.4 Förskola, grundskola och gymnasium.....	18
2.5 Friytor.....	19
2.6 Målpunkter.....	20
2.7 Gång, cykel och kollektivtrafik.....	20
3. PÅGÅENDE PLANERING.....	21
3.1 Program Bagarmossen och Skarpnäck.....	21
3.2 Start-PM detaljplan Gamla Tyresövägen.....	22
3.3 Program Stora Sköndal.....	23
3.4 Detaljplan Rotorbladet.....	23

KÄLLOR OCH BILAGOR

1. KÄLLFÖRTECKNING.....	43
1.1 Litteraturlista.....	43
1.2 Muntliga källor.....	43
2. BILAGOR.....	44
Bilaga 1 Teckningar från dialogtillfälle Filosofiska Skolan.....	44

INTRODUKTION

1. BAKGRUND

Denna rapport är en del av samrådshandlingen för detaljplan Gamla Tyresövägen (Stockholms stad 2017). Planområdet ligger i Skarpnäcks gård längs med Gamla Tyresövägen och Flygledargatan. Till Skarpnäcks tunnelbanestation är det drygt 600 meter fågelvägen. Området utgörs idag till största del av naturmark (Skevrodrets skog) och är planlagd som park och natur.

Detaljplanen Gamla Tyresövägen syftar till att möjliggöra bostadsbebyggelse (cirka 480 lägenheter), lokaler samt en förskola. Planen syftar även till att utveckla Skevrodrets skog med lek, utveckla gångstråk och stärka kopplingar till Norra Sköndal och centrala

Skarpnäck. I planen ingår även att omvandla Gamla Tyresövägen från landsväg till stadsgata med åtgärder för att öka trafiksäkerheten.

Planen är del av *Program för Bagarmossen och Skarpnäck* (2016) och detaljplanen Gamla Tyresövägen motsvarar ett av sex utpekade utvecklingsområden.

1.1 SYFTE

Syftet med denna barnkonsekvensanalys är att se och synliggöra vilka värden, viktiga platser, möjligheter och utmaningar som finns i och omkring planområdet samt att kartlägga vilka barn som berörs av detaljplanen.

1.2 LÄSHÄNVISNING

Barnkonsekvensanalysen redovisas i två delrapporter, varav detta dokument är delrapport 1 som introducerar befintliga förutsättningar och en kartläggning av barnens rörelsemönster, lekplatser, övriga målpunkter och platser som upplevs ha brister. Dokumentet fungerar som planeringsunderlag för detaljplanen. Delrapport 2 redovisar en konsekvensbeskrivning av först samrådsförslagets planförslag för att sedan uppdateras på granskningsförslaget.

INTRODUKTION

2. BARN OCH UTEMILJÖER

2.1 VAD VILL BARN OCH UNGA?

Barn är en heterogen grupp. För att kunna planera städer och platser med rätt förutsättningar som främjar goda boendemiljöer för barn och unga, behöver vi veta mer om olika grupper av barn och deras förutsättningar och villkor. Barnkonsekvensanalys är ett sätt att lyfta barns intressen och röster som annars har svårt att höras i planprocessen.

2.2 VARDAGENS UTEMILJÖER

Forskning har konstaterat att stadens utemiljöer är viktiga platser för barn och unga, eftersom de är platser som ger spelrum för lust, spänning och nyfikenhet. Vardagens utemiljöer ger utvecklingsmöjligheter för barn och unga och ska betraktas som arenor som de ska kunna tillgodogöra sig och upptäcka i sin egen takt. Olsson skriver i faktabladet Lekens natur (2008) att utemiljön till och med ska ”locka till utmaningar, lek och uppmuntra och tillåta unga och barn att utforma och skapa platser och aktiviteter på deras egna villkor”.

Stadens platser och stråk är uppenbart mer än enbart delar av en byggd miljö, de är demokratiska arenor och stödjande rum för människors sociala samt fysiska

utveckling. Movium, en tankesmedja vid Sveriges lantbruksuniversitet som arbetar med stadsutvecklingsfrågor, vill hävda att det är en särskild grupp som påverkas mest av tillgängligheten till vardagslivets utemiljöer, nämligen barnen (2018):

“Alla i samhället påverkas av urbanisering men det finns en grupp som påverkas mer fundamentalt när förändring sker i den fysiska omgivningen: barnen. Genom att ge barn goda fysiska uppväxtmiljöer ger man dem också en plats i staden och samhället.”

Vad utgör då en god utemiljö och hur kan en sådan miljö uppnås? Boverket (2015) har försökt att utifrån stadsbyggnadsforskning sammanfatta just detta. De anser att en god utemiljö är en miljö där barn och unga har tillgång till fysiska utmaningar, rörelsefrihet och tillgängliga mötesplatser. Det ska vara en miljö som uppmuntrar både till spontan och programmerad lek samt en miljö som ger möjlighet för barn och unga att skapa och forma sina egna platser och aktiviteter.

Förutsättningar för att uppnå en god utemiljö för barn och unga är att planera för tillräckligt med friyta som är lämplig för varierande lek

och utevistelse på eller i närheten av tomter som ska bebyggas med bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan liknande verksamhet (Boverket 2015).

Förutsättningar för att uppnå kvalitativa vardagliga utemiljöer handlar inte främst om att frigöra tillräcklig friyta, utan det handlar om att forma utemiljöer som upplevs trygga av barn och unga. Detta är väsentligt för att såväl yngre som äldre barn ska nyttja platserna. Landskapslaget har genom tidigare genomförda barnkonsekvensanalyser och dialoger med barn och unga funnit att variation i stadsmiljön upplevs skapa trygghet. Barn och unga vill vistas i det offentliga rummet så länge det finns passande aktiviteter (Landskapslaget 2016).

2.3 RÖRELSE OCH LEK

Mycket av barn och ungas fysiska aktivitet i vardagslivet sker när de tar sig mellan olika målpunkter och genom lek. Boverket (2015) har konstaterat att utemiljö i direkt anslutning till skolan eller förskolan har visat sig kunna ge en tredjedel av barns dagliga behov av fysiska aktivitet. Nyckelordet är närhet till barns utemiljö, för om barnen är beroende av vuxna

INTRODUKTION

2. BARN OCH UTEMILJÖER

för att ta sig till sin lekmiljö riskerar detta att dra ned aktivitetsnivån kraftigt (Boverket 2015). Därför är förskole- och skolgårdars storlek liksom säkra och tillgängliga gång- och cykelvägar väsentliga för att tillgodose barns dagliga fysiska behov.

Den fysiska aktiviteten är nödvändig för barnen och har stor betydelse för deras kroppsuppfattning, psykosociala och motoriska utveckling samt kognitiva förmåga. Barnen utvecklar genom leken sin fantasi och i samspel med andra barn lär de sig sociala regler (Grahn m.fl. 1997). Det är framförallt genom leken som barn skapar förståelse, tolkar och finner kunskap om världen omkring dem. Leken kan även ge möjlighet till mental återhämtning och ökat välbefinnande (Boverket 2015).

Vad är det då som lockar barn att börja leka? Det ska finnas möjlighet till nya upptäckter, stora ytor, lösa föremål och spännande krypin. Det är i en sådan miljö som barn kan få utlopp för sin kreativitet och fantasi. Forskning har visat att denna typen av lekmiljö finns främst i den fria leken utomhus i skog och naturmark

och att det är denna typ av lek som framförallt påverkar barn positivt på många sätt (Jonsson 2008). Studier av gröna utemiljöer visar hur den fria leken underlättar samspelet mellan barn på tvärs av ålder, kön och eventuell funktionsnedsättning.

2.4 AKTIVITETER I OLIKA ÅLDRAR

Stadsbyggnadsforskning med fokus på att involvera barn och unga i stadsutvecklingsprojekt har visat att barn och ungas behov och krav på sin utemiljö skiljer sig åt. Olika brukare har olika krav, behov och möjligheter, och i takt med ökad ålder utvidgas successivt utforskandet av den fysiska omgivningen (Boverket 2015). För att skapa en god bebyggd miljö för barn i olika ålder behövs alltså vissa kvaliteter, en variation i storlek och innehåll av platser samt goda kommunikationer till platser längre bort.

Yngre barn rör sig i närheten av hemmet, t.ex. på gården. Barn i förskoleåldern är känsliga för trafikbarriärer och leker främst på lekplatser eller grönytor nära hemmet. Inspirerande och utforskande närmiljöer är därför viktigt för yngre barn.

När barnen når låg- och mellanstadieåldern brukar de röra sig längre bort och deltar ofta i aktiviteter som ställer krav på mer varierade utemiljöer (Boverket 2015). I den här åldern är det viktigt för barnen att kunna vara tillräckligt långt bort för att vara utom synhåll från föräldrarna men ändå tillräckligt nära för att få tillåtelse att gå dit. Även på skolgården upplevs det viktigt med platser i närheten av klassrummet där chansen till utblick, skydd och rörelse kombineras. Redan i den här åldern är det viktigt med sociala mötesplatser och ju äldre barnen blir bygger deras utevistelse på att det finns attraktiva mötesplatser i utemiljön som de kan skapa hemhörighet till (Boverket 2015).

Ungdomars användning och upplevelse av stadens uterum skiljer sig från de yngre barnens. De är oftast mycket rörliga och kan ta sig långa sträckor från hemmet för att söka efter både folkliv och avskildhet. Ju äldre ungdomarna blir desto större yta av stadsmiljön tas i besittning (de Laval 2015).

Goda och säkra kommunikationer i form av gång- och cykelstråk samt kollektivtrafik är en

INTRODUKTION

2. BARN OCH UTEMILJÖER

förutsättning för barn och unga i alla åldrar, framförallt ungdomar, kan utforska sin stad på ett självständigt sätt. Bristen på goda kommunikationsstråk leder till att ungdomar hämmas i sin vardag.

2.5 GYNNSAM VARDAGDSMOBILITET

All fysisk aktivitet som sker i barn och ungas vardag har inte samma påverkan i deras utveckling. Forskning kring barns vardagliga rörelse som bland annat Joelsson (2017) bedriver visar att det finns tre typer av mobilitet: instrumentell, erfarenhetsinriktad och social. Det är viktigt att komma ihåg att samtliga rörligheter inte sker separerat från varandra, utan oftast sker de överlappande.

I den instrumentella mobiliteten består rörelsen av att enbart ta sig mellan olika vardagliga och oftast konstanta målpunkter. Den instrumentella mobiliteten utgör enligt Joelsson majoriteten av barnens rörlighet. Hon hävdar att den kanske till och med ökar hos barn eftersom skolan är obligatorisk och eftersom väldigt många barn har många

fritidsaktiviteter. I hennes studier har barnen uttryckt att de upplever denna typ av mobilitet som *"tråkig, rutinartad och ofta också stressande"*.

Den erfarenhetsinriktade och den sociala mobiliteten är rörligheter som barnen uppskattar mest. Sociala mobiliteten är mycket vanligt enligt Joelsson (2017), och innebär rörlighet *"där syftet är att bygga sociala relationer med vuxna eller jämnåriga"*. Den erfarenhetsinriktade mobiliteten är enligt Joelsson en upplevelserelaterad rörlighet och den uppstår när själva upplevelsen av platsen eller mobiliteten är det viktiga, det vill säga till skillnad från den instrumentella när rörligheten reduceras till enbart ett sätt att ta sig mellan två målpunkter.

Forskning har visat att barns möjlighet att röra sig på egen hand har minskat drastiskt de senaste decennierna.

Joelsson (2017) uppmärksammar att det som i forskning kring barns rörlighet betraktas som *"självständig rörlighet"* har minskat i

Sverige, alltså rörlighet där barn inte följs åt av vuxna. Med *"självständig rörlighet"* menas också rörlighet av mer utforskande karaktär över större områden och utanför det egna bostadsområdet. Men att denna typen av självständig och utforskande rörlighet är oerhört viktig för barns psykosociala utveckling och välmående.

En undersökning gjord 1980, 2000 och 2012 visar att nästan alla barn under 80-talet gick eller cyklade på egen hand till skolor och fritidsintressen medan denna siffra hade halverats år 2012. Minskningen är kopplad till ökad biltrafik, brist på säkra gång- och cykelvägar och föräldrars upplevda oro (Boverket 2015; Björklid 2000; Joelsson 2017). Detta gör att närmiljön vid hem, skola och förskola blir väldigt betydelsefulla utemiljöer för barn och unga. Joelsson (2017) påminner om att inte enbart fokusera på att skapa trygghet och säker skolväg och att det är ännu viktigare att planera för god fritidsrörlighet hos barn och unga, eftersom resor till och från fritidsaktiviteter är mer bilburen än skolresan.

INTRODUKTION

2. BARN OCH UTEMILJÖER

2.6 BARN I TRAFIKEN

Tidigare har en generell tumregel på att barn från 12 års åldern klarar av att cykla i en komplicerad trafikmiljö utövats i trafikplanering. Ny forskning om barns mognad och trafikbeteende visar däremot att en åldersrekommendation för barns cyklande är beroende av trafikmiljöns komplexitet och kan därför variera från plats till plats och situation till situation och från barn till barn (Björkelid 1998, Joelson 2017, Trivector 2017). Forskning pekar på att sinnen, syn och hörsel inte är färdigutvecklade hos yngre barn och att barn mognar i olika takt (Björkelid 1998, 2011; Trafikverket 2005). Det går ändå att säga att yngre barn har svårare att klara sig själva i en trafikerad miljö. Björkelid (1998, 2011) konstaterar att hur väl barn hanterar sig i en trafikmiljö har delvis att göra med att deras syn och hörsel inte är färdigutvecklat. Barn i förskole- och lågstadieåldern har svårt att ställa om blicken från närseende till fjärrseende, och barn har även i den åldern ett snävare synfält än vuxna, med sämre möjligheter att uppfatta rörelser ur ögonvrån. Svårigheten att klara sig i en trafikerad miljö har också att göra med

barnets motorik och förmåga till samordning av rörelser samt avläsning av olika situationer som kan krävas i trafiken. Framförallt styr leken och fantasin de yngre barnen.

Barns bedömningsförmåga är inte heller färdigutvecklat i tidig ålder och det gör att barn har svårt att uppfatta bilars hastigheter när de kör mot barnet (Björkelid 1998). Barn i framförallt yngre åldrar och barn med vissa funktionsvariationer har svårt att hantera mycket och rörig information då de koncentrerar sig på en sak i taget. Inte heller hörseln är färdigutvecklad och barn har svårare än vuxna att uppfatta varifrån ljud kommer (Björkelid 1998).

Barn syns dessutom på grund av sin storlek sämre än vuxna i trafiken och bilister har svårare att få syn på dem. Att få ögonkontakt mellan fotgängare och bilist/cyklist är en viktig aspekt i att läsa av trafiksituationer och kommunicera vid tveksamheter. Detta är svårare för barnen på grund av deras storlek och de har svårare att läsa av och följa ”*informella*” trafikregler.

INTRODUKTION

3. METOD

Integrerad barnkonsekvensanalys & planprocessen

1 Tidig dialog och inventering

Den tidiga dialogen med barn och unga är en väsentlig del av arbetet med att fånga upp barnets perspektiv. Dialogen ska ha en bred representation, vara tydlig med vilken typ av delaktighet projektet önskar och redovisa ramarna för påverkansmöjligheter. Även tidsaspekten behöver förklaras tydligt då flera av stadens byggnadsprojekt pågår i tiotals år och många av de barnen som var berörda från början kommer inte att se slutförandet under sin uppväxt.

Dialogen genomförs både med barn och unga (barnens perspektiv) samt med pedagoger, föräldrar, vårdnadshavare och andra vuxna som deltar i barnens utbildning, aktiviteter och fritid (barnperspektivet). Här är stadsdelsförvaltningarna en viktig kunskapskälla, de genomför ofta medborgardialoger och kan ha relevant information att arbeta in eller använda som utgångsläge.

Stadens arbete med områdesplanering möjliggör en geografisk helhetsbild där viktiga underlag och utredningar arbetas in i stadsplaneringen i tidiga skeden. Inventeringen bör därför ta avstamp i områdesplaneringen för att se vad inventeringen kan kompletteras med. Det är viktigt att inventeringsmaterialet sedan arbetas in i områdesplaneringen för att på så sätt skapa goda förutsättningar för framtida planering.

Delar av resultatet av den tidiga dialogen och inventeringen redovisas sedan som kartunderlag samt i löpande text. Materialet säkerställer ett tidligt underlag i framtagandet av förslaget och ska samlas in innan startmötet med arkitektkontoren.

• Samtalen kan genomföras på olika sätt, metoder beskrivs under kapitlet "Metod för dialog och samråd" och "Stadens goda exempel på dialog" på sida 26 och 35.

2 Framtagande av förslag

Den sammanställda dokumentationen från steg ett ligger som grund för framtagandet av förslaget för hur området ska växa fram, tillsammans med forskning gällande till exempel miljö och hälsoaspekter hos barn och unga. I detta skede arbetas stadens egna relevanta dokument in.

Framtagandet av förslag analyseras med utgång i:
Förslaget: Hur ser förslaget ut och hur påverkar det befintlig struktur? Vad tillkommer och vad tas bort?
Konsekvenserna av förslaget: Vilka positiva och negativa konsekvenser leder förslaget till för barnens miljö?
Åtgärder: Vilka åtgärder föreslås – kan de genomföras?

Reviderat förslag: Det nya förslaget presenteras och analyseras utifrån frågeställningarna ovan. Förslaget ska redovisa hur de valda frågorna från sida 20 har hanterats i förslaget.

I större projekt kan analysen komma att upprepas i samband med större omarbetningar av förslagen. Detta är något som fastställs individuellt i varje projekt.

• Se vidare "Frågor att belysa" på sida 20 samt "Dokument att beakta" på sida 56.

3 Konsekvensanalys av slutförslaget

I slutet av processen genomförs den slutgiltiga konsekvensanalysen där slutförslaget utreds ur ett barnrättsperspektiv. Vilka positiva och negativa konsekvenser blir det? Har de frågor och den input som lyfts i steg 1 och 2 beaktats? Hur blev slutresultatet utifrån detta?

Tre huvudgrupper av frågeställningar:

- Miljö & hälsa
- Boende & vardagsliv
- Trygghet & tillgänglighet

I det fall som staden har valt att gå vidare med delar som för märkbara konsekvenser för barn och unga ska förbättrande åtgärder redovisas.

• Läs om förbättrande åtgärder på sida 7.
 • Exempel på frågor att ställa i varje huvudgrupp finns under "Frågor att belysa" på sida 20.

4 Återkoppling

Varje projekt ska ha en tydlig återkopplingsplan där återkopplingen efter steg 1 och 3 tydligt redovisas. En respons som berättar för de som deltog i dialogerna hur det faktiskt blev, vilka tankar som kunde tas vidare och vilka som inte fungerade – med en förklaring om varför och vad som händer nu.

Då staden har långa processer ska återkopplingen ske både då steg ett, dialog och inventering, är genomförd och sammanställd samt på steg tre, slutförslaget. Återkopplingen bör anpassas efter ålder och mognad och den ska vara ärlig och konkret.

Det ska även redogöras för vilka aktiviteter riktade mot barn och unga som har genomförts och vilken typ av delaktighet det har varit. Återkoppling är viktiga steg för demokratisk utvecklingen och synliggörandet av barnen i staden.

• Läs vidare om representation, delaktighet och inflytande på sida 28–30.

Planprocessen
 prövar om ett förslag till markanvändning är lämpligt. I processen ska allmänna och enskilda intressen vägas mot varandra.

Start-PM
 I en startpromemoria föreslår stadsbyggnadskontoret att stadsbyggnadsnämnden beslutar att påbörja själva planprocessen. I promemorian beskrivs det aktuella projektet, vad planen i huvudsak kommer att behandla och till detta bifogas byggherrens första skisser.

Program/detaljplan
 För att möjliggöra diskussion om detaljplanearbetets inriktning innan några avgörande bindningar uppkommit inleds arbetet ibland först med ett program som mer anger utgångspunkter och mål för arbetet än lösningar i detalj. Program kan även göras för större områden när det behövs för att sätta in detaljplaneringen i ett större sammanhang.

Ställningstagande i stadsbyggnadsnämnden
 Planarbetet innebär avvägningar mellan olika intressen och ytterst görs denna avvägning av stadsbyggnadsnämnden. Inkomna synpunkter redovisas tillsammans med stadsbyggnadskontorets avvägningar i tjänsteutlåtanden till nämnden som beslutar om inriktningen för det fortsatta arbetet.

Slutdokumentet

1 2
3 4

Stockholms stads modell för integrerad barnkonsekvensanalys. (Stockholms stad 2017a)

INTRODUKTION

3. METOD

Stockholms stad antog år 2017 modellen för integrerad barnkonsekvensanalys (IBKA). Inledningsvis i metodbeskrivningen för IBKA står att metoden ska anpassas för att passa in i projektets skede

och tidsram. En sådan anpassning har gjorts och nedanstående diagram beskriver modellen för IBKA samt vilka avsteg denna IBKA har tagit. Steg 1 redovisas i denna rapport, "Delrapport 1 Kartläggning"

(Landskapslaget 2019). Steg 2, det vi kallar processtöd, innebär bevakning av barnperspektivet under framtagandet av planförslaget och pågår fram till och med planens antagande. Steg 3 innebär en

konsekvensbeskrivning som genomförs på samrådsrespektive granskningsförslaget. Steg 4 innebär återkoppling efter steg 1 och steg 3. Återkoppling av steg 3 sker av staden i kommande skeden.

STEG 1 TIDIG DIALOG OCH INVENTERING

Från IBKA modellen: "Den tidiga dialogen med barn och unga är en väsentlig del av arbetet med att fånga upp barnets perspektiv. Dialogen ska ha en bred representation, vara tydlig med vilken typ av delaktighet projektet önskar och redovisa ramarna för påverkansmöjligheter"

Hantering i denna IBKA

Samtal med barn och pedagoger: Två workshops med Skarpnäcks fritidsgård och Filosofiska skolan årskurs 4-5 samt träff och utflykt med en förskola.

Kartläggning: Inventering av befintliga utemiljöer genom platsbesök.

Granskning av tidigare utförda dialoger, samt uppdatering av forskning och av stadens styrdokument.

Undersökning om vilka barn som berörs av detaljplanen. Insamling av statistik, friytor, målpunkter samt kopplingar och rörelse.

Avvikelse: Steg 1 påbörjades efter skrivna markanvisningar och i slutskedet av detaljplanens samrådsförslag. Därför har steg 1 inte legat till grund i samma utsträckning som IBKA modellen beskriver för framtagningen av strukturen.

STEG 2 FRAMTAGANDE AV FÖRSLAG (Processtöd)

STEG 3 KONSEKVENSANALYS AV FÖRSLAG

STEG 4 ÅTERKOPPLING

Från IBKA modellen: "Varje projekt ska ha en tydlig återkopplingsplan där återkopplingen efter steg 1 och 3 tydligt redovisas. En respons som berättar för de som deltog i dialogerna hur det faktiskt blev, vilka tankar som kunde tas vidare och vilka som inte fungerade – med en förklaring om varför och vad som händer nu."

Hantering i denna IBKA:

Avvikelse: En generell återkoppling gjordes direkt på dialogtillfället.

En specifik återkoppling till medverkande i dialogerna kommer inte göras efter detaljplanens antagande. De informeras via den formella planprocessen under samråd och granskning.

Detaljplanens process framtagande av förslag

Samrådshandling

revidering av förslag

Granskningshandling

Antagande av detaljplan

**IBKA process
detaljplan Gamla
Tyresövägen**

.....→ **Steg 1** Kartläggning genomförs.

Steg 2 Processtöd påbörjas.....→

.....→ **Steg 3** Konsekvensbeskrivning på samrådshandling.

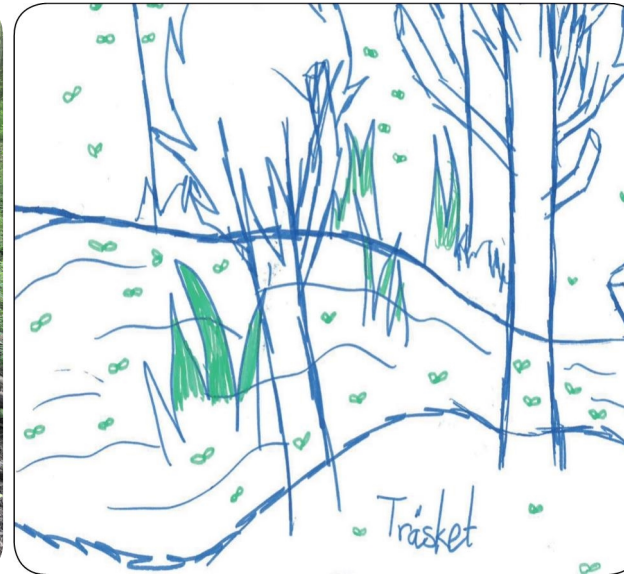
Steg 4.....→

.....→ **Steg 3** Revidering av konsekvensbeskrivning på granskningshandling

HÄR BEFINNER VI OSS NU I PROCESSEN!

INTRODUKTION

3. METOD

3.1 ETT BARNS PERSPEKTIV OCH BARNPERSPEKTIVET

Denna barnkonsekvensanalys förhåller sig både till barnperspektivet och till barns perspektiv. Barnperspektivet beskriver vuxnas syn på frågor som rör barn. Ett barns perspektiv beskriver barnets egna synpunkter och förslag. Detta kan ske i dialog med barnet eller genom att barnet själv får uttrycka sina åsikter genom olika medier.

Till kartläggningen, med syfte att få förståelse för barns situation i Skarpnäck träffade vi fritidsgården i Skarpnäck, Filosofiska skolan åk 4-5 samt en förskola i området. Genom att fånga båda perspektiven får vi en djupare förståelse för hur barn och unga använder sin utemiljö.

Vid samtliga dialogtillfällen diskuterade vi målpunkter, stråk, rörelse och brister över en planbild av Skarpnäck och Norra Sköndal. Kompletterat till detta valde vi metoder riktade till de olika åldrarna, exempelvis promenad i området och teckning.

Samtliga medverkande har besökts under maj månad 2019. Förtydligande beskrivning av hur dialogerna genomfördes finns under kapitel Kartläggning, avsnitt 5.

Fotografier och teckningar från dialogtillfällena.

KARTLÄGGNING

1. STYRANDE DOKUMENT

Barn lever under olika villkor och förutsättningar. En sak har dock alla barn gemensamt: de har små möjligheter att påverka sina villkor och föra fram sina åsikter. Stockholms stad arbetar för att integrera Barnkonventionen i alla verksamheter. I Stockholms stad bor och lever närmare 150 000 människor under 18 år och är därmed i Barnkonventionens mening barn.

1.1 NATIONELLT STYRANDE DOKUMENT

Barnkonventionen

Barnkonventionen (2016), FN:s konvention om barns rättigheter, antogs av FN:s general-församling 1989. Den är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter och att de inte är föräldrars eller andra vuxnas ägodelar.

Regeringen har beslutat att göra FN:s Barnkonvention till svensk lag från och med januari 2020. Regeringen anser att barnkonventionens starka ställning behöver tydliggöras och att ett barnrättsbaserat synsätt ska ha stort genomslag i rättstillämpningen.

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar, varav 41 är "sakartiklar" som slår fast vilka rättigheter varje barn ska ha. Dessa ska läsas som en helhet. Det går med andra ord inte att lyfta ut en sakartikel och läsa den helt skild från de andra. Fyra av sakartiklarna i barnkonventionen är ändå vägledande för hur helheten ska tolkas. De är:

- Artikel 2: Inget barn får diskrimineras på grund av härkomst, kön, religion, funktionsnedsättning eller andra liknanden skäl.
- Artikel 3: Barnets bästa ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och vid alla åtgärder som rör barn och unga
- Artikel 6: Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. Barn ska tillåtas att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar, avseende både fysisk hälsa, samt den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.
- Artikel 12: Barn och unga har rätt att framföra sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

Några av artiklarna är särskilt relevanta för barnkonsekvensanalyser, dessa är; artikel 23 som handlar om att barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv och hjälp att delta i samhället på lika villkor; artikel 29 som handlar om att barnets utbildning ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga samt utveckla respekt för naturmiljön; och artikel 31 som handlar om att barnet har rätt till vila, fritid, lek och rekreation anpassad till barnets ålder.

Plan- och bygglagen och miljökvalitetsmål

Plan- och bygglagen (PBL) och riksdagens

miljökvalitetsmål innehåller lagparagrafer som rör barns rättigheter i stadsbyggnadsprocessen.

Friyta enligt Boverkets rekommendation

Boverket är förvaltande myndighet för PBL och ger förtydligande rekommendationer för friytor. Enligt Boverket är ett rimligt mått 40 kvm friyta per barn i förskolan och 30 kvm friyta per barn i grundskolan. Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3 000 kvm. På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov.

Bedömningen av tillräckligt stor friyta bör ta hänsyn till både friytan per barn och till den totala storleken på friytan (Boverket 2015).

Riktlinjer för fysisk aktivitet

Världshälsoorganisationen (WHO 2010, 2019) har tagit fram riktlinjer med rekommendationer för fysisk aktivitet, sömn och skärmtid för att främja hälsa hos barn och för att motverka fetma och övervikt. Stillasittande livsstil har länkats till högre risk för övervikt och fetma. Rekommendationerna innebär inte att barn måste delta i organiserade aktiviteter eller utöva sport, utan det handlar snarare om att de ska vara i rörelse under dagen genom att de har möjlighet att leka fritt.

WHO menar att det är viktigt att etablera en nyttig relation till fysisk aktivitet tidigt i

KARTLÄGGNING

1. STYRANDE DOKUMENT

barndomen. Organisationen poängterar också att kvalitativ sömn är viktigt för barns hälsa och att stillasittande aktivitet behöver vara i interaktion med en vårdgivare för att det ska betyda positiv utveckling för barnet. Skärmtid för barn är något som WHO anser borde minskas rejält.

1.2 STOCKHOLMS STADS STYRANDE DOKUMENT *Vision 2040*

Stockholms stad har en vision, *Vision 2040 – Ett Stockholm för alla*, antagen av kommunfullmäktige år 2017 (Stockholms stad 2017d). Visionen är stadens målbild för en social, ekonomisk, ekologisk och demokratisk hållbar utveckling under de närmaste decennierna. Enligt *Vision 2040* är utgångspunkten för stadens verksamhet och politik att alla barn ska ha lika goda möjligheter, oavsett var i staden man växer upp.

Staden måste vara tillgänglig och utformad på ett sådant sätt att alla kan ta del av den. Alla barn har rätt till ett rikt liv med god tillgång till lek, kultur och idrott. Stockholm behöver fler mötesplatser för barn och unga, inte minst för flickor och hbtq-personer. Stockholm ska vara en stad som får alla att växa. Staden ska verka för att ge barn framtidstro och stärka deras möjligheter att förverkliga sina liv. Alla barn ska ha samma chans.

Översiktsplanen

Stockholm ska vara en stad för alla med täta sammanhållna stadsmiljöer och där bebyggelse och grönstruktur samspekar och ger förutsättningar för goda livsmiljöer. Översiktsplanen (Stockholms stad 2018a) inne-håller fyra stadsbyggnadsmål: en växande stad, en sammanhängande stad, god offentlig miljö och en klimatsmart och tålig stad.

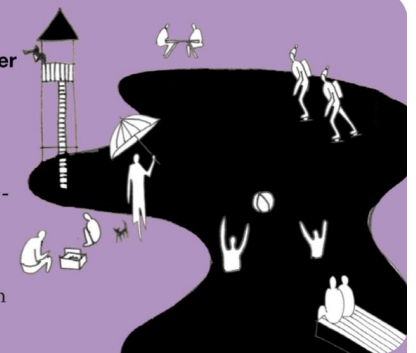
Barn och unga är en naturlig del av alla fyra stadsbyggnadsmål. Staden slår fast att eftersom Stockholms befolkningstillväxt innebär en ökning av både antalet och andelen barn i staden. Därför behöver stadsplaneringen ta hänsyn till ökningen och prioritera barnens behov tidigt i planeringen vid avvägningen mellan olika intressen. Ett viktigt fokus är att det ska finnas bra miljöer för barn och unga där

de får ta plats för rörelse och lek, eftersom som det konstateras i översiktsplanen:

“Barnens naturliga sätt att förhålla sig till omvärlden är genom lek. Leken bidrar till både fysisk som psykisk utveckling. Det är viktigt att skapa variation genom lekplatser för olika åldrar. Stadsplaneringen ska därför verka för stimulerande och kvalitativa utemiljöer i hela staden. Stockholms rumsliga och socioekonomiska segregation skapar behov av strategiskt placerade mötesplatser för barn och unga som kan fungera som integrationsfrämjande mötesplatser i olika delar av staden. Ickekommersiella lokaler som kan fungera som mötesplatser efterfrågas särskilt. Skolor bör placeras så att de främjar möten mellan människor från olika områden och stadsdelar.”

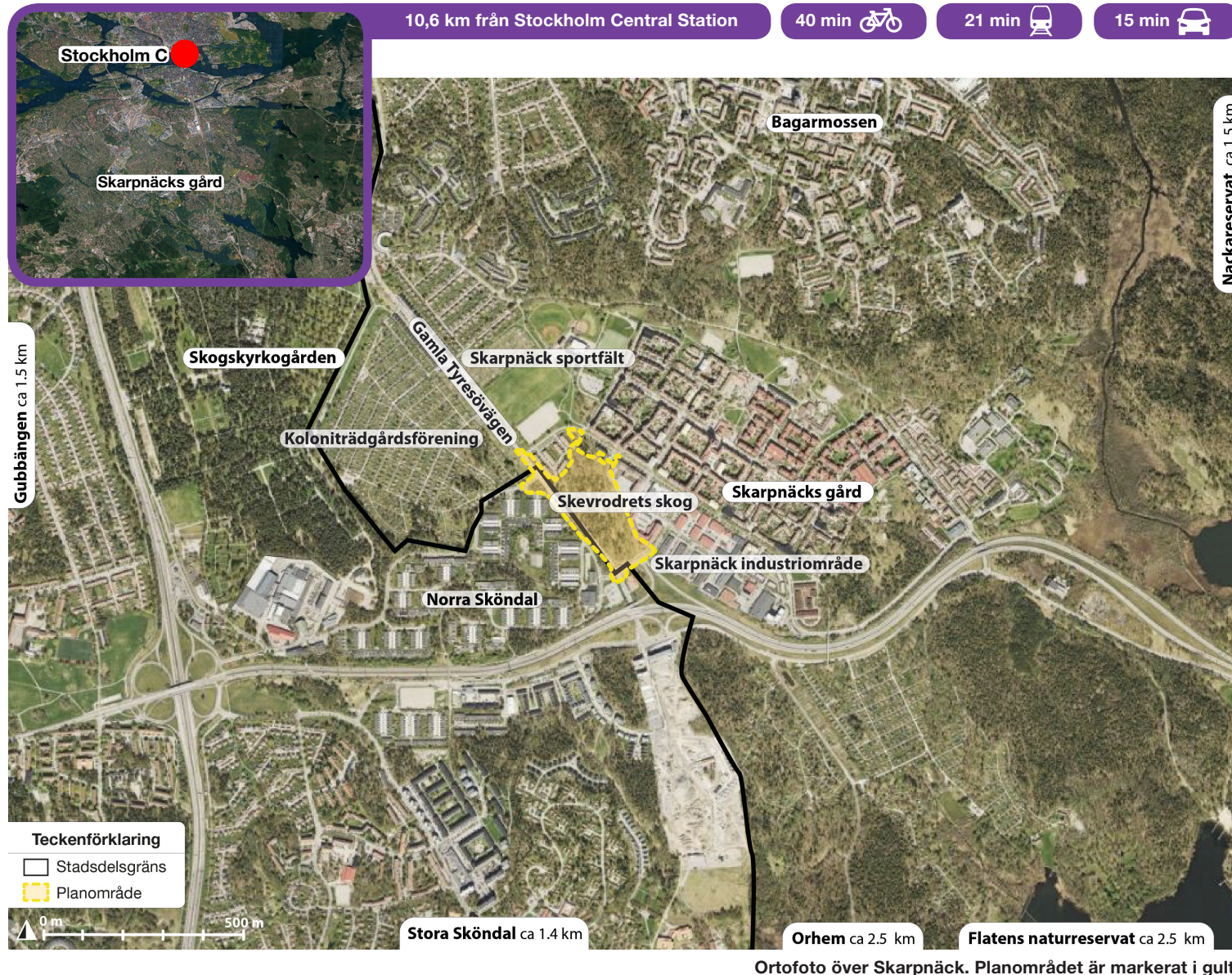
Fler dokument i Stockholms stad rörande barns rättigheter

- Program för ett jämställt Stockholm, 2018-2022. Antaget av Kommunfullmäktige 2017.
- Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, 2018-2022. Antaget av Kommunfullmäktige 2017
- Kultur i ögonhöjd. Antaget av Kommunfullmäktige 2013.
- Framkomlighetsstrategin, 2012, och Plan för säkra och trygga skolvägar, 2016.

KARTLÄGGNING

2. OMRÅDET IDAG

2.1 BESKRIVNING AV NÄROMRÅDET

Planområdet är en del av stadsdelen Skarpnäcks gård som i huvudsak byggdes på 1980-talet. Skarpnäcks gård planerades som en kvartersstad med en allé som löper i öst-västlig riktning genom hela stadsdelen. Inom denna struktur angörs många av kvarteren via säckgator vilket gör att det även finns många bilfria stråk i stadsdelen. Det finns öppningar i kvarteren vilket gör att det går att röra sig fritt genom områdets gårdar. I stort sett har samtliga kvarter fasader i rött tegel för en sammanhållen gestaltning. I den södra delen av Skarpnäcks gård finns ett industriområde samt även Skevrodrets skog som ingår i den aktuella detaljplanen.

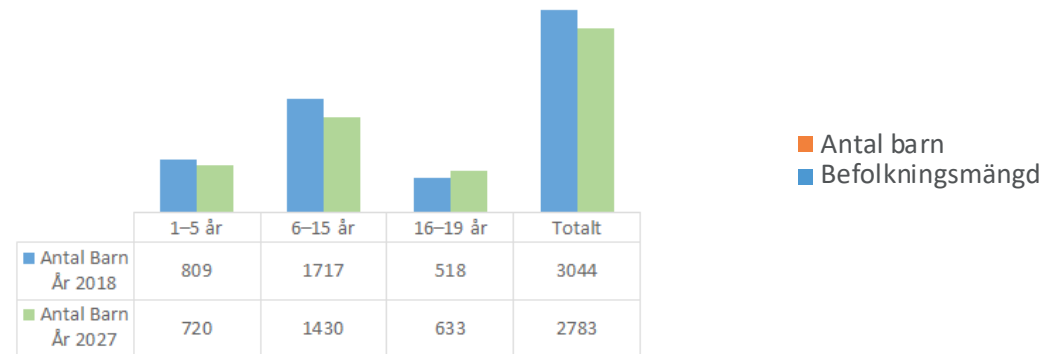
I Stockholms västra del finns Skarpnäcks sportfält med fotbollsplaner, konstgräsplaner (som används för både fotboll och amerikansk fotboll), en basebollplan, en softbollplan samt en idrottshall.

Längs med Gamla Tyresövägen finns Skarpnäcks fritidsträdgårdar med 80 odlingslotter. Söder om dem finns Skarpnäcks koloniträdgårdsförening, som med sina 554 hus är den största koloniträdgårdsföreningen i Stockholm. Intill Skarpnäcks sportfält finns även Pungpinans fritidsträdgårdar med 169 odlingslotter.

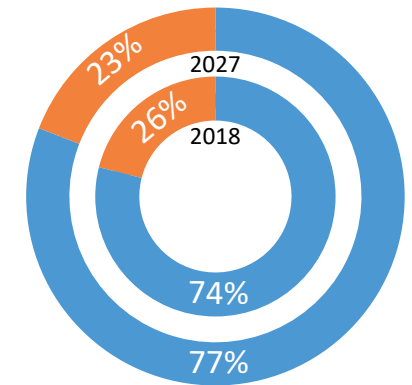
Norra Sköndal byggdes i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet. Området består

KARTLÄGGNING

2. OMRÅDET IDAG

Antal barn i respektive åldersgrupp år 2017 och 2018 i Skarpnäcks gård. (Stockholms stad 2018)

Procentuell fördelning av barn mot totala befolkningsmängden. (Stockholms stad 2018)

av en enklav av radhus och kedjehus med garagelängor mellan husen. Vägar på utsidan av området och gränder med vändplaner gör att det skapas ett stort bilfritt område inom stadsdelen med grönytor och lekparken Skallet. Här finns även en livsmedelsbutik närmast Gamla Tyresö-vägen, samt ett mindre industriområde i väster.

Sköndal är beläget söder om Tyresövägen. Det började byggas ut i slutet av 1940-talet och är en brokig blandning av villor, radhus och flerbostadshus där området byggts ut i etapper utan en övergripande helhet. På senare år har området närmast planområdet, i förlängningen av Gamla Tyresövägen byggts ut med flerbostadshus och radhus. Den östra

delen ägs av Stiftelsen Stora Sköndal som planerar en stadsombyggnad av sitt område med en omfattande förtätning med drygt 4000 nya bostäder.

2.2 STATISTIK

Antal barn

År 2018 bodde totalt 3044 barn i stadsdelen Skarpnäcks gård. Stockholms stads prognos visar att år 2027 kommer det att bo 2783 barn i stadsdelen, vilket är en minskning med 9 procent. Statistiken beaktar inte befolkningsökningen som detaljplanen föranleder.

I *Program för Skarpnäck och Bagarmossen* (Stockholms stad 2016) står att det i dagsläget finns ett underskott med mer än 430 skolplatser

i området år 2023. Detta ska adderas till de upp till 1750 platser som beräknas att komma behövas för den nya bebyggelsen.

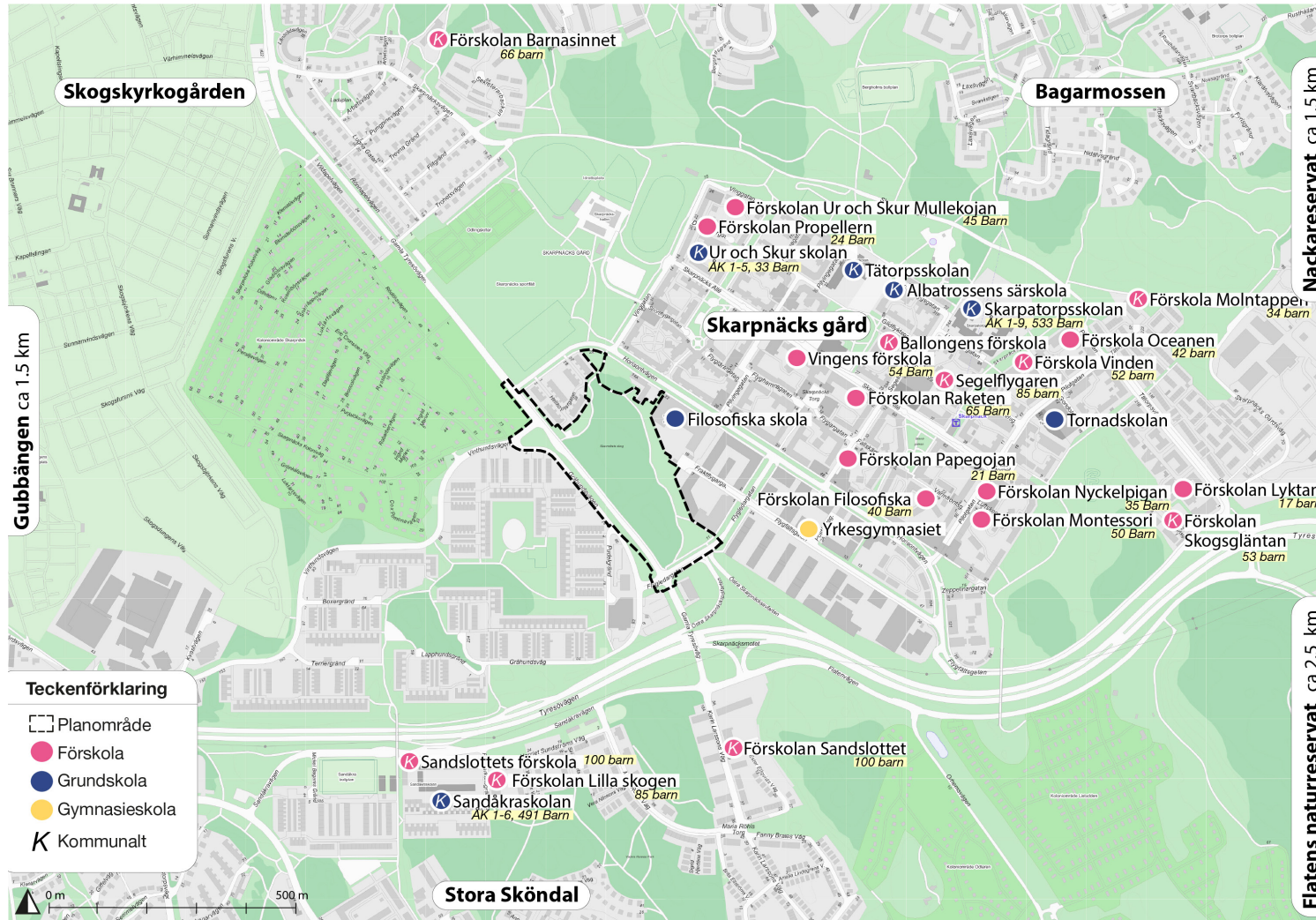
Tabellen till vänster redovisar antal barn fördelat per åldersgrupp och årtal (Stockholms stad 2018). Barnen är cirka 25 procent av den totala befolkningsmängden i Skarpnäcks gård som är 11 399 år 2018 och 11 777 år 2027 (Stockholms stad 2018).

Trygghetsmätningar

Otryggheten i Skarpnäcks gård är högst i stadsdelen (Stockholms stad 2017). Den har stigit från 4 procent år 2014 till 5 procent år 2017. Den är dock lägre än i staden som helhet, 7 procent.

KARTLÄGGNING

2. OMRÅDET IDAG

Förskolor, grundskolor och gymnasieskolor i och omkring planområdet.

2.3 VILKA BARN BERÖRS?

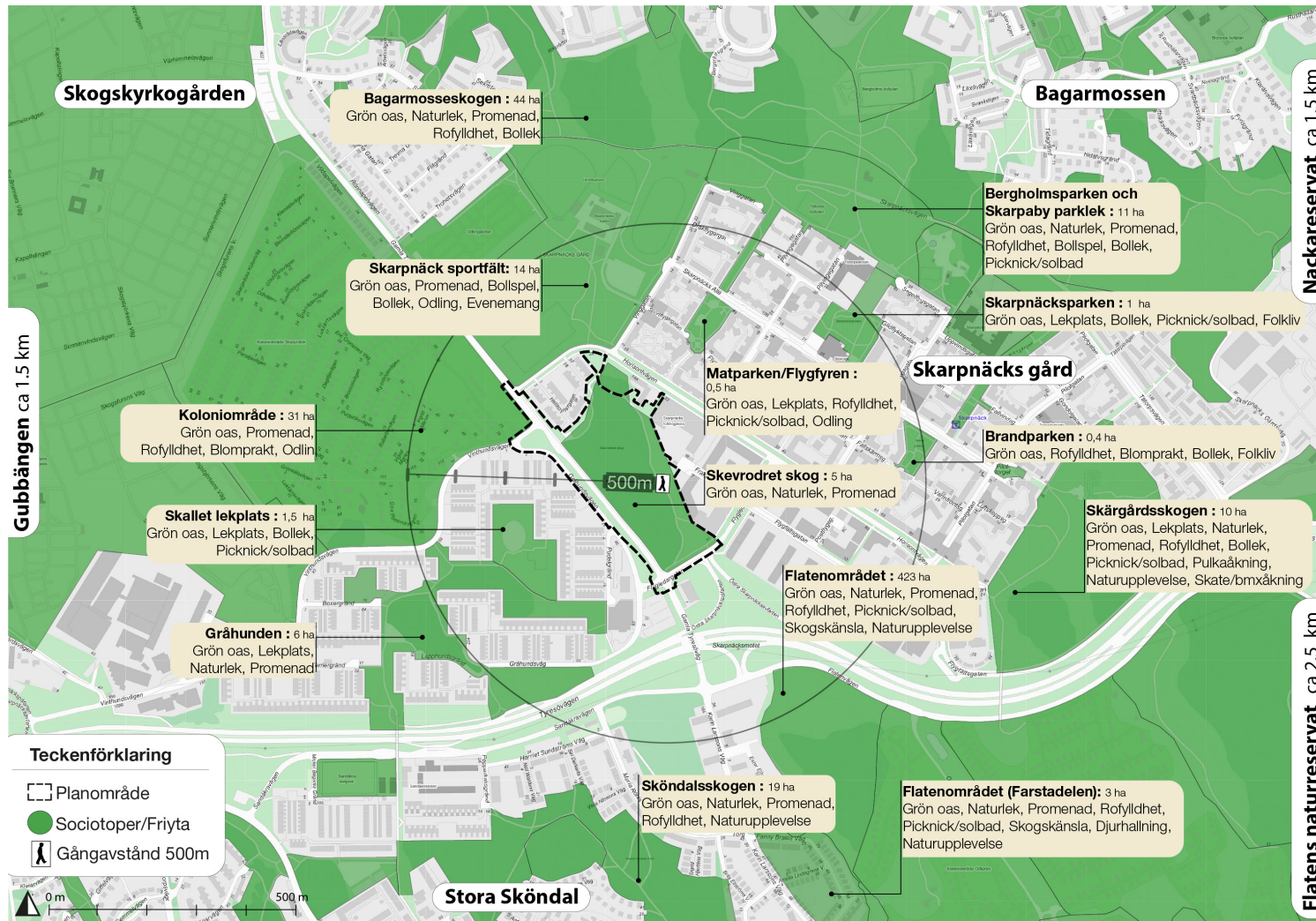
Planområdet består till stor del av Skevrodrets skog, som är allmän plats men som till stor del tagits i anspråk av Filosofiska skolan som skolgård. Skogen och planområdet är ingen utpekad målpunkt i övrigt men har gångstråk som används till promenader. Filosofiska skolans elever berörs i stor utsträckning direkt av planen medan barn som bor i närområdet påverkas indirekt och då i mindre utsträckning. I planen föreslås cirka 450 nya bostäder och det innebär att fler barn kommer bo och vistas på platsen än idag. De barn som kommer gå på den planerade förskolan kommer beröras av utvecklingen beroende på förskolans placering och dess friyta.

2.4 FÖRSKOLA, GRUNDSKOLA OCH GYMNASIUM

Öster om planområde ligger de flesta förskolor och skolor i Skarpnäcks gård, 15 förskolor och sex grundskolor. Strax söder om planområdet i Sköndal finns flertalet förskolor och grundskolan Sandåkraskolan samt Sköndalsskolan. I Sköndal pågår detaljplanläggning för fler förskolor och grundskolor i utvecklingen av Stora Sköndal. I Skarpnäcks gård finns ett yrkesgymnasium, annars ligger närmaste gymnasieskola i Kärrtorp cirka 2.5 kilometer norr om Skarpnäck.

KARTLÄGGNING

2. OMRÅDET IDAG

Befintliga sociotopytor enligt Stockholms stad.

2.5 FRIYTOR

En större del av nuvarande planområdet klassas som en friyta med kvaliteter som grön oas, naturlek och promenad. I nära anslutning till planområdet har barnen generellt god tillgång till grönområden. Det finns friytor inom 200-500 meter radie med parkkvaliteter som grön oas, lek (naturlek eller lekplats), god solljuskvalitet, promenader och låg bullernivå och oljud. Inom 500 meter finns även Skarpnäck's idrottsfält med möjlighet till olika bollsporter.

Större naturområden som till exempel Sköndalsskogen, Flaten, Bagarmosseskogen ligger längre än 500 meter utanför planområdet. Några av kvaliteterna i de stora naturområdena är grön oas, skogskänsla, picknick, solbad, rofyllighet, promenad och djurhållning.

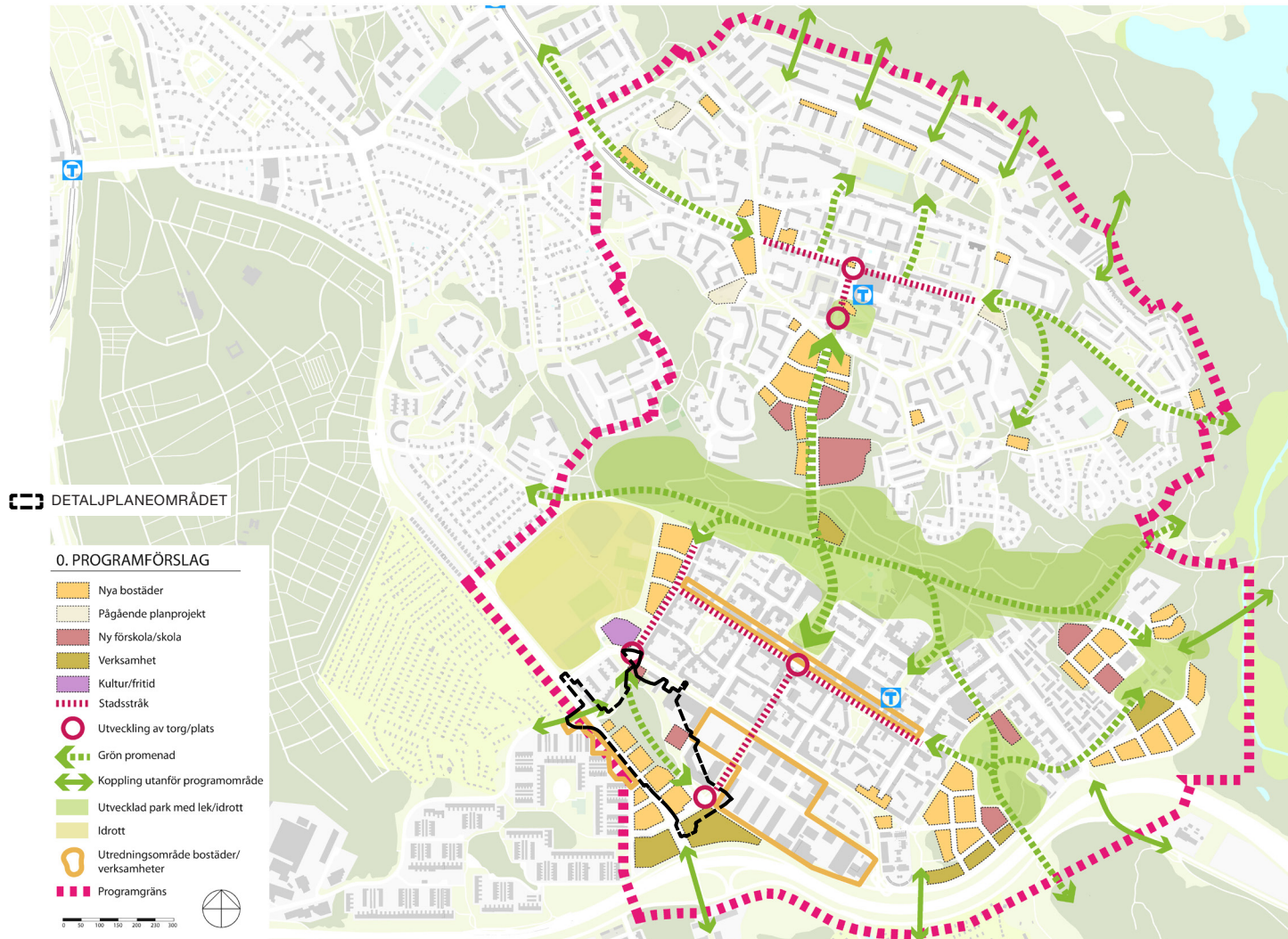
[illegible]

L LANDSKAPSLAGET **Stockholms stad**

Inom planområdet finns två busshållplatser med sex olika bussförbindelser som trafikerar till Skarpnäck tunnelbanestation, Stora Sköndal, Flaten, Farsta strand, Tyresö centrum, Gullmarsplan tunnelbanestation och Kärrtorp tunnelbanestation. Det saknas en direkt bussförbindelse till Bagarmossen.

KARTLÄGGNING

3. PÅGÅENDE PLANERING

Illustrationsplan från Program för Skarpnäck och Bagarmossen (Stockholms stad 2016).

3.1 PROGRAM BAGARMOSSEN OCH SKARPNÄCK

Ett program för området godkändes av stadsbyggnadsnämnden år 2016. Programmet ger förutsättningar för att Bagarmossen och Skarpnäck ska få en utveckling som är hållbar och attraktiv. Programmet ser att inom 15 år kan cirka 3500 nya bostäder byggas vilket ger fler invånare med bättre underlag för service och kollektivtrafik och ökad trygghet med fler utvecklade och befolkade stads- och parkrum. Programmet syftar även till att koppla samman Bagarmossen och Skarpnäck genom ny bebyggelse samtidigt som natur- och kulturvärden behålls och utvecklas.

Programförslaget för Gamla Tyresövägen visar på ny bebyggelse om cirka 450 bostäder. Programmet betonar vikten av att omvandla Gamla Tyresövägen från upplevd landsväg till en stadsgata.

Programmet understryker vikten av att stärka tryggheten i området: *"Den upplevda tryggheten på gångvägar är låg när det är mörkt – särskilt unga flickor har poängterat detta. Trafiksepareringen är en kvalitet dagtid med upplevs otrygg kvällstid"* (Stockholms stad 2016). Programmet betonar även vikten av att skapa nya kopplingar och samband inom och mellan Bagarmossen och Skarpnäck, samt även till omgivande stadsdelar och naturområden, bland annat Sköndal och Flaten. Kopplingarna ska vara trygga och attraktiva framförallt för gående och cyklister.

KARTLÄGGNING

3. PÅGÅENDE PLANERING

Illustrationsplan från Start-PM detaljplan Gamla Tyresövägen. Heldragna linjer visar tomter som blivit markanvisade. Streckade tomter ägs av privata aktörer. Röd streckad tomt i norr avser en förskola som ingår i den egna detaljplan. (Stockholms stad, 2017)

Programmet skriver att kopplingar kan stärkas genom gång- och cykelvägar men även genom strategisk placering av olika samhällsfunktioner, så som skola och förskola (Stockholms stad 2016). För att vidare stärka kopplingar och stärka integrationen mellan nyproduktion och befintliga bostäder ska satsningar göras på friytor. Ett ökat aktivitetsutbud och en mångfald i offentliga rum ökar chanserna för att barn med olika socioekonomiska förutsättningar kommer att mötas. Satsningar på offentliga rum och mötesplatser bör komma tidigt i utbyggnadsprocessen. Programmet nämner att den planerade förskolegården i planområdet ska vara allmän och tillgänglig helger och kvällstid.

Programmet uppmärksammar även bristen av mötesplatser för ungdomar och menar att inomhusaktiviteter och fler kvällsöppna ställen att erbjuda ungdomar behöver skapas inom området. De flesta inomhusaktiviteter är pendlingsberoende och blir på så sätt en socioekonomisk fråga.

3.2 START-PM DETALJPLAN GAMLA TYRESÖVÄGEN

Stadsbyggnadsnämnden fattade beslut om start av planarbetet i december 2017. Planen möjliggör bostadskvarter om cirka 450 lägenheter, lokaler, samt en förskola. I planen ingår även en uppgradering av Gamla Tyresövägen för gående och cyklister, med ett pendlingsstråk för cyklister. Skevrodrets skog

ska utvecklas med en större lekpark. Av stadens mark har ytor för fyra kvarter markanvisats för både hyresrätter och bostadsrätter. Parkering för de nya bostäderna ska anordnas i garage.

Ambitionen med planen är att öka stadsmässigheten i området med rekreativa gångvägar och parker. Planen syftar även till att bygga samman Skarpnäck och Norra Sköndal samt att få bättre kopplingar till Sköndal. Det är även viktigt att skapa trygga och gena kopplingar genom Skevrodrets skog för att koppla ihop Gamla Tyresövägen och Skarpnäcks sportfält.

Bebyggelsen som föreslås består av bostadskvarter i sex våningar längs med Gamla Tyresövägen. Kvarteren föreslås som i huvudsak slutna kvarter med bostadsgårdar. De fyra kvarteren nordost om Gamla Tyresövägen, mot Skevrodrets skog, öppnar upp sig mot skogen för att ta det gröna in i gårdarna och för att undvika att dessa kvarter blir för små och mörka. Gårdarna avgränsas naturligt mot offentlig plats av en bergsslänt. De tre kvarter som planerades sydost om Gamla Tyresövägen fanns med i Start-PM men har lyfts ur denna detaljplan. Förskolan som ingår i planen planeras som en mindre privat förskola i ett av bostadskvarteren i form av en separat byggnad med direkt utgång till en egen gård. Härifrån går det även att ta sig direkt till Skevrodrets skog.

KARTLÄGGNING

3. PÅGÅENDE PLANERING

Illustrationsplan från Program Stora Sköndal (Stockholms stad 2019).

Illustrationsplan från samrådshandling, Rotorbladet (Stockholms stad 2019).

3.3 PROGRAM STORA SKÖNDAL

Stiftelsen Stora Sköndal, markägaren, har i samarbete med Stockholms stad upprättat ett program för Stora Sköndal med cirka 4500 nya bostäder, nya verksamheter med ytterligare cirka 1500 arbetsplatser och service. Programmet godkändes i maj 2019.

Programmet visar möjligheter för omvandlingen av det idag ganska avskärade Stora Sköndal till en blandstad med bostäder, arbetsplatser, utbyggd vård- och omsorgsverksamheter. Det planeras även för tre skolor, förskolor, utbyggt campus med gymnasium och högskola, idrottshall för personer med funktionsvariation samt flertalet tillkommande målpunkter och mötesplatser för barn i olika åldrar i form av parker, stråk,

bad och aktivitetsstråk. I programmet har stor vikt lagts på att skapa socialt värdeskapande miljöer, detta visar sig bland annat genom satsningar på kultur i Stora Sköndal, något som kan komma att bli starka målpunkter för barn och unga.

3.4 DETALJPLAN ROTORBLADET

Planen ligger i nordvästra delen av Skevrodrets skog och i anslutning till planområdet och den gångväg som leder till Skarpnäck sportfält. Planens syfte är att möjliggöra för en förskola med sex avdelningar i Skarpnäck. Planområdet utgörs i dag av Skevrodrets skog. Planen är i skrivande stund i granskningskedet. Mot Horisontvägen kommer ett bullerplank att uppföras.

KARTLÄGGNING

4. TIDIGA DIALOGER

4.1 BARNKONSEKVENSPANALYS SAMBANDET BAGARMOSSEN-SKARPNÄCK

Analysen utfördes år 2002 under programarbete för sambandet mellan Bagarmossen, Skarpnäcks gård och Rustmästaren 5. Planerad bebyggelse innehöll i huvudsak bostäder, förskolor och utveckling av befintliga verksamheter.

Intervjuer genomfördes på två förskolor, två skolor och en ungdomsgård. Förskolebarnen var 1,5–5 år gamla, skolbarnen var 10–12 år gamla och ungdomarna var 13–18 år gamla.

Förskolebarnen använde grönområden mest, bland annat Kaninparken, Skarpnäcksparken och Bagarmosseskogen. Parkerna och grönområdena nyttjades under alla säsonger.

Skolbarnen var mest på sina respektive skolgårdar, bollplaner och parker. Genom skolaktiviteter besökte de olika grönområden till exempel Flaten. Skolbarnen berättar att de vistas på bostadsgårdarna i Skarpnäck. Barnen tyckte att aktiviteter i Skarpnäck riktades sig mest åt pojkar. Flickor kände sig inte alltid välkomna. Bagarmossen ansåg barnen var en läskig plats, där fanns det tjuvar och berusade

människor. Det ansågs även otryggt på gator där bilar buskörde och med bilar och mopeder som körde på gång- och cykelvägar.

Ungdomar tyckte att de var lätt att röra sig i området. Ofta rörde de sig genom de gröna områdena för att komma fram till andra stadsdelar. De vistades på bostadsgårdarna i Skarpnäck eller på ungdomsgården i Bagarmossen. Bagarmossens skog var en otrygg plats på grund av dålig belysning.

Förskolepedagogerna önskade bland annat samlingsplatser i skogen med permanent vindsydd. Skolbarnen vill ha större och bättre skolgårdar. Ungdomarna önskade sig fler busslinjer och ett snabbmatställe som skulle kunna vara nattöppet.

Konsekvensbedömning av programmet visade att ny bebyggelse kom i konflikt med de ytor som barnen och ungdomar använde. Förslaget var att funktioner och platser skulle kunna integreras i den nya bebyggelsen eller att ytor som togs i anspråk av den nya bebyggelsen skulle ersättas med motsvarande ytor.

4.2 DESIGNDIALOG BAGARMOSSEN-SKARPNÄCK

Under arbetet med områdesprogram till utveckling av Bagarmossen och Skarpnäck valde Stockholms stad år 2014 att bjuda in allmänheten till en designdialog och workshopserie. Omkring 80 deltagare prövade, diskuterade och utvärderade olika stadsbyggnadsförslag.

Deltagarna diskuterade fyra teman: Platser (offentliga rummet), service, kopplingar och bebyggelse. Dialogserien avslutades med en vernissage och resultatutställning. Dialogresultatet redovisade inga barnrelaterade frågor. Men den påpekade att skolor och skolgårdar som finns i området behöver utvecklas och förbättras, då de ansågs efter-satta.

KARTLÄGGNING

4. TIDIGA DIALOGER

4.3 BARNKONSEKVENSPANALYS STORA SKÖNDAL

Analysen utfördes år 2018 under programarbete för Stora Sköndal som ligger sydväst om planområdet. Programmet beskrivs på sidan 23.

Konsekvensanalysen visar att de flesta barn rör sig i Sköndal och tar sig inte eller går förbi Gamla Tyresövägens planområde. Ungdomar använder bussar i stället för att gå eller cykla till målpunkter som ligger i andra stadsdelar. Barnen besökte mataffären intill Gamla Tyresövägen och lekparken Skallet som ligger väster om Gamla Tyresövägens planområde.

4.4 PM BARNKONSEKVENSPANALYS PROGRAM BAGARMOSSEN-SKARPNÄCK

För programmet för Bagarmossen-Skarpnäck togs ett PM fram (2015), *PM utvärdering barnperspektivet för programförslag Bagarmossen-Skarpnäck*, i syfte att utreda programmets konsekvenser ur barnperspektivet. Inom uppdraget fördes inga dialoger med barn och unga.

Sammanfattningsvis belyser PM:et bristen på organiserade fritidsaktiviteter för barn och

unga vilket medför att många av områdets barn beger sig till andra delar av staden för att utöva sina fritidsintressen. Samtidigt finns det många barn i området vars föräldrar inte har råd med SL-kort och blir exkluderade från dessa aktiviteter. Författarna menar att det är av stor vikt att skapa platser med förutsättningar för barn och unga med olika bakgrund i Bagarmossen och Skarpnäck att mötas. En strategi för dessa är att fokusera på de offentliga platserna och att planera för att dessa kommer med tidigt i utbyggnadsprocessen. I utformningen av de offentliga rummen ska ett ålders- och genusperspektiv beaktas. De rekommenderar även att barn och unga får vara med i utformningen av programområdets offentliga platser. PM:et uppmanar även till samnyttjande för att öka de kvällsrelaterade aktiviteterna och programmera platser även kvällstid, en brist som råder i Bagarmossen-Skarpnäck.

Vidare konstaterar PM:et att programmet förbättrar trafiksäkerheten och den upplevda tryggheten genom bland annat förbättrande kopplingar och stråk. Omvandlingen av Gamla Tyresövägen ses som i grunden positivt med hastighetsminskande åtgärder men författarna

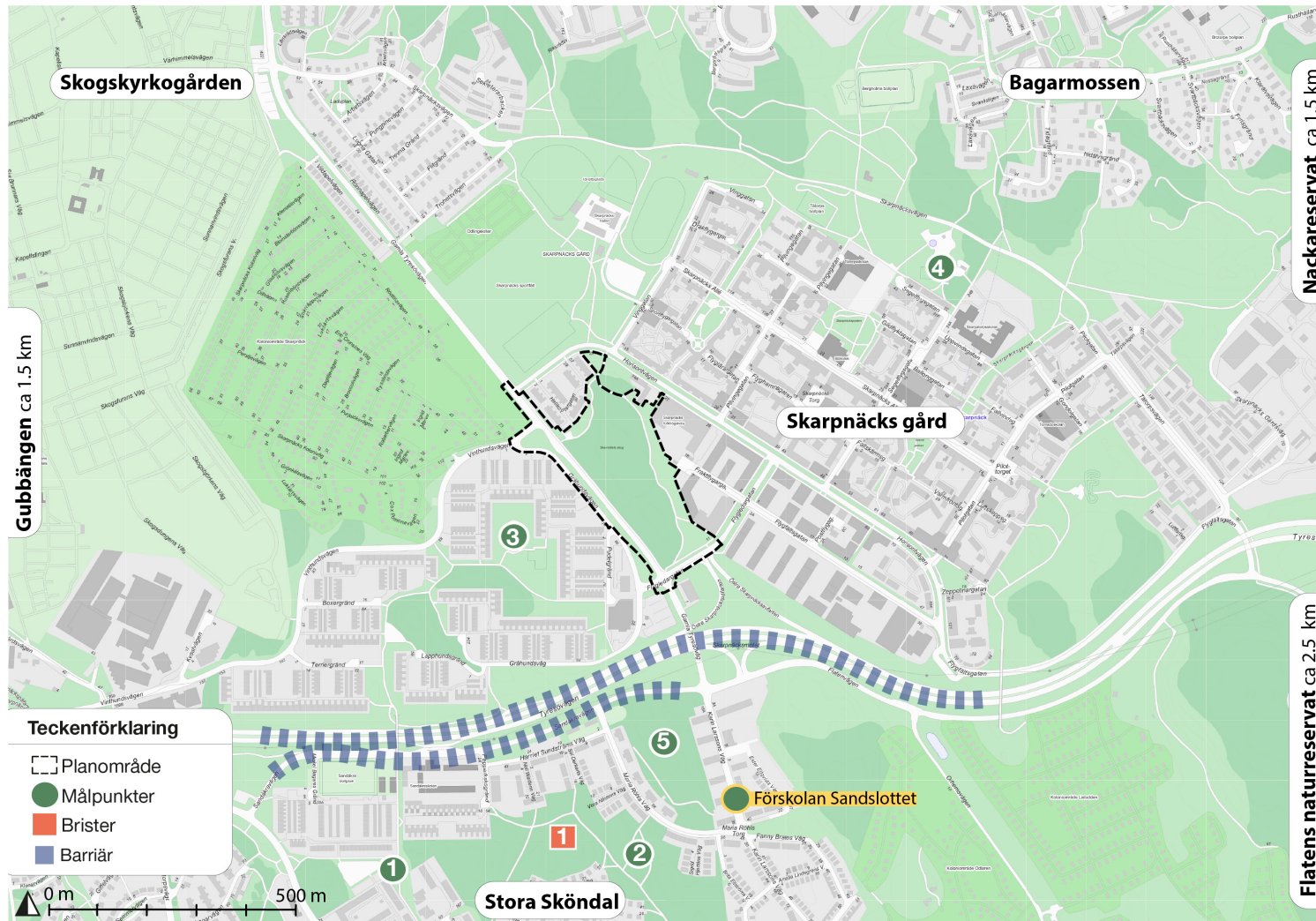
rekommenderar att emissioner och buller bör utredas vidare.

Programmet innebär även tillkommande förskolor. Lokaliseringen av dessa rekommenderas kunna fungera för både nuvarande och ny bebyggelse i syfte att undvika ett "vi och dom". PM:et rekommenderar även en variation i upplåtelseformer inom varje detaljplan i syfte att öka integrationen mellan det nybyggda och befintliga bostadsbeståndet.

Den planerade bebyggelsen vid Gamla Tyresövägen får mycket god närhet till kollektivtrafik, med busshållplats vid Gamla Tyresövägen och Norra Sköndal samt närhet till tunnelbanan.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - FÖRSKOLA

Plan över målpunkter, rörelse samt brister enligt förskolans pedagoger och barn.

MÅLPUNKTER

- 1 Semlan parklek.** Uppskattad plats där det bland annat går att låna skridskor. Finns även en kulle för pulkaåkning.
- 2 Vackra Nannas park.** Hit går förskolan ofta. De leker på de öppna ytorna och i den intilliggande skogen.
- 3 Skallet lekplats.** Här finns mycket lekredskap och lekparken är tydligt avgränsad med god uppsikt.
- 4 Skarpaby parklek/Kanin-parken.** Barnen upplever parken som spännande eftersom förskolan inte besöker denna så ofta. Detta på grund av att parken är välbesökt av verksamheter från andra förskolor.
- 5 "Skogen".** Denna skogsdunge besöker förskolan för lek men även för dess utblickar och utsikt.

BRISTER

- 1 Ett högt berg.** Förskolan besöker inte denna plats trots närheten på grund av terrängen och att det är mycket buller från trafiken.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - FÖRSKOLA

5.1 SAMTALEN FÖRSKOLA

Förskolan Sandslottet ligger i Sköndal, söder om planområdet. Förskolan består av tre avdelningar med totalt sex grupper och 84 barn. Förskolan flyttade till sina nuvarande lokaler i augusti 2018. Med på utflykten var en avdelning i åldrarna 5-6 år. Utflyktsmålet var Vackra Nannas park och dialogen skedde tillsammans med en pedagog samt med barnen som deltog i utflykten.

I området finns en mycket god grannsamja, en känsla av "Bullerby", med många barnfamiljer. Flera av barnen är inflyttade från Södermalm, då föräldrar flyttat från en urban miljö för att få större friytor och tillgång till natur. Lilla Sköndal beskrivs som tryggt.

Målpunkter

Generellt föredrar förskolan parker som ligger i nära anslutning till natur och skog, eller parker som innehåller natur och skog. Utflykten kan då innehålla både lek bland utrustning och i natur och barnen kan själva välja var de vill leka. Pedagogen berättar även att det är stora skillnader på hur barnen leker beroende på vilken plats de är på. Innehåller platsen mycket lekutrustning sprider

sig barnen jämt mellan dessa, innehåller parken få lekutrustning samlas barnen vid lekutrustningen till en början för att sedan röra sig mot de mer naturliga delarna av platsen. Ibland går verksamheten till skogsområden, då brukar barnen få olika uppgifter och lekar för att upptäcka platsen. Förskolan brukar besöka "deras" skog, en närliggande skogsdunge. Här studerar de sitt närområde då skogsdungen erbjuder fina utblickar. Pedagogen berättar även att det i läroplanen står att barnen ska utforska sitt närområde och att det *"är viktigt att barnen får erfarenhet av att vara ute och inte bara på gården"*.

Barnen uppskattar att ha mycket utrymme. De öppna ytorna ger en frihetskänsla hos barnen, vilken de blir väldigt glada av. Pedagogen berättar att barnen älskar platser där de kan få springa fritt och självständigt utan att bli begränsade till ett specifikt område av pedagogen.

Vackra Nannas park är en plats förskolan besöker ofta. Här finns det inte så mycket lekredskap men stora öppna ytor, en bäck och ett skogsparti. De brukar först samlas vid kompisgungan och sedan får barnen fritt

sprida ut sig i parken. Parken upplevs säker då det inte finns några bilar och pedagogen har god uppsikt. I Vackra Nannas park brukar de inte möta så många andra förskolor.

I Skallet lekplats finns det mycket lekutrustning och närliggande skogsdungar samt öppna ytor vilket gör platsen till en välbesökt målpunkt. Hit brukar verksamheten även gå vintertid. Skallet, tillsammans med Parkleken Semlan och Kaninparken är barnens favoritparker. I Skallet möter de sällan andra verksamheter, vilket är positivt då de kan nyttja hela ytan för sig själva.

I Semlan parklek åker barnen pulka på vintern. Hos Parkleken får verksamheten låna en massa utrustning så som skidor, pulkor och hjälmar till barnen, vilket möjliggör för verksamheten att prova nya aktiviteter. Förskolepedagogen uppskattar att besöka parklekar eftersom det finns mycket att låna samt att de har toaletter. Det är extra behändigt på vintern då toalettbesök kan vara svåra på grund av alla kläder. Vid vissa utflykter brukar de även grillas på platsen.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - FÖRSKOLA

"Det är viktigt att barnen får erfarenhet av att vara ute och inte bara på gården"- Pedagog.

"Parklekar är fantastiska"- Pedagog.

Gårdens zonering gör att den totala sammanhängande ytan minskar.

Kaninparken ligger en bit bort från förskolan vilket gör platsen till en målpunkt verksamheten besöker ibland. Kaninparken är en av barnens favoritplatser. Här finns öppna ytor, lekredskap och närhet till skog och natur. Pedagogen tror att Kaninparken är en favorit då de inte går hit så ofta, vilket gör platsen mer spännande.

Rörelse

Pedagogen berättar att avdelningen gör utflykter cirka 2-3 gånger per vecka. Under sommarhalvåret blir det fler utflykter dels på grund av vädret dels på grund av att barnen börjar bli rastlösa då vårens projekt som förskolan arbetat med under året börjar lida mot sitt slut. Utflykterna sker mest till fots, utmed trottoarer. I dagsläget är delar av

närområde under byggnation vilket ibland medför att det blir svårt att gå på vissa gångbanor.

Det är inte många föräldrar som tar bilen till förskolan då de flesta bor precis intill. Ibland hämtar föräldrarna upp barnen direkt från någon av parkerna som verksamheten besöker. Om de är i en park på eftermiddagarna skickar personalen ut sms och sätter upp lappar vid förskolan. Det gör också att föräldrarna inte kan hämta barnen med bil eftersom parkerna ofta inte kan nås med bil.

Brister

Pedagogen berättar att på väg till Skallet lekplats måste de passera Sandåkravägen och Tyresövägen som har tung trafik vilket

upplevs otryggt. Utöver den tunga trafiken (som till stor del utgörs av byggtrafik) berättar pedagogen att det är väldigt lite trafik i området och de upplever stor rörelsefrihet och trygghet.

I närheten av förskolan finns det ett högre berg som verksamheten väljer bort. Platsen är bullerutsatt, väldigt kuperad och inte lika fin som andra natur- och skogsområden.

Pedagogen berättar även att det stundtals är påfrestande att förskolan ligger i ett nybyggt område eftersom det ibland känns som att förskolan ligger inom ett byggarbetsplats. Det nya området är svårorienterat med likartade hus. Det pågår även en byggnation av en stor park, som verksamheten önskar snart blir klar och barnen längtar. Pedagogen hoppas att

parken ska innehålla mer utmanande lek än det som finns idag i närområdet.

Förskolegården är liten och när alla barn är ute upplevs den trång. För att lösa situationen går vissa avdelningar iväg till platser utanför gården. Gården är uppdelad i olika delar anpassade efter olika åldersgrupper. Detta gör att den totala sammanhängande ytan minskar. Det är ett medskick pedagogerna vill ge inför kommande planering av förskolegårdar. Det är av stor vikt att gårdarna (om de ska förbli så små) ligger i nära anslutning till parker och skog eller natur. Pedagogen behöver numera låsa gården på kvällen och helger då hundägare använder gården som rastgård. Det var dock värre i den gamla lokalen när det inte fanns några bostäder runt omkring.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - FÖRSKOLA

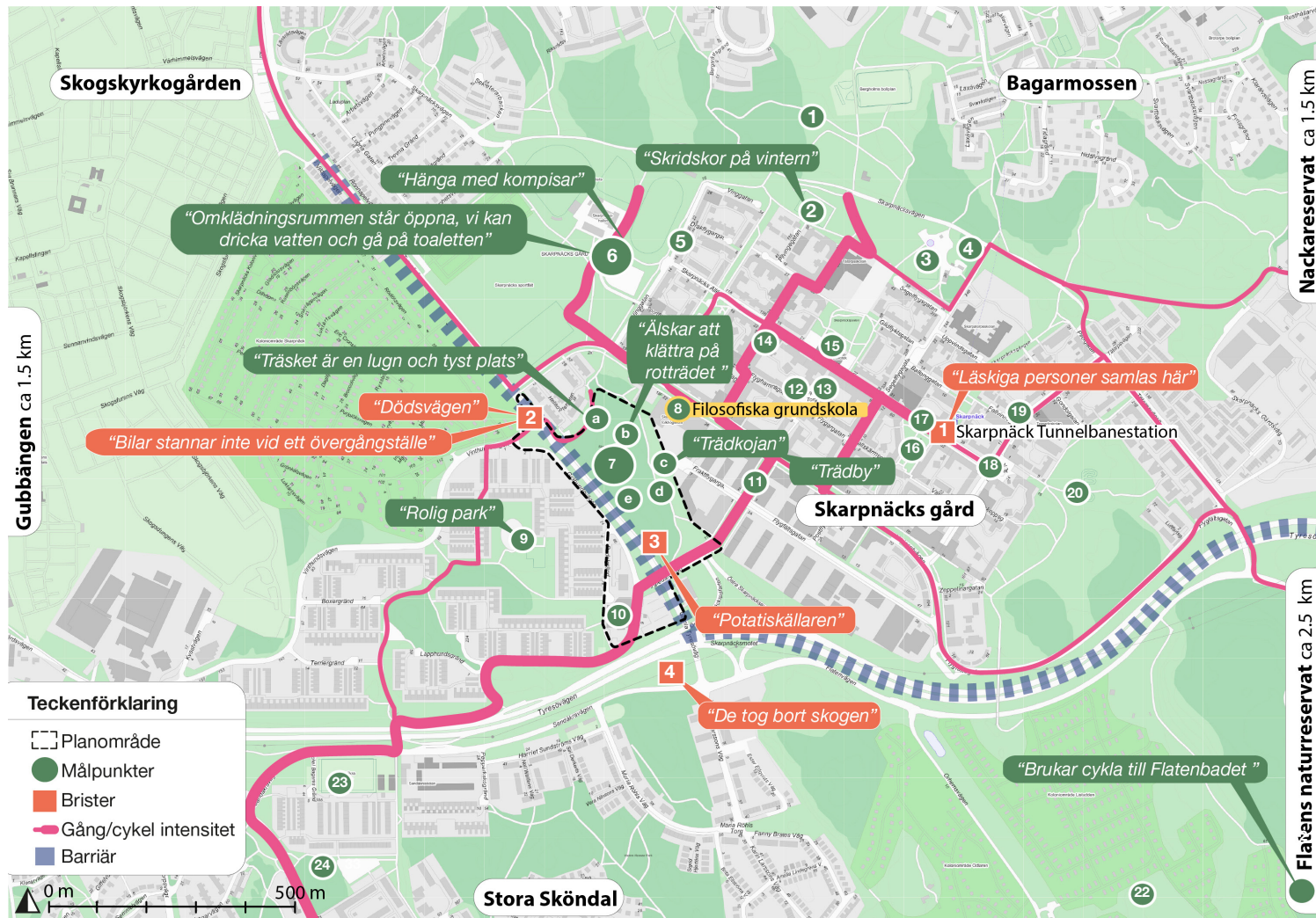
Skallet lekplats är en uppskattad målpunkt.

I naturen får barnen olika uppgifter och lekar för att upptäcka platsen, en del i att utforska sitt närområde.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - GRUNDSKOLAN ÅK 4-5

MÅLPUNKTER

- 1 Bagarmosseskogen.** Flera barn nämner skogen som en målpunkt. Här leker de fritt och hänger.
- 2 Fotbollsplan.** Vintertid åker barnen skridskor här.
- 3 Skarpaby parklek/Kaninparken.** En favoritmålpunkt. Den intilliggande öppna gräsmattan uppskattas. En plats alla barn besökt och känner sig hemma på.
- 4 Pulkabacke.**
- 5 Busshållplats.** Buss till Farsta som barnen åker.
- 6 Skarpnäck sportfält.** En av de största målpunkterna i området. Här spelar de fotboll, hänger med kompisar, har gympa med skolidrotten, åker rullskridskor, spelar bandy. Bra med omklädningsrum och offentliga toaletter.
- 7 Skevrodrets skog.** Samtliga barn nämner "skogen" som deras favoritplats. De spenderar tid här under skoltid men besöker sällan skogen efter skoltid.
 - a) Träsket: "Träsket" bjuder på årsvariation och är den del av skogen som upplevs som orörd.
 - b) Rotträdet: En orienteringspunkt och lekträd.
 - c) Trädskoja.
 - d) Fruktpåls/samlingsplats: här samlas barnen för mellanmål och innan samt efter rast.
 - e) "Lilla Graven" En bunker dit barnen endast får gå med sina lärare.
- 8 Filosofiska skolan.**
- 9 Skallet lekplats.** Rolig park som kallas "Hemköpsparken" av barnen.

Plan över målpunkter, rörelse samt brister enligt barnen från Filosofiska skolan.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - GRUNDSKOLA ÅK 4-5

10 Livsmedelsbutik, Hemköp.

11 **Busshållplats.** Buss till Farsta som barnen åker.

12 Skarpnäcks fritidsgård.

13 **Butik.** En butik som samtliga tycker om. Barnen berättar att ägaren känner alla.

14 Livsmedelsbutik, ICA.

15 Bibliotek och kulturhus.

16 Brandparken.

17 **Skarpnäcks tunnelbanestation.** "Jag känner mig hemma när jag ser tunnelbanan"- Kille åk 5.

18 **Pilottorget.** Tornet vid torget används som orienteringspunkt. Flera nämner restaurangen på torget som målpunkt.

19 Cykelverkstad.

20 Skarpnäcks skatepark.

21 **Flaten.** Hit cyklar flera av barnen för att bada och uppleva naturen.

22 Orhem.

23 **Sandåkraskolans fotbollsplan.** Konstgräsplan där barnen spelar fotboll.

24 Semlan parklek.

BRISTER

1 **Skarpnäcks tunnelbanestation.** Ungdomsgång och andra "läskiga" personer hänger utanför entrén.

2 **Gamla Tyresövägen.** Här håller bilar hög hastighet och stannar inte vid övergångsställen. Gamla Tyresövägen tillsammans med Tyresövägen utgör en mental barriär till Sköndal och Norra Sköndal.

3 **Skevrodrets skog/"Potatiskällaren".** En bunker i skogen som benämns som "Potatiskällaren" här berättas det spökhistorier och skrönor om hittade boaromar.

4 **Norra Sköndal.** Barnen tycker det är tråkigt att skogen byggs bort.

5.2 SAMTALEN GRUNDSKOLA ÅK 4-5

Filosofiska skolan är en F-9 skola intill det aktuella planområdet. Vid dialogtillfället deltog 12 stycken barn i årskurserna 4-5. Workshopen inleddes med en dialog om stadsbyggnad och barnkonventionen. Därefter delades barnen in i tre grupper där de fick peka ut målpunkter, rörelse samt brister på en karta. Varje grupp sammanfattade "sin" karta inför klassen. Därefter fick barnen i uppgift att rita av platser som de tyckte om alternativt inte tyckte om inom planområdet. Skolan använder idag delar av skogen som sin skolgård och uppskattas väldigt mycket.

Skarpnäck beskrivs av barnen som hemtrevligt, fantastiskt, tegelbyggnader och ett område som har få arbetsplatser men alltid är befolkat.

Målpunkter

Den främsta målpunkten som pekas ut är **Skevrodrets skog**, som uppfattas vara tillika skolans skolgård. Det finns flera platser i skogen som barnen pekar ut som viktiga och härliga platser. Flera av barnen uppskattar "träsket" väldigt mycket. "Träsket" uppfattas som en plats som är lugn och tyst och anses vara den delen av skogen som fortfarande är "naturlig" och inte nedsliten. Här hör man även fåglarna sjunga. Det finns nedfallna träd som man kan

sitta på och ta det lugnt. "Träsket" uppskattas extra mycket under vintertid då det finns is som man kan hoppa på och ta sönder. Under sommaren kan det vara väldigt mycket mygg och flugor där, vilket gör att barnen ibland undviker platsen, även om den ser finare ut på sommaren med tanke på all grönska.

Barnen har byggt många kojor i skogen, framförallt när de gick i de lägre årskurserna. Det blev som en liten by "trädbby". Men vissa av de tillfrågade barnen slutade leka där då förskolebarnen använde kojorna för mycket och det blev stökigt och skräpigt.

Barnen har namngett vissa träd i Skevrodrets skog. Rotträdet har fått sitt namn på grund av dess rötter som slingrar sig nedför berget. Enligt barnen älskar alla att klättra på rotträdet och därifrån kan man se ut över träsket. Bredvid rotträdet finns ytterligare ett omtyckt träd som kallas för utkiksträdet. En tjej berättar att det är den absolut bästa platsen av alla. Det finns så många minnen som är kopplade till den platsen och där kan hon stå i flera timmar och bara titta ut över skogen.

Barnen har också en särskild samlingsplats där de brukar sitta och äta frukt på rasterna. Det så kallade fruktstället består av fyra stockar. Det

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - GRUNDSKOLA ÅK 4-5

är skönt att den platsen finns där för pauser. Fruktkorgen brukar ställas på en stubbe i närheten.

Flera av barnen berättar att de älskar att ha en skog som skolgård och att det gör dem mer kreativa än om de skulle ha en vanlig skolgård med asfalt och lekredskap. I skogen brukar barnen titta på mindre djur som spindlar och myror. Flera av barnen har gått i skolan sedan förskoleklass och berättar att förr var skogen mer vild, då fanns det till exempel mycket mer blåbärsris som täckte hela ytan. Nu är skogen upptrampad och det finns många kala ytor. Skogen upplevs otrygg när det är mörkt. Barnen berättar även att de inte brukar vistas i skogen efter skoltid.

Barnen rör sig också bortåt **Skallet lekplats** eller "Hemköpsparken" som de kallar den. När de ska gå till parken går de inte igenom radhusområdet utan de går på gångvägen via Hemköp. I parken kan man bygga kojor och det finns rolig och utmanande lekutrustning. Ingen av barnen känner någon som bor i området utan de går dit endast för att leka.

Skarpnäck sportfält är populärt hos flera av barnen, och utgör utöver Skevrodrets skog

en av Skarpnäcks främsta målpunkter. Några tjejer berättar att de brukar åka rullskridskor på sportfältet och det uppskattas mycket att omklädningsrummen står öppna, vilket möjliggör för barnen att dricka vatten och gå på toaletten. Det underlättar deras vistelse på sportfältet. Flera berättar att de brukar samlas och spela fotboll. De berättar att det alltid finns någon plan obokad vilket gör att man alltid kan spela.

Flera av barnen berättar att de brukar cykla till Flatenbadet och att det tar ungefär 15 minuter från Skarpnäck. De brukar cykla genom skogen och det beskrivs som en mycket härlig cykeltur då man kan stanna och plocka smultron. Många av barnen tycker om Skogskyrkogården och nämner att murarna är fina att titta på.

Flera av barnen nämner att de brukar gå till Kaninparken och leka. De gillar den öppna gräsytan, lekutrustningen och den intilliggande skogen.

Rörelse

Barnen rör sig mycket till fots eller med cykel. Flera av barnen bor i andra stadsdelar i söderort såsom Kärrtorp och Bagarmossen och

de cyklar eller går till skolan. En pojke berättar att han går ungefär 40 minuter varje morgon när han ska till skolan. För att handla kläder åker de till Farsta centrum med buss. Några av barnen åker bil med deras föräldrar, men de flesta åker buss.

Barnen berättar att de känner sig trygga i att röra sig fritt inom Skarpnäck. De har fått promenera själva till skolan ungefär från årskurs två och brukar alltid röra sig fritt inom Skarpnäck och Bagarmossen. Barnen berättar att de orienterar sig genom byggnadernas tak. Ett barn uttrycker "*taken är freaking fantastiska!*". Barnen orienterar sig även efter två torn, ena vid Pilotorget och den andre vid Skarpnäcks bibliotek.

Brister

I skogen finns en plats som kallas för "potatiskällaren". Den upplever många av barnen som läskig och de får inte gå dit under skoltid. Det finns flera historier kopplade till "potatiskällaren". Ett av barnen berättar bland annat en skröna som har florerat i området om ett barn som gick ner i det djupa hålet vid potatiskällaren och sedan aldrig kom tillbaka. Någon nämner också att en boorm (som någon har släppt ut) har hittats i närheten av

potatiskällaren samt en förstörd moped, en handväska med en yxa och ett litet tältläger.

Området runt tunnelbanan upplevs av några barn som ett problematiskt och läskigt ställe på grund av personer som hänger vid tunnelbanestationen. Några barn menar dock att det inte är läskigt då de känner personerna i fråga som hänger utanför entrén.

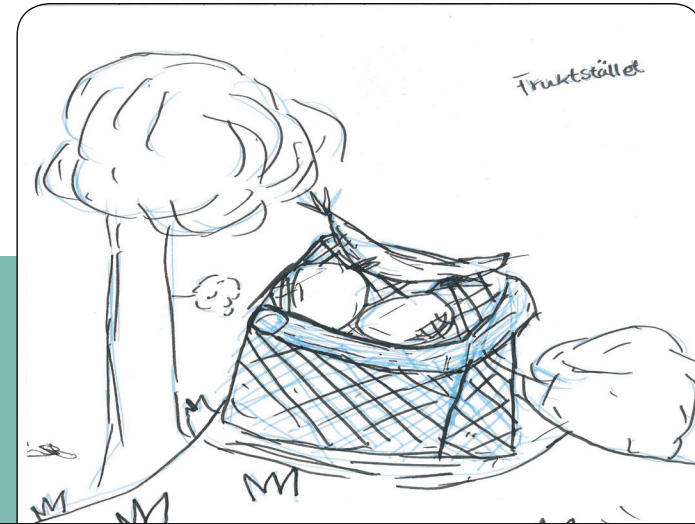
Gamla Tyresövägen upplevs som både en mental och fysisk barriär. Ett barn kallar vägen för dödsvägen för att bilarna kör så fort. De upplevde att vägen är otrygg och svår att korsa. De tvingas ibland ta stora omvägar för att komma till ett övergångsställe. Dock är det inte säkert att bilarna stannar vid övergångsställen. De skulle vilja ha fler signalreglerade övergångsställen så att bilar verkligen stannar och det blir mindre farligt att gå över vägen.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - GRUNDSKOLA ÅK 4-5

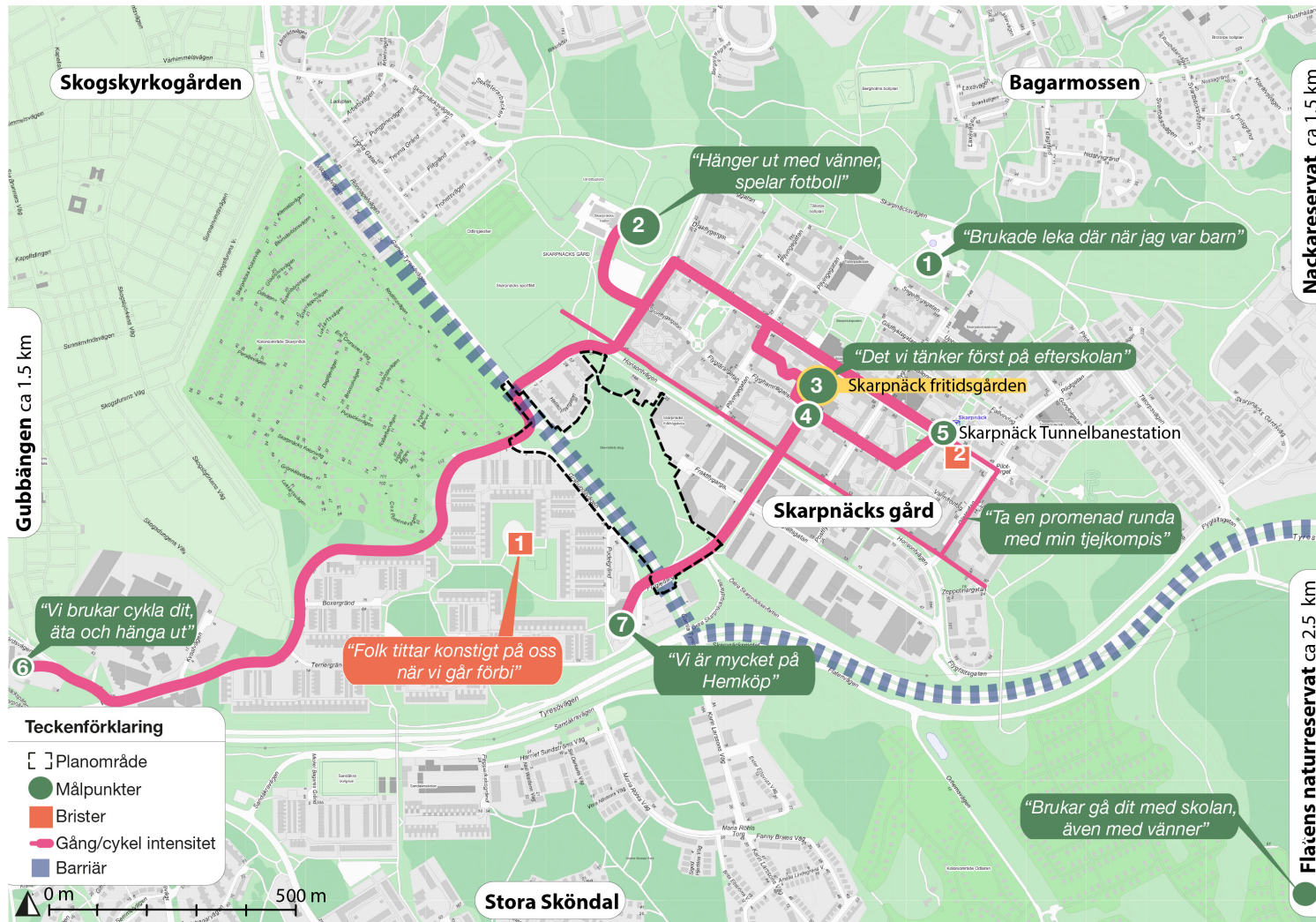
Teckning från dialogtillfälle. Del av skogen som upplevdes läskig. Här har barnet bland annat hittat en bränd moppe, en orm och annat som upplevs obehagligt.

Teckning från dialogtillfälle. Teckningen skildrar barnens favorit plats i Skevrodrets skog. Teckningen ovan visar samlingsplatsen, där barnen samlas och äter frukt. Många av barnen ritade denna plats. Teckningen nedan illustrerar "träsket". Även denna en plats många av barnen ritade.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN -FRITIDSGÅRD

Plan visar målpunkter, rörelse samt brister enligt ungdomarna på fritidsgården.

MÅLPUNKTER

- Skarpaby parklek/Kaninparken.** En park där ungdomarna brukade leka när de var mindre. Ibland promenerar de förbi parken.
- Skarpnäck sportfält.** En mycket uppskattad målpunkt där framförallt killarna brukar spela fotboll. De önskar att lamporna skulle vara tända längre.
- Skarpnäckets fritidsgård.** Den främsta målpunkten enligt ungdomarna. Hit går de alltid efter skolan.
- Skarpnäck sportfält.** Samlingsplats intill fritidsgården med bra "hängplatser".
- Skarpnäck tunnelbanestation.**
- McDonalds.**
- Livsmedelsbutik, Hemköp.**
- Flaten.** En målpunkt sommartid för bad och häng.

BRISTER

- Skallet lekplats.** Ungdomarna upplever en stark "vi och dem"-känsla. När de promenerar förbi Skallet upplever de att boende "tittar konstigt på mig".
- Skarpnäck tunnelbanestation.** En del upplever tunnelbanan som otrygg på grund av vissa gruppering av människor som vistas utanför uppgången.

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - FRITIDSGÅRD

5.3 SAMTALEN MED FRITIDSGÅRDEN

Skarpnäck fritidsgård ligger i Skarpnäck och är en öppen verksamhet för ungdomar mellan 13-17 år. De flesta av de besökande ungdomarna är från Skarpnäck, men några är även från Liljeholmen och Årsta. Vid dialogtillfället deltog 12 ungdomar under hela övningen samt ytterligare 10-14 stycken som kom och gick. Av de 12 stycken som deltog under hela tillfället var det 8 killar och 4 tjejer. Deltagarna delades in i två grupper. Varje grupp fick varsin karta där de fick peka ut platser som de tycker om, gärna besöker samt platser som de undviker eller som har en barriäreffekt. Fritidsgården ligger ungefär 5 minuter från planområdet. Till dialogen fick vi hjälp att annonsera genom fritidsgårdens engagerade personal.

Det bästa med Skarpnäck är att det är lugnt och tryggt. Stadsdelen upplevs som speciellt särskilt på sommaren, med de röda tegelbyggnaderna och närheten till grönskan. Ungdomarna upplever inte att det finns jobbiga och kriminella ungdomar som på andra platser i staden. Det finns gott om sittplatser och en god offentlig miljö i området.

En tjej beskriver att *"Skarpnäck är som en familj och det finns en stor gemenskap. Det är en plats där alla känner varandra"*.

Målpunkter

Det finns många platser runt om i Skarpnäck som ungdomarna gärna besöker. **Skarpnäcks fritidsgård** är en självklar målpunkt för ungdomarna, den plats de tycker bäst om. De berättar att de alltid går till fritidsgården efter skolan. *"Det är den första platsen som vi tänker på efter skolan"*- berättar en kille. Fritidsgården är en plats som de känner sig trygga på. I anslutning till fritidsgården finns det också ett torg som de gärna vistas på. Det är en samlingsplats för många av Skarpnäcks ungdomar.

Flera av ungdomarna berättar att hela Skarpnäck allé är en annan favoritplats. De berättar att de känner sig trygga i allén, att det är en bra plats att hänga på och att man får en positiv känsla av allén.

Skarpnäck sportfält med fotbollsplanerna är väldigt uppskattade och populära. De brukar

vara där för att spela fotboll, men även för att bara hänga med sina kompisar. Ungdomarna önskar att fotbollsplanernas belysning skulle vara tänd längre så att de kan nyttja planerna till senare på kvällarna.

Övriga målpunkter

Flera av tjejerna berättar att de brukar promenera mellan gårdarna i Skarpnäck. De brukar de göra två och två och inte i större grupper. Då brukar de stanna vid någon av gårdarna under promenaden.

Många av ungdomarna berättar att de brukar umgås mycket hemma eller hos kompisar. När de är hemma brukar de spela mycket dataspel.

När de var yngre brukade de gå till **Kaninparken**. En av killarna brukar cykla förbi **Skevroddrets skog**. Han berättar att han tycker om skogen då *"man får syre av skogen"*.

Ibland går några av dem till **Svenska kyrkan** som ligger bredvid fritidsgården. Där brukar de få äta gratis och det är en plats för att

KARTLÄGGNING

5. SAMTALEN - FRITIDSGÅRDEN

bara sitta ned och ta det lugnt eller spela spel. Ungdomarna brukar cykla eller åka till **Flatenbadet** under sommaren för att bada och umgås. Om de ska handla eller gå på café brukar de åka in till stan eller till **Skärholmen centrum**.

Rörelse

En del av ungdomarna kommer med tunnelbana från andra områden till Skarpnäck fritidsgård. De åker främst buss, ibland tunnelbana och mycket sällan cyklar de till skolan. De går på gymnasieskolor i olika områden i staden.

De brukar inte röra sig mot Bagarmossen, Sköndal eller Norra Sköndal. De känner sig inte välkomna där och upplever en stark *"vi-och-dem"*-känsla och att boende i de områdena ser ner på dem. En kille berättar hans synvinkel på varför det är så: *"Skarpnäck är förort. Det är inte Sköndal"*.

Barriärer

Det finns några platser som upplevs som otrygga och det är Bergholms bollplan och vid stödboendet Skarpnäcksgården ("psykhemmet"). Området kring Tåtorps bollplan upplevs också som otryggt på grund av bristande belysning. De brukar också undvika att gå till Skarpnäcks industriområde.

Gamla Tyresövägen upplevs av alla som en barriär. Ungdomarna berättar att de aldrig träffar personer som bor på andra sidan Gamla Tyresövägen (Norra Sköndal) och upplever att det finns en del etniska motsättningar. *"Det är bara en väg, men så mycket mer än bara en väg,"* menar en kille. De känner sig obekväma om de ska passera Norra Sköndal på väg till McDonalds eftersom de upplever att de får konstiga blickar av boende. De tar hellre en omväg runt hela området istället för att gå rakt igenom när de ska gå till McDonalds.

I anslutning till Skarpnäcks tunnelbane-uppgång hänger det alkoholister som upplevs otrygga. Ungdomarna brukar aldrig åka längre norrut än Odenplan.

Ett par av killarna önskar att det fanns en moské i Skarpnäck. Det är väldigt långt för dem att behöva åka in till stan för att gå till moskén.

Några av tjejerna önskar fler sittplatser så de kan stanna till och sitta under deras promenader. De hade gärna också sett att det fanns en badplats i området.

Belysningen på fotbollsplanen vid Skarpnäck sportfält upplevs som alldeles för stark och stör dem när de spelar fotboll.

Identitet

Det finns tydliga gränser för vad som räknas som Skarpnäck menar ungdomarna på fritidsgården. De beskriver att gränsen går bakom Coop: *"Bor man bakom Coop bor man inte i Skarpnäck"*. De tycker inte heller att radhusen känns som del av Skarpnäck och det gäller de gamla såväl som de nybyggda.

Ungdomarna anser att om det kommer ny bebyggelse bör den passa in i Skarpnäcks anda med rött tegel. Några vill flytta från Skarpnäck och in till stan när de blir vuxna för att komma bort från *"orten"*. Det är först då man har *"lyckats"* och då upplever de att deras föräldrar kommer att bli stolta. Några skulle gärna vilja bo kvar i Skarpnäck, fast i en egen lägenhet.

KARTLÄGGNING

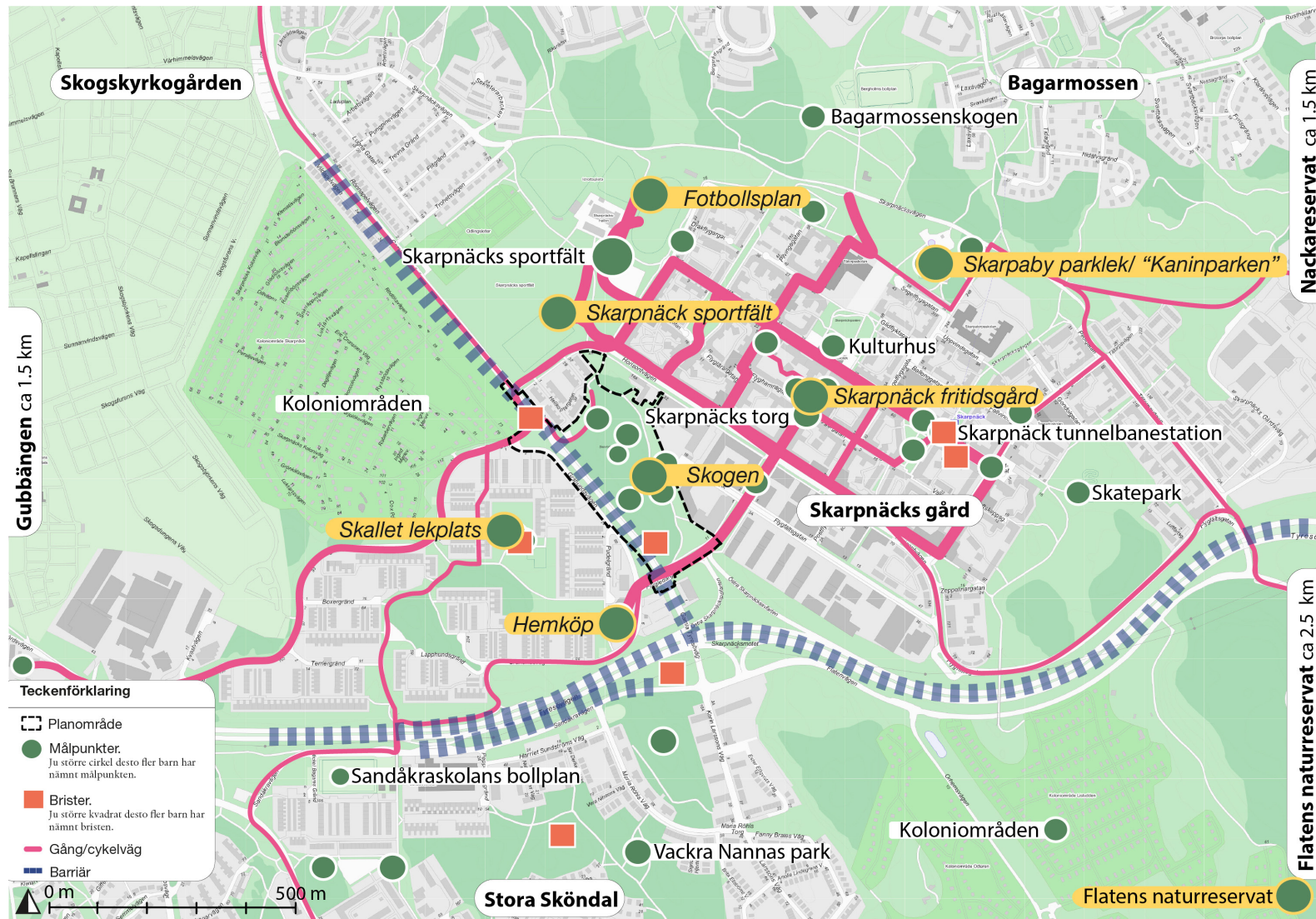
5. SAMTALEN - FRITIDSGÅRD

“Red Brick City” - Ett citat som symboliserar Skarpnäck. Från dialogtillfället på fritidsgården.

KARTLÄGGNING

5. SAMMANFATTNING

En sammanställning av målpunkter, brister, gång och cykelvägar från alla dialoger.

KARTLÄGGNING

6. SAMMANFATTNING

I denna barnkonsekvensanalys har vi träffat barn och unga från förskolan Sandslottet, Filosofiska skolan samt från Skarpnäcks fritidsgård, vilket resulterat i samtal med cirka 40 barn om hur de upplever sin vardagsmiljö: vilka deras målpunkter är; hur tar de sig dit; och vad upplever de som brister i sin närmiljö?

Barn och unga i Skarpnäck upplever och beskriver området som tryggt, hemma och de berättar att det finns flera målpunkter för dem att vistas på. Skarpnäck är ett område där barnen enkelt kan röra sig självständigt mellan de olika bostadsgårdarna och de målpunkterna som finns inom området. Många av barnens vardagsmålpunkter finns inom området, vilket gör att barnens förhållande till sitt bostadsområde är starkt och identifikationen är stor.

Barn i olika åldrar har olika behov, men gemensamt är att en variation av offentliga platser med varierande innehåll uppskattas. I Skarpnäck uppskattas Skarpnäck sportfält som utgör en viktig målpunkt där barn och unga i alla åldrar från stadsdelen (och även från andra områden) träffas. På sportfältet finns möjlighet för såväl organiserad som spontan

idrott. Sportfältet är även en hängplats för barn och unga. Tjejerna uppger att de brukar åka rullskridskor och hänga, medan killarna brukar spela fotboll. Tjejerna berättar även att de uppskattar att sportfältet har offentliga toaletter och möjlighet till dricksvatten.

Skallet lekplats i Norra Sköndal nämns även som en målpunkt som spänner sig över flera ålderskategorier. Parken är välbesökt av både förskolans och Filosofiska skolans barn. Ungdomarna upplever dock att personerna som bor i området vid Skallet tittar konstigt på dem och det är anledningen till att de aldrig vistas i det området.

Bland äldre barn och unga är fritidsgården högt uppskattad, där samlas de efter skolan nästan varje kväll. Under samtalen framkom vikten av fritidsgården och det är en ovärderlig mötesplats för dem.

Barnens förhållande till planområdet varierar. För barn som inte går på Filosofiska skolan utgör planområdet bara "en skog som man passerar". Däremot utgör det en viktig och uppskattad miljö för Filosofiska skolans elever, då den utgör deras skolgård. Skolans

tillfrågade barn uppskattar att ha "natur" som skolgård och har flera favoritplatser däribland "träsket" i skogens nordvästra del.

Gamla Tyresövägen upplevs av nästan alla som en mental och en fysisk barriär. Barnen på Filosofiska skolan och förskoleverksamheten i Sköndal upplever gatan som osäker trafiksäkerhetsmässigt på grund av tung trafik och bilars höga hastigheter. Gatan har få övergångsställen och de som finns är inte reglerade vilket gör det svårt för barnen att korsa gatan. Barnen upplever att det finns starka mentala gränser, där Gamla Tyresövägen utgör en av de mentala gränserna om vart Skarpnäck börjar och slutar, vilka är "vi" och vilka är "dem". Denna känsla ökar ju äldre barnen är. Skolbarnen och ungdomarna på fritidsgården identifierar sig starkt med Skarpnäck. Få av dem brukar umgås med personer som bor i områden precis intill Skarpnäck. Detta är extra tydligt hos de äldre barnen som intar en form av försvarsställning när Skarpnäck kommer på tal. Motsättningarna mellan Skarpnäck och områden runt omkring blir tydlig i dialogerna. Däremot märks det att hos skolans barn har det inte lika stor betydelse som hos de äldre.

Planområdet har potential att binda samman Norra Sköndal, Sköndal med Skarpnäck genom att utvecklas till en knutpunkt mellan de olika områdena. Det finns även stora möjligheter att i kommande utveckling integrera barns miljöer och berättelser i staden. Ett första steg är att aktivt arbeta med skolor, förskolor och barn under utbyggnadsprocessen.

I tabellen på sidan 41 görs en sammanställning på styrkor, svagheter, möjligheter och utmaningar som framkommit i kartläggningen. Styrkor beskriver sådant som redan finns etablerat i området och som bör bevaras även i fortsättningen. Svagheter är sådant som saknas inom området. Möjligheter innebär sådant som kan stärka områdets karaktär ännu mer och göra området mer anpassat och förberett för fler barn och ungdomar. Utmaningar är sådant som behöver bevakas under planprocessen och under projektering, för att inte riskera att glömma bort dessa frågor som har potential att bli betydelsefulla styrkor i områdets utveckling.

KARTLÄGGNING

6. SAMMANFATTNING

I dialogerna framkommer det att alla grupper har flera **liknande** beröringspunkter men att det även finns sådant som **skiljer dem åt**.

Aspekter	Ålder	FÖRESKOLEÅLDERN	MELLANSTADIEÅLDERN	UNGDOMAR
MÅLPUNKTER		Skallet		
			Skarpnäck sportfält och fotbollsplaner	
		Norra Sköndal	Skevrodrets skog	Fritidsgården & Skarpnäck Allé
			Flatenbadet	
IDENTITET			Identifierar sig starkt med Skarpnäck	
			Tydliga med vad som tillhör Skarpnäck och inte	
RÖRELSE		Går eller cyklar i närområdet		
			Cyklar längre sträckor	Går, åker kollektivt längre sträckor
BRISTER		Gamla Tyresövägen är en mental och trafiksäkerhetsmässig barriär		
			Upplever tydlig "vi och dom"-känsla och känner sig inte välkomna i vissa områden	

KARTLÄGGNING

6. SAMMANFATTNING

STYRKOR	SVAGHETER	MÖJLIGHETER	UTMANINGAR
Tillgången till natur och närnatur är mycket god.	Gamla Tyresövägen är en tydlig mental gräns och trafiksäkerhetsmässig barriär.	Att skapa bättre kopplingar till målpunkter så som Skallet och Sköndal.	Hur skapas en god avvägning av nyttjandet av Skevrodrets skog mellan Filosofiska skolan, allmänheten och de tillkommande bostäderna?
Det finns goda kopplingar till Flatens naturreservat och bad.	Skevrodrets skog används av Filosofiska skolan som skolgård vilket gör att skogen ej känns allmän.	Att koppla ihop bostadsområden och skapa gränsöverskridande platser och rum.	Hur kan "träskets" känsla av skog och natur bibehållas när området exploateras?
Skarpnäcks fritidsgård är en stark social nod med stort lokalt engagemang.	Användningen av skog som skolgård bidrar även till ett högt slitage.	Att samarbeta med barn och unga. Ta tillvara på det lokala engagemanget under byggtiden.	Hur kan den planerade exploateringen främja uppkomsten av varma och gratis mötesplatser och att inne- och utemiljöer stödjer varandra?
Barn och unga trivs och känner sig hemma i Skarpnäck. Det finns en stark samhörighet och identitet.	Skarpnäcks industriområde försvagar kopplingen mellan planområdet och Skarpnäcks centrum.	Att tillskapa möjligheter för kultur genom exempelvis samnyttjande av förskolans lokaler och upplåtelse av bostadslokaler till kulturverksamheter.	Hur kan kopplingar skapas till intilliggande områden och skapa överbryggande målpunkter för att arbeta med "vi och dom"- känslan?
Skarpnäcks Sportfält är en ålders-, köns- och stadsdelsöverbryggande målpunkt som tillåter spontan och organiserad idrott.	Från planområdet är kopplingarna till Skallet och till Sköndal otydliga.	Att tillgängliggöra Skevrodrets skog och få den att upplevas allmän för att bli en tillgång till stadsdelen i stort.	Hur kan förskolan och andra målpunkter för barn och unga inkluderas i staden utan tydliga barriärer?
De allmänna ytorna upplevs jämställda av barn och unga i Skarpnäck.	En stark upplevd "vi och dom"- känsla där den fysiska strukturen bidrar till mentala barriärer. Andra intilliggande områden, så som radhusområdet Norra Sköndal anses som finare.	Att Gamla Tyresövägen omgestaltas från landsväg till stadsgata med höjd trafiksäkerhet, tydlig cykelbana och fler signalreglerade övergångsställen.	Hur säkerställs goda kopplingar till Skarpnäcks sportfält och Skarpnäcks centrum?
En vana finns i området att gå och cykla till vardagens målpunkter.		Att skapa ett sammanhängande gaturum med gamla Tyresövägen och Gråhundsvägen för att minska barriäreffekten.	Hur bör det ökade slitaget på Skevrodrets skog hanteras när fler personer nyttjar den mindre ytan?
Barn rör sig tryggt och självständigt inom området.			
Det finns god möjlighet att resa kollektivt i området.			

KÄLLOR OCH BILAGOR

1. KÄLLFÖRTECKNING

1.1 LITTERATURFÖRTECKNING

Barnkonventionen. <http://unicef.se/barnkonventionen/> (2016-03-18)

Boverket (2015) Gör plats för barn och unga. Rapport 2015:8.

Björklid, P. (1998) Sammanställning av forskningsläget kring barns resor. På uppdrag av dåvarande Vägverket.

Björklid, P. (2001) Bättre - men inte tillräckligt bra. En studie i ett barnperspektiv. Lärarhögskolan i Stockholm. Institution för samhälle, kultur och lärande.

Björklid, P. (2005) Lärande om fysisk miljö. Kalmar: Lenanders grafiska AB.

Björklid, P. (2011) Det pedagogiska samspelet. Lund, Studentlitteratur.

de Laval, S. (2015) Bygga stad för barn. Arkus 73/2015.

Grahn, P. (1997) Ute på dagis: hur använder barn daghemsgården? Utformningen av daghemsgården och dess betydelse för lek, motorik och koncentrationsförmåga. Stad & land 145/1997.

Joelsson, T. (2017) En omöjlig ekvation? Barns cykling och övrig mobilitet i bilvänliga samhällen.

Forskningsprojektet Barn i farten: <https://barnifarten.wordpress.com> (2019-06-10)

Lenninger, A. (2008) Barns plats i staden. Stad & land 174/2008.

Landskapslaget (2016) Barnkonsekvensanalys Årstastråket 3. Stockholms stad.

Landskapslaget (2016) Barnkonsekvensanalys Östberga. Stockholms stad.

Landskapslaget (2018) Barnkonsekvensanalys Stora Sköndal. Stockholms stad.

Movium. <http://www.movium.slu.se/staden-barnen> (2018-10-01).

Nyréns Arkitektkontor (2015) Designdialog Bagarmossen-Skarpnäck. Stockholms stad.

Olsson, T. (2010) Lekens natur. Gröna Fakta 7/2010.

Stockholms stad (2015) PM Utvärdering av barnperspektiv för programförslag Bagarmossen-Skarpnäck. Dnr 2014-12380.

Stockholms stad (2016) Program för Bagarmossen och Skarpnäck. Dnr 2014-12380

Stockholms stad (2017a) Integrerad barnkonsekvensanalys och dialog.

Stockholms stad (2017b) Grönare Stockholm. Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden.

Stockholms stad (2017c) Trygghetsmätning 2017.

Stockholms stad (2017d) Stadens vision 2040. Antagen av kommunfullmäktige den 30 januari 2017.

Stockholms stad (2018) Områdesfakta, statistik om befolkningen, Skarpnäck gård.

Stockholms stad (2019) Program Stora Sköndal.

Trafikverket (2005) Barnen och vägplanering. En kunskapsöversikt. 2005:27.

Trivector (2018) Säkrare cykling för barn i tätort – vägledning för barns cykling till skolan. Serie 2017:87, TRV2016/19946

Tyréns (2012) Barnkonsekvensanalys sambandet Bagarmossen-Skarpnäck. Stockholms stad.

1.2 MUNTliga KÄLLOR

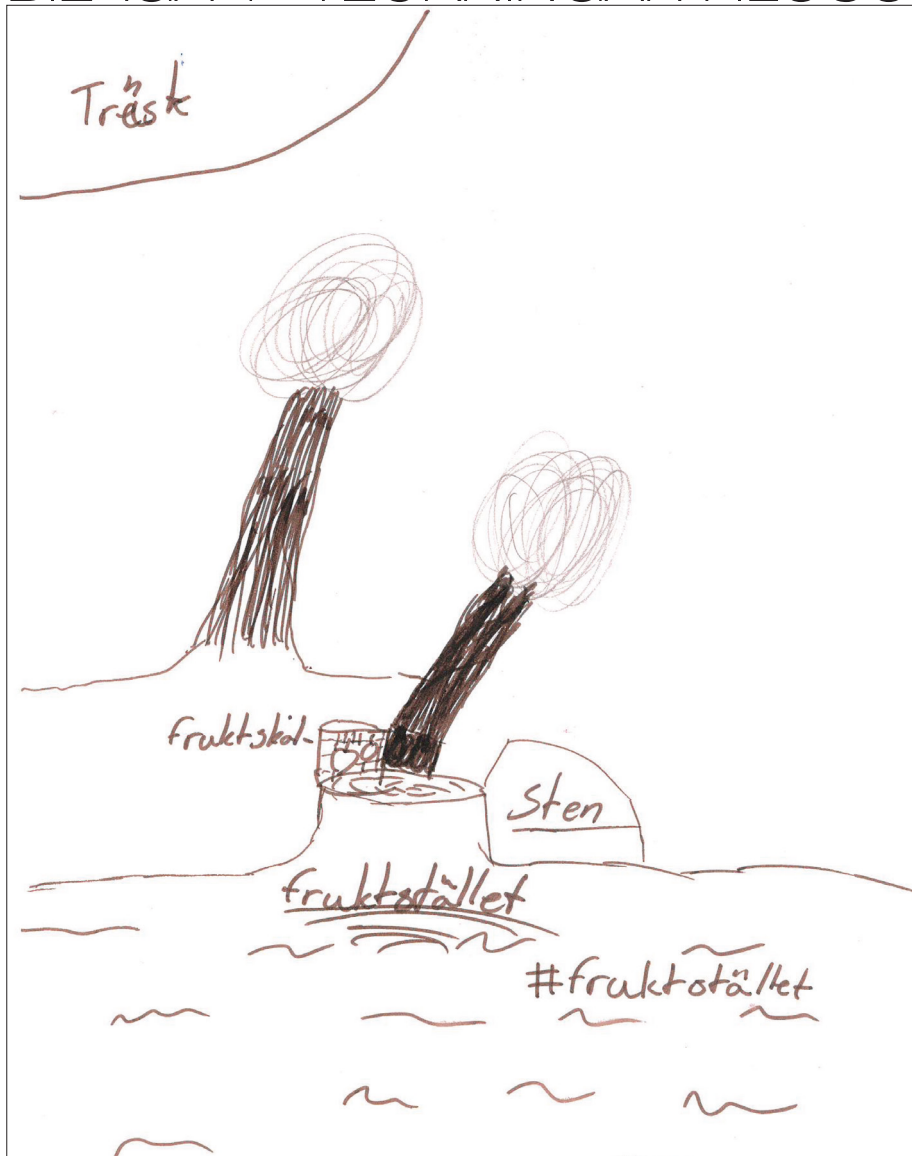
Skarpnäck Fritidsgården 190524

Förskola Sandslottet 190527

Grundskola Filosofiska 190605

KÄLLOR OCH BILAGOR

BILAGA 1 - TECKNINGAR FILOSOFISKA SKOLAN

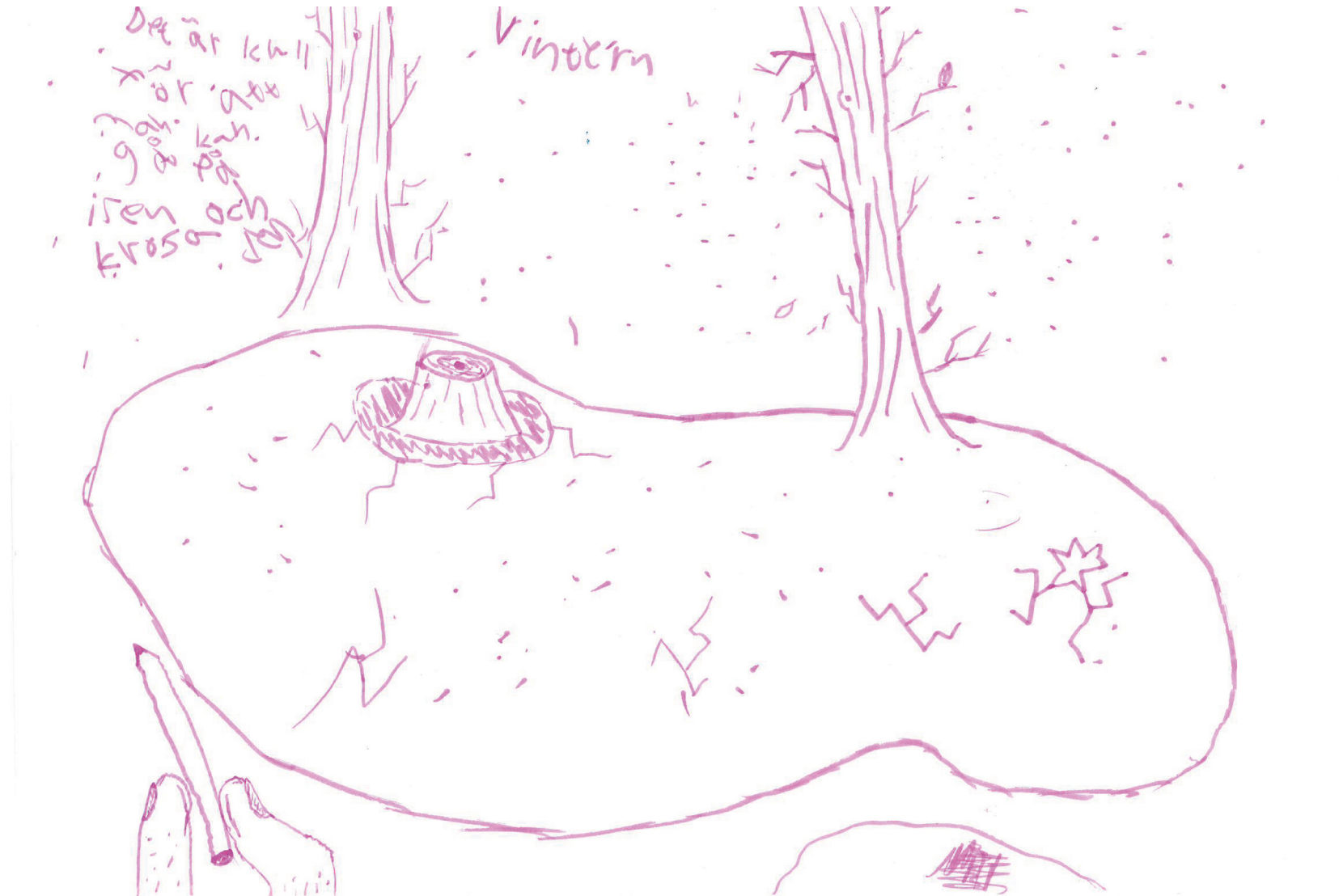

Teckningar visar barnens favoritplatser i Skevrodrets skog. T v "fruktstället" t h "träsket"

KÄLLOR OCH BILAGOR

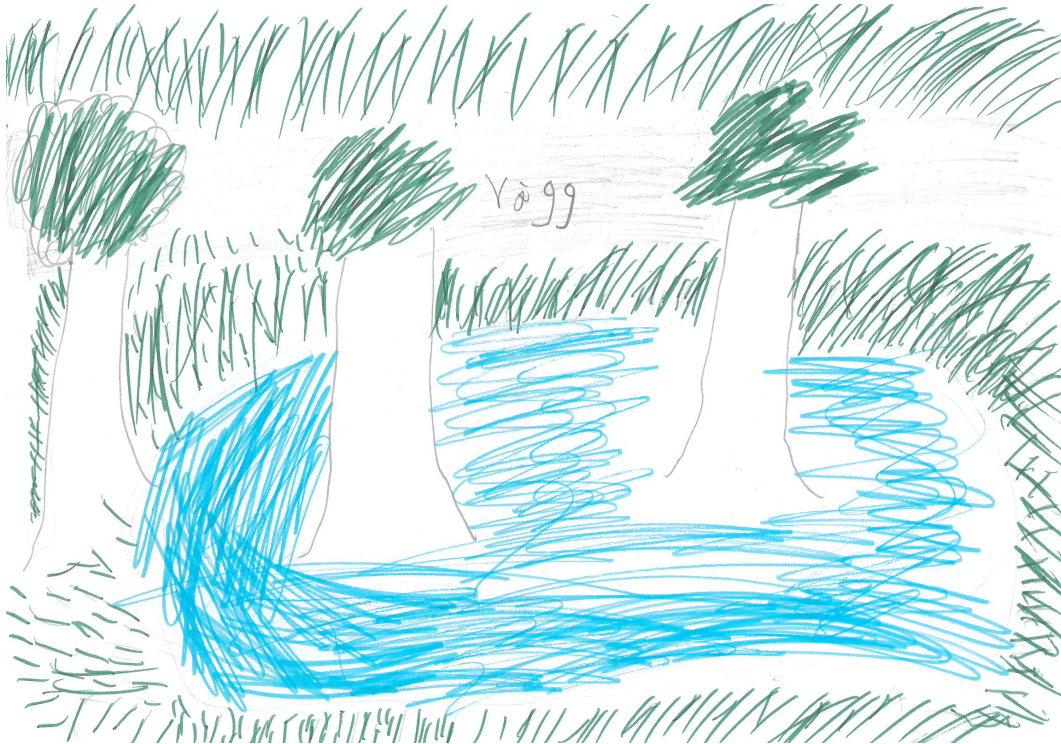
BILAGA 1- TECKNINGAR FILOSOFISKA SKOLAN

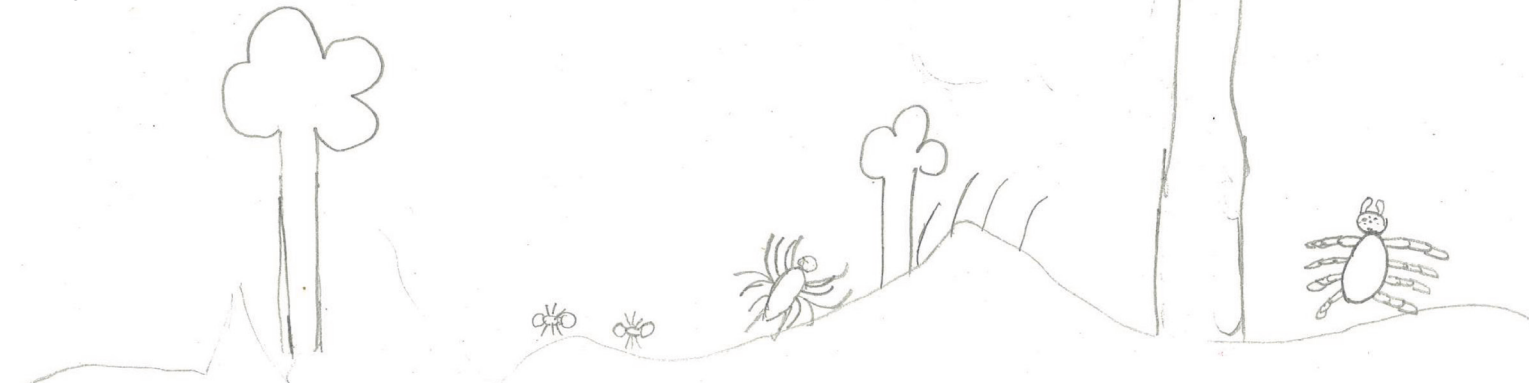
Teckningar visar barnens favoritplats i Skevrodrets skog. Bild visar "träsket"

KÄLLOR OCH BILAGOR

BILAGA 1- TECKNINGAR FILOSOFISKA SKOLAN

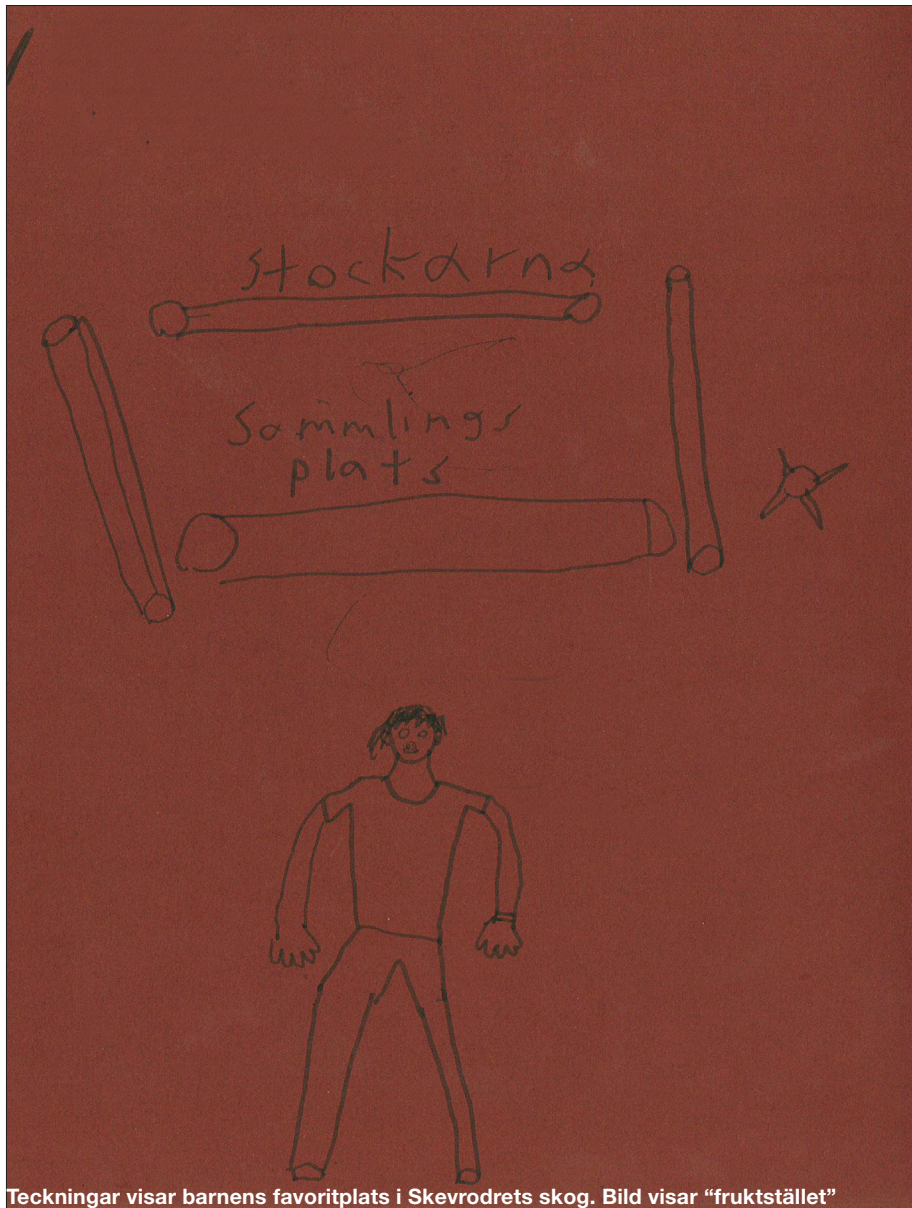
Teckningar visar barnens favoritplats i Skevrodrets skog. Bild visar "träsket"

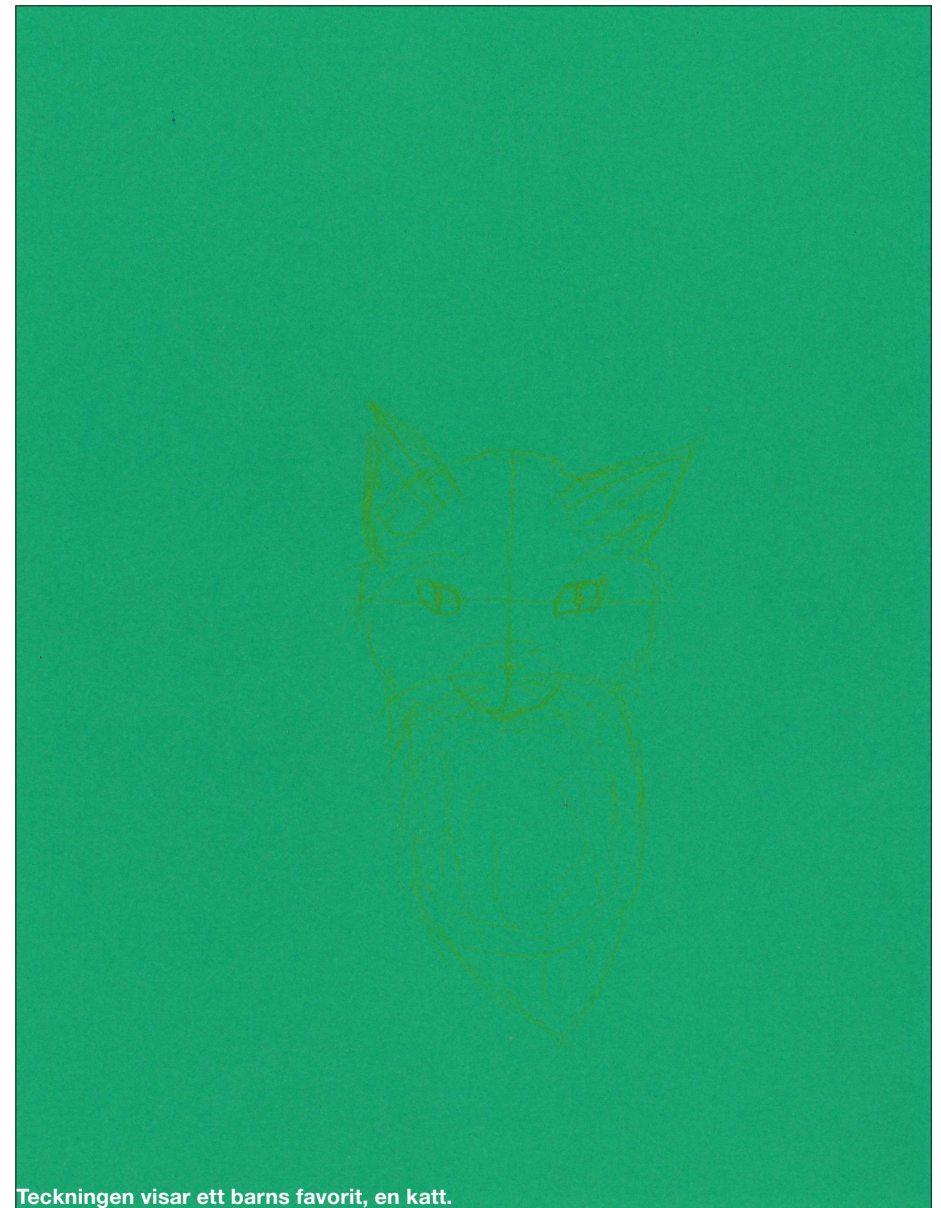
Teckningar visar barnens favoritplats i Skevrodrets skog. Bild visar delen av skogen nära "potatiskällaren"

KÄLLOR OCH BILAGOR

BILAGA 1- TECKNINGAR FILOSOFISKA SKOLAN

Teckningar visar barnens favoritplats i Skevrodrets skog. Bild visar "fruktstället"

Teckningen visar ett barns favorit, en katt.

GAMLA TYRESÖVÄGEN

**Integrerad barn-
konsekvensanalys**
Detaljplan Gamla Tyresövägen

Delrapport 2
KONSEKVENSBESKRIVNING

Samrådsförslag

Integrerad barnkonsekvensanalys detaljplan Gamla Tyresövägen, delrapport 2 har tagits fram under 2019 av Landskapslaget AB på uppdrag av Stockholms stad, Exploateringskontoret.

Kontaktpersoner:

Ylva Kjellin, Exploateringskontoret
Martin Styring, Stadsbyggnadskontoret
Erik Thurell, Stadsbyggnadskontoret

Medverkande:

Landskapslaget AB;
Lise Hellström
Anna Squassina
Anna Björklund
Mustafa Sherif

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION

1. BAKGRUND.....	5
1.1 Syfte.....	5
1.2 Låshänvisning.....	5
2. STOCKHOLMS STADS IBKA METOD.....	6
3. PROCESS.....	7
3.1 Utgångspunkter.....	8
3.2 Fokusaspekter.....	8

PÅGÅENDE PLANERING

1. SAMRÅDSFÖRSLAG.....	11
1.1 Detaljplanens syfte.....	11

KONSEKVENSBESKRIVNING

1. SAMMANVÄGD BEDÖMNING.....	15
1.1 Boende och vardagsliv.....	15
1.2 Trygghet och tillgänglighet.....	16
1.3 Miljö och hälsa.....	16
1.4 Byggskede och framtida process.....	16
2. MATRIS.....	17
3. REKOMMENDATIONER.....	24
3.1 Utveckling av fokusaspekterna.....	24
3.2 Boende och vardagsliv.....	24
3.3 Trygghet och tillgänglighet.....	24
3.4 Miljö och hälsa.....	24
3.5 Byggskede och framtida process.....	24

KÄLLOR

1. LITTERATURFÖRTECKNING.....	26
--------------------------------------	-----------

BAKGRUND OCH METOD

Kapitlet beskriver bakgrunden till barnkonsekvensanalysen, analysens huvudsyfte och delrapportstruktur. I kapitlet förtydligas vilken metod analysen följer samt hur den har anpassats under processen. Barnkonsekvensanalysen har utförts utifrån ett antal huvudgrupper och fokusaspekter, vilka presenteras tillsammans med en översiktlig genomgång av framtagna mål.

BAKGRUND OCH METOD

Delrapport 1 Kartläggning, Integrerad barnkonsekvensanalys Detaljplan Gamla Tyresövägen (Landskapslaget 2019).

Rapporten är en del av samrådshandlingen för detaljplan Gamla Tyresövägen (Stockholms stad 2019). Planområdet ligger i Skarpnäcks gård längs med Gamla Tyresövägen och Flygledargatan. Till Skarpnäcks tunnelbanestation är det drygt 600 m fågelvägen. Området utgörs idag till största del av naturmark (Skevrodrets skog) och är planlagt som park och natur.

Detaljplanen Gamla Tyresövägen syftar till att möjliggöra bostadsbebyggelse med cirka 480 lägenheter, lokaler samt en förskola. Planen syftar även till att utveckla Skevrodrets skog med lek och fler gångstråk. I detaljplanen ingår även att omvandla Gamla Tyresövägen från landsväg till stadsgata med åtgärder för att öka trafiksäkerheten.

Planen är en del av *Program för Bagarmossen och Skarpnäck* (2016) och detaljplanen Gamla Tyresövägen motsvarar ett av sex utpekade utvecklingsområden.

1.1 SYFTE

Denna rapport redovisar konsekvensbeskrivningen för barn och unga av det framtagna detaljplaneförslaget för Gamla Tyresövägen. Dokumentet utreder vilka positiva och negativa konsekvenser förslaget leder till för berörda barn. Beskrivningen görs med utgångspunkt från *Delrapport 1 Kartläggning*.

1.2 LÄSHÄNVISNING

Den integrerade barnkonsekvensanalysen för detaljplanen Gamla Tyresövägen utgörs av fyra

steg, varav denna delrapport redovisar steg 3. Delrapporten har tagits fram i samband med att samrådsförslaget färdigställts och bygger på *Delrapport 1 Kartläggning*, som motsvarar steg 1. Den redovisar befintliga förutsättningar och en kartläggning av barnens troliga rörelsemönster, lekplatser, övriga målpunkter och platser som upplevs otrygga idag.

BAKGRUND OCH METOD

2. STOCKHOLMS STADS IBKA METOD

Integrerad barnkonsekvensanalys & planprocessen

1 Tidig dialog och inventering

Den tidiga dialogen med barn och unga är en väsentlig del av arbetet med att fånga upp barnets perspektiv. Dialogen ska ha en bred representation, vara tydlig med vilken typ av delaktighet projektet önskar och redovisa ramarna för påverkansmöjligheter. Även tidsaspekten behöver förklaras tydligt då flera av stadens byggnadsprojekt pågår i tiotals år och många av de barnen som var berörda från början kommer inte att se slutförändringen under sin uppväxt.

Dialogen genomförs både med barn och unga (barnens perspektiv) samt med pedagoger, föräldrar, vårdnadshavare och andra vuxna som deltar i barnens utbildning, aktiviteter och fritid (barnperspektivet). Här är stadsdelsförvaltningarna en viktig kunskapskälla, de genomför ofta medborgardialoger och kan ha relevant information att arbeta in eller använda som utgångsläge.

Stadens arbete med områdesplanering möjliggör en geografisk helhetsbild där viktiga underlag och utredningar arbetas in i stadsplaneringen i tidiga skeden. Inventeringen bör därför ta avstamp i områdesplaneringen för att se vad inventeringen kan kompletteras med. Det är viktigt att inventeringsmaterialet sedan arbetas in i områdesplaneringen för att på så sätt skapa goda förutsättningar för framtida planering.

Delar av resultatet av den tidiga dialogen och inventeringen redovisas sedan som kartunderlag samt i löpande text. Materialet säkerställer ett tidigt underlag i framtagandet av förslaget och ska samlas in innan startmötet med arkitektkontoren.

☞ Samtalen kan genomföras på olika sätt, metoder beskrivs under kapitlet "Metod för dialog och samråd" och "Stadens goda exempel på dialog" på sida 26 och 35.

2 Framtagande av förslag

Den sammanställda dokumentationen från steg ett ligger som grund för framtagandet av förslaget för hur området ska växa fram, tillsammans med forskning gällande till exempel miljö och hälsoaspekter hos barn och unga. I detta skede arbetas stadens egna relevanta dokument in.

Framtagandet av förslag analyseras med utgång i:
Förslaget: Hur ser förslaget ut och hur påverkar det befintlig struktur? Vad tillkommer och vad tas bort?
Konsekvenserna av förslaget: Vilka positiva och negativa konsekvenser leder förslaget till för barnens miljö?
Åtgärder: Vilka åtgärder föreslås – kan de genomföras?

Reviderat förslag: Det nya förslaget presenteras och analyseras utifrån frågeställningarna ovan. Förslaget ska redovisa hur de valda frågorna från sida 20 har hanterats i förslaget.

I större projekt kan analysen komma att upprepas i samband med större omarbetningar av förslagen. Detta är något som fastställs individuellt i varje projekt.

☞ Se vidare "Frågor att belysa" på sida 20 samt "Dokument att beakta" på sida 56.

3 Konsekvensanalys av slutförslaget

I slutet av processen genomförs den slutgiltiga konsekvensanalysen där slutförslaget utreds ur ett barnrättsperspektiv. Vilka positiva och negativa konsekvenser blir det? Har de frågor och den input som lyfts i steg 1 och 2 beaktats? Hur blev slutresultatet utifrån detta?

Tre huvudgrupper av frågeställningar:

- Miljö & hälsa
- Boende & vardagsliv
- Trygghet & tillgänglighet

I det fall som staden har valt att gå vidare med delar som får märkbara konsekvenser för barn och unga ska förbättrande åtgärder redovisas.

☞ Läs om förbättrande åtgärder på sida 7.

☞ Exempel på frågor att ställa i varje huvudgrupp finns under "Frågor att belysa" på sida 20.

4 Återkoppling

Varje projekt ska ha en tydlig återkopplingsplan där återkopplingen efter steg 1 och 3 tydligt redovisas. En respons som berättar för de som deltog i dialogerna hur det faktiskt blev, vilka tankar som kunde tas vidare och vilka som inte fungerade – med en förklaring om varför och vad som händer nu.

Då staden har långa processer ska återkopplingen ske både då steg ett, dialog och inventering, är genomförd och sammanställd samt på steg tre, slutförslaget. Återkopplingen bör anpassas efter ålder och mognad och den ska vara ärlig och konkret.

Det ska även redogöras för vilka aktiviteter riktade mot barn och unga som har genomförts och vilken typ av delaktighet det har varit.

Återkoppling är viktiga steg för demokratiutvecklingen och synliggörandet av barnen i staden.

☞ Läs vidare om representation, delaktighet och inflytande på sida 28–30.

Planprocessen
prövar om ett förslag till markanvändning är lämpligt. I processen ska allmänna och enskilda intressen vägas mot varandra.

Start-PM
I en startpromemoria föreslår stadsbyggnadskontoret att stadsbyggnadsnämnden beslutar att påbörja själva planprocessen. I promemorian beskrivs det aktuella projektet, vad planen i huvudsak kommer att behandla och till detta bifogas byggherrens första skisser.

Program/detaljplan
För att möjliggöra diskussion om detaljplanearbetets inriktning innan några avgörande bindningar uppkommit inleds arbetet ibland först med ett program som mer anger utgångspunkter och mål för arbetet än lösningar i detalj. Program kan även göras för större områden när det behövs för att sätta in detaljplaneringen i ett större sammanhang.

Ställningstagande i stadsbyggnadsnämnden
Planarbetet innebär avvägningar mellan olika intressen och ytterst görs denna avvägning av stadsbyggnadsnämnden. Inköpta synpunkter redovisas tillsammans med stadsbyggnadskontorets avvägningar i tjänsteutlåtanden till nämnden som beslutar om inriktningen för det fortsatta arbetet.

Slutdokumentet

1 2
3 4

Stockholms stads modell för integrerad barnkonsekvensanalys (Stockholms stad 2017).

BAKGRUND OCH METOD

3. PROCESS

Stockholm stad antog 2017 modellen för integrerad barnkonsekvensanalys (IBKA), visad på föregående sida. I metodbeskrivningen står att metoden ska anpassas för att passa in i projektets aktuella skede

och tidsram. En sådan anpassning har gjorts och diagrammet nedan beskriver modellen för IBKA samt aktuella avvikelser från metoden. Steg 1 redovisas i "Delrapport 1 Kartläggning" (Landskapslaget 2019).

Steg 2, det vi kallar processtöd, innebär bevakning av barnperspektivet under framtagandet av planförslaget och pågår fram till planens antagande. Steg 3 innebär en konsekvensbeskrivning som genomförs

på samråds- respektive granskningsförslaget. Steg 4 innebär återkoppling efter steg 1 och steg 3. Återkoppling av steg 3 sker av staden i kommande skeden.

STEG 1 TIDIG DIALOG OCH INVENTERING

STEG 2 FRAMTAGANDE AV FÖRSLAG (Processtöd)

Från IBKA-modellen: "Den sammanställda dokumentationen från steg 1 ligger som grund för framtagandet av förslaget för hur området ska växa fram, tillsammans med forskning gällande till exempel miljö och hälsoaspekter hos barn och unga. I detta skede arbetas stadens egna relevanta dokument in. Barnaspekten ska bevakas genom processen."

Hantering i denna IBKA

För denna IBKA har valts att arbeta med processtöd för att hantera, fördjupa och driva barnfrågan framåt.

Deltagit på möten: Barnperspektivet har bevakats på stormöten. Workshop tillsammans med byggaktörer har anordnats med frågeställningarna: Vad kan vi göra för barn? Vad kan vi göra för barn inne och ute? Vad kan vi göra för barn i vårt kvarter samt en efterföljande dialog om de övergripande konsekvenserna. Interna möten med stadens projektgrupp och möte med stadens LA-konsult för allmän plats har hållits.

Avvikelser: På grund av detaljplanens tidplan påbörjades processtödet när strukturen i princip var beslutad. Därför har processtödet främst handlat om rekommendationer och input gällande programmering av kvartersmark och utformning av allmän plats.

STEG 3 KONSEKVENSANALYS AV FÖRSLAG

Från IBKA-modellen: "I slutet av processen genomförs den slutgiltiga konsekvensanalysen där slutförslaget utreds ur ett barnrättsperspektiv. Vilka positiva och negativa konsekvenser blir det? Har de frågor och den input som lyfts i steg 1 och 2 beaktats? Hur blev slutresultatet utifrån detta?"

Hantering i denna IBKA

Konsekvensmatris: En konsekvensmatris har tagits fram för att bedöma samrådsförslaget. En slutanalys görs sedan på granskningshandlingen.

Rekommendationer för fortsatt arbete: Stadens förvaltningar med konsulter samt byggaktörer med deras konsulter använder konsekvensmatrisen som stöd för att förbättra förslaget kontinuerligt när det detaljeras i kommande skeden.

STEG 4 ÅTERKOPPLING

Detaljplanens process framtagande av förslag

Samrådshandling

revidering av förslag

Granskningshandling

Antagande av detaljplan

**IBKA process
detaljplan Gamla
Tyresövägen**

.....→ **Steg 1** Kartläggning genomförs.

Steg 2 Processtöd påbörjas.....→

.....→ **Steg 3** Konsekvensbeskrivning på samrådshandling.

Steg 4

.....→ **Steg 3** Revidering av konsekvensbeskrivning på granskningshandling

HÄR BEFINNER VI OSS NU I
PROCESSEN!

METOD

3. PROCESS

3.1 UTGÅNGSPUNKTER

Den här barnkonsekvensanalysen utgår från tre huvudgrupper av frågeställningar presenterade i Stockholms stads (2017) modell för integrerad barnkonsekvensanalys.

För att barnkonsekvensanalysen ska inbegripa hur frågor rörande barn omhändertas även efter den formella planprocessen, har Landskapslaget lagt till en fjärde huvudgrupp, *Byggskede och framtida process*.

Huvudgrupperna är;

- Miljö och hälsa
- Boende och vardagsliv
- Trygghet och tillgänglighet
- *Byggskede och framtida process*

I tabellen nedan redovisas vad staden har för utgångspunkter och mål för detaljplanen kategoriserat i stadens tre huvudgrupper.

3.2 FOKUSASPEKTER

Tillsammans med stadens representanter har, utifrån stadens huvudgrupper, tre fokusaspekter lyfts som särskilt viktiga att bevaka i planprocessen för detaljplan Gamla Tyresövägen.

Dessa är;

- Folkhälsa
- Trygghet och kopplingar
- Lika villkor

VAD HAR PROGRAMMET SAGT?

Nedan punktats utgångspunkter, mål och risker rörande barn utifrån *Program för Bagarmossen och Skarpnäck* (Stockholms stad 2016). Se rapport *Integrerad barnkonsekvensanalys Gamla Tyresövägen. Delrapport 1 - Kartläggning* (Landskapslaget 2019) för en sammanfattning av programmet och stadens övriga styrdokument som särskilt berör barn och unga.

MILJÖ OCH HÄLSA

>> Fler idrottsanläggningar, fritid och lekplatser behövs med hänsyn till ökat antal barn.

>> Höga bullernivåer kan påverka lek- och vistelsezoner för barn och unga.

BOENDE OCH VARDAGSLIV

>> Gårdsytan (förskola) per barn bör vara cirka 30 kvm. Ytan är oftast möjlig att tillgodose. I de flesta lägen ligger dessutom förskolorna placerade så att de gränsar till park eller grönområde. Om förskolor placeras i bostadshusens bottenvåningar kan 30 kvm gårdsyta per barn vara svårt att klara.

>> Förskolor ska lokaliseras så att de serverar människor både i de befintliga och i de nya bostäderna.

>> Lekmiljöer ska utformas med ålders- och genusperspektiv i åtanke.

>> Nyproduktion gynnar ofta hushåll med stark ekonomi. Ett ökat aktivitetsutbud och en mångfald i offentliga rum kan skapa populära målpunkter. Detta ökar chanserna för att barn med olika socioekonomiska förutsättningar kommer att mötas.

>> Det bör finnas inomhusaktiviteter och fler kvällsöppna ställen att erbjuda ungdomar. De flesta

inomhusaktiviteter är pendlingsberoende och blir på så sätt en socioekonomisk fråga.

>> Satsningar på offentliga rum/mötesplatser bör komma tidigt i utbyggnadsprocessen.

TRYGGHET OCH TILLGÄNGLIGHET

>> Det ska vara tryggt.

>> Den upplevda tryggheten på gångvägar är låg när det är mörkt – särskilt unga flickor har poängterat detta. Trafiksepareringen är en kvalitet dagtid med upplevs otrygg kvällstid.

>> Befintliga viadukter kan också förbättras genom trygghetsökande åtgärder.

>> Man ska kunna promenera säkert.

>> Mindre biltrafik är tryggare för barn. Begränsa biltrafiken. Detta kräver bättre gång- och cykelvägar samt bättre kollektivtrafik.

>> Koppla ihop både med stråk och samhällsfunktioner (framförallt skola).

BAKGRUND OCH METOD

3. PROCESS

En fysisk utformning som främjar **folkhälsa** är avgörande för barns välbefinnande och utveckling. Idag är Skevrodrets skog ett viktigt naturområde för rekreativ hälsa och friluftsliv.

Trygghet och kopplingar är viktigt att bevaka eftersom Gamla Tyresövägen och Skarpnäck industriområde utgör två barriärer vid planområdet. Trafiksäkra men också trygga kopplingar behöver tillkomma i området för att barn ska kunna röra sig tryggt och säkert

i stadsdelen. Trygghet är en bred fråga som inkluderar både barn och föräldrars upplevda trygghet.

Lika villkor handlar om att både flickor och pojkar, i olika åldrar, kan och vill stanna i området för att leka och umgås. Det är viktigt att det finns varierande mötesplatser, att lokaler fyller olika behov och att grönområden programmeras för olika typer av aktiviteter.

VAD HAR TIDIGARE BKA SAGT?

För programmet för Bagarmossen och Skarpnäck togs en barnkonsekvensanalys fram, *PM utvärdering barnperspektivet för programförslag Bagarmossen-Skarpnäck* (Stockholms stad 2017). Nedan punktas rekommendationer och slutsatser från PM:et relevanta för detaljplanen.

>> Beakta ålders- och genusperspektiv i utformningen av de offentliga miljöerna och aktiviteterna.

>> Då barn är mer känsliga än vuxna för emissioner och buller bör trafiksituationen ses över. Minskade hastigheter innebär bättre hälsa för barn och vuxna.

>> Lokaliseringen av förskolor bör sträva efter att nå ett upptagningsområde med både nuvarande och ny bebyggelse för att undvika ett "vi och dom".

>> Ha en genomtänkt strategi för etappvis utbyggnation så att negativ påverkan kan minskas.

>> Vid genomgång av vad som planeras av stadsdelen för upprustning av parkmiljöer i Bagarmossen, Skarpnäck, får man en känsla av att fokus är på att addera lekredskap för små barn liksom att addera alternativa bollplaner/spontanidrottsplatser. Enligt en studie från Idrottsförvaltningen på Stockholms stad och Stockholms universitet (Spontanidrott för vilka?, 2012) nyttjas stadens spontanidrottsplatser till 80% av pojkar/män. Vid en mer detaljerad utformning av kommande detaljplaner bör ett ålders- och genusperspektiv anammas, så att det tillförs platser för killar och tjejer i olika åldrar. Unga tjejer har i dialogen gett uttryck för att de vill ha schyssta "hängplatser" som

är väderskyddade, ligger lite avsides men ändå nära bebyggelse så att de upplevs som trygga.

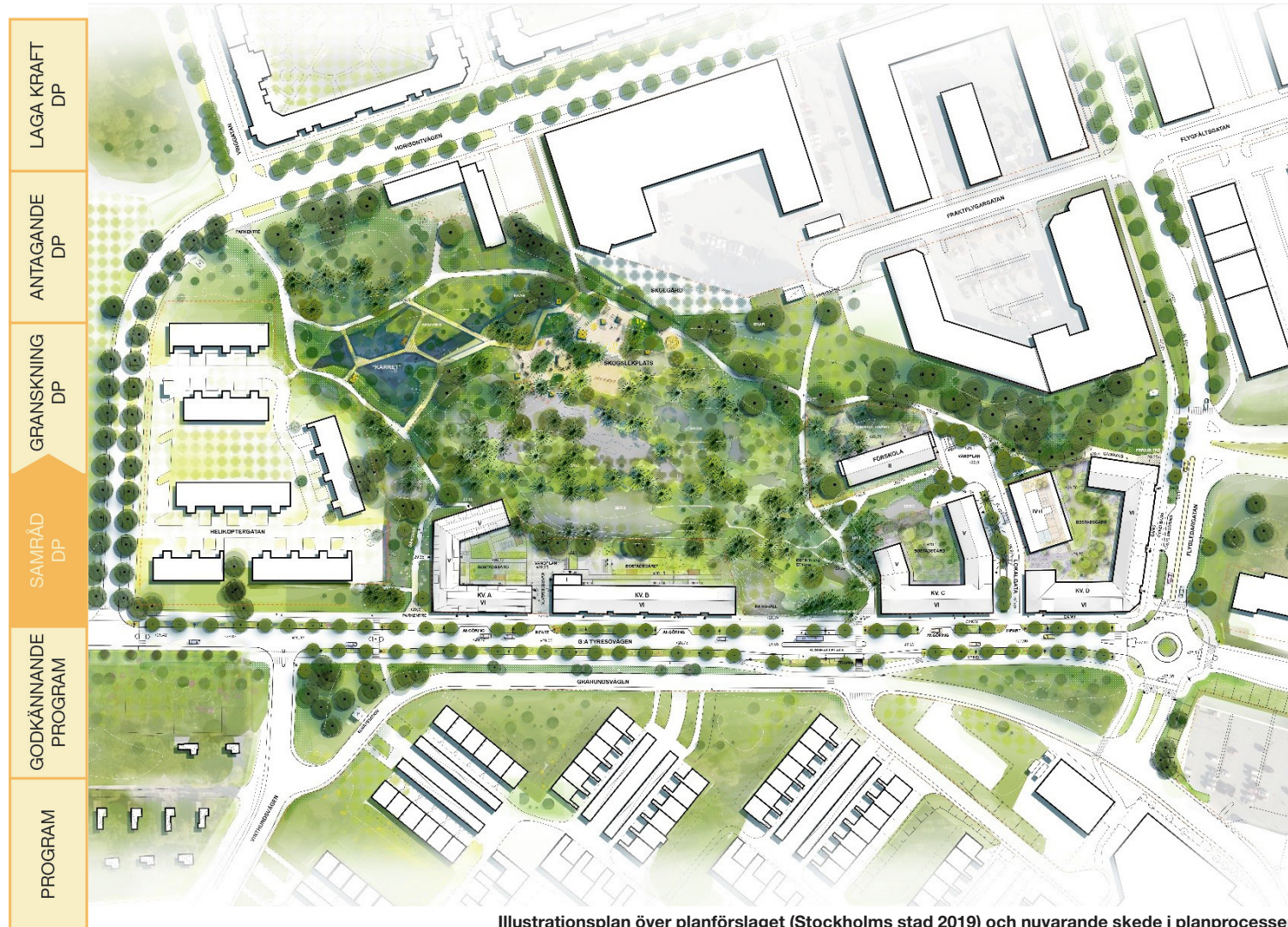
>> Gamla Tyresövägen skulle kunna göras om till gata genom sänkt hastighetsbegränsning och införa hastighetsbegränsade åtgärder.

PÅGÅENDE PLANERING

Kapitlet beskriver detaljplanens syfte och vad den innehåller. Kapitlet redogör bland annat för vilken slags bebyggelsestruktur, trafikmiljö och offentlig miljö som föreslås. Här beskrivs också kortfattat vilken användning och vilka funktioner som föreslås inom planområdet.

PÅGÅENDE PLANERING

1. SAMRÅDSFÖRSLAG

Illustrationsplan över planförslaget (Stockholms stad 2019) och nuvarande skede i planprocessen.

1.1 DETALJPLANENS SYFTE

Detaljplanen syftar till att möjliggöra en utbyggnad av en etapp av programmet för Bagarmossen och Skarpnäck med bostäder, förskola, lokaler för handel och service samt en allmän park. Detaljplanen ska utformas med fokus på barn och unga och inrymma förskolor med tillräckligt stora friytor. Allmänna platser och bostadsgårdar ska utformas för att tillhanda-hålla ekosystemtjänster, uppmuntra till vistelse och främja möten mellan människor. Skevrodrets skog ska utvecklas till en allmän park med nya platser och stråk som utformas i samklang med ekologiska värden och topografi.

Övergripande struktur

Planförslaget utgör en utvidgning av Skarpnäcks kvartersstruktur. Nya kvarter utformas för att anknyta till de dominerande riktningarna i Skarpnäcks rutnätsstruktur. Huvudgatorna Gamla Tyresövägen och Flygledargatan ska utvecklas till stadsgator med distinkta gaturum som präglas av grönska och där hållbara trafikslag prioriteras. De nya bostäderna grupperas i fyra kvarter som placeras som en enhetlig stadsfront längs Gamla Tyresövägen och Flygledargatan men anpassas i form, skala och utbredning mot Skevrodrets skogs topografi och natur. Bebyggelsen har anpassats till markanta bergssidor, vackra klippor och värdefulla träd i Skevrodrets skog.

PÅGÅENDE PLANERING

1. SAMRÅDSFÖRSLAG

Detaljplanen inrymmer cirka 480 bostäder, en förskola med fyra avdelningar samt lokaler för service och handel. Av bostäderna upplåts cirka 320 med hyresrätt och cirka 160 med bostadsrätt.

Bottenvåningar och bostadsgårdar

Bottenvåningar ska utformas för att bidra till den gåendes upplevelse och till att levandegöra stadsmiljön. Lokaler för centrumändamål inryms i synliga lägen i två av kvarterens bottenvåningar.

Samtliga kvarter inrymmer bostadsgårdar som utformats för att fylla en social funktion som mötesplats för de boende samtidigt som de ges en grön karaktär och bidrar med ekosystemtjänster. I tre av kvarteren föreslås gemensamhetslokaler som placeras vid gårdarna. Bostadsgårdarna ska präglas av en riklig grönska och i de delar av bostadsgårdarna som inte är underbyggda ska befintliga träd och berghällar bevaras. Där bostadsgården ansluter direkt mot gata eller parkväg ska en gräns i form av en låg häck eller mur finnas.

Förskola och skola

En friliggande förskola med fyra avdelningar planeras inom planområdet. Förskolebyggnaden angörs via lokalgatans vändplan där även leveranser och sophämtning sker. Vändplanen medger vändning utan backning med sop- och lastbil och avgränsas

från gångstråket i parken med nya träd och planteringar.

Förskolans lokaler utformas för att möjliggöra samnyttjande som gemensamhetslokal för boende i området. Förskolan placeras så att förskolegården kan ansluta till park och natur i norr. Förskolegården delas in i zoner för trygg, vidlyftig och vild lek. Gårdsytan är cirka 1500 kvm och den effektiva lekytan cirka 1400 kvm vilket motsvarar 20 kvm/barn. Det finns möjlighet till barnvagnsförvaring i anslutning till entrén vid vändplanen.

I planområdets norra del, i anslutning till kvarteret Flygeleven planläggs en yta på cirka 1000 kvm för skolgård med en planbestämmelse i plankartan. Ytan är tänkt att upplåtas med nyttjanderätt för att användas som skolgård av elever vid Filosofiska skolan som har sina lokaler i kvarteret. Fastighetsägaren har åtagit sig att anordna en yta utanför planområdet på cirka 630 kvm för skolgård inom en intilliggande fastighet som idag används för parkering. Tillsammans utgör de båda ytorna en skolgård på cirka 1600 kvm vilket motsvarar cirka 10 kvm/elev.

Park och rekreationsområden

Skevrodrets skog utvecklas till en allmän park med nya stråk och funktioner som knyter ihop området och som anpassas till det befintliga landskapet och värdefull natur. Karaktären

av skog är utgångspunkten för gestaltningen i parken. Området kompletteras med nya möbler och belysning samt ny lekutrustning. Befintlig hållmarkstallskog på berget lämnas orörd för att behålla karaktären av natur och de ekologiska och rekreativa värden skogen har. Parkens entréer från Horisontvägen, Flygledargatan samt Gamla Tyresövägen markeras genom mindre platsbildningar.

Gång- och cykeltrafik

Gamla Tyresövägen inryms med breda gångbanor på båda sidor och vid Flygledargatan på den norra sidan. I parken rustas befintliga gångstråk upp och nya stråk anläggs. Gångstråken förses med belysning och kommer snöröjas vintertid. I anslutning till gångstråken i parken anläggs två nya övergångsställen över Gamla Tyresövägen. Övergångsställen finns även på alla sidor om cirkulationsplatsen.

Enkelriktade cykelbanor med standard för pendelcykelstråk anläggs längs Gamla Tyresövägen och längs Flygledargatan inryms en dubbelriktad cykelbana med standard som huvudstråk om binder samman Gamla Tyresövägen med Skarpnäck.

Parkering

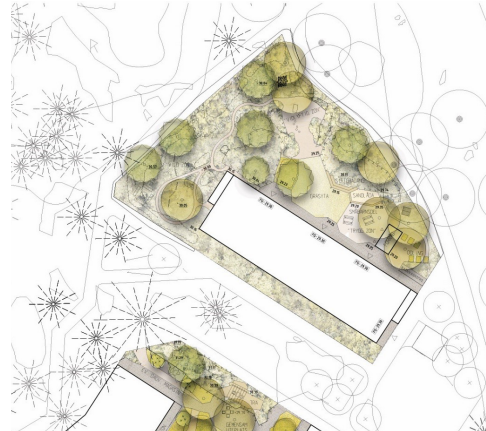
För detaljplanen är parkeringstalet för cykel 3 platser/100 kvm ljus BTA (bruttoarea). Cykelparkeringen ska vara säker och fördelas mellan platser på bostadsgårdarna

PÅGÅENDE PLANERING

1. SAMRÅDSFÖRSLAG

Visionsbild av gård vid bostadskvarter
(Stockholms stad 2019).

Illustrationsplan av förskolegården
(Stockholms stad 2019).

Visionsbild av den nya lekplatsen vid kärret (Stockholms stad 2019).

samt i cykelrum i bottenvåning och källare. Bilparkering för boende anordnas i garage under bostadsgårdarna.

Kollektivtrafik

Huvudgatorna utformas för att möjliggöra busstrafik. Två befintliga busshållplatser längs Gamla Tyresövägen ersätts med en ny hållplats som placeras centralt i området mellan kvarter B och C. B. I anslutning till busshållplatsen viker den västra gång- och cykelbanan av och går i en sträcka längs Gråhundsvägen. Längs Gråhundsvägen föreslås även en avsmalning med ett nytt övergångsställe.

Buller

Trafikbullret domineras av buller från Gamla Tyresövägen och Flygledargatan. Ekvivalenta

bullernivåer mot Gamla Tyresövägen beräknas bli 61-64 dBA med ett fullt utbyggt område. Mot Flygledargatan beräknas de ekvivalenta nivåerna bli 62-65 dBA.

Husens placering och utformning ger en bullerskyddande verkan och gårdarna skärmas från buller på ett effektivt sätt. Beräknade bullernivåer på samtliga gårdar är under 50 dBA ekvivalent och 70 dBA maximalt.

För att innehålla riktlinjerna för trafikbuller har lägenheter längs Gamla Tyresövägen och Flygledargatan ritats genomgående alternativt högst 35 kvm. Med föreslagna planlösningar behöver endast ett fåtal lägenheter förses med bullerdämpande åtgärder (inom kvarter D) för att innehålla riktlinjerna.

Det finns inget bullerkrav på förskolans fasader likt det gör för bostäder, men det finns riktlinjer för nivåer på skolgården. Beräknade nivåer understiger 45 dBA ekvivalent och 60 dBA maximal ljudnivå.

Ljusförhållanden

Framtagen solstudie visar på att det främst är några av de befintliga radhusen norr om planområdet som berörs av planförslaget när det gäller befintliga bostäder. I detta fall är det föreslagna byggnad inom kvarter A som påverkar ljusinsläppet.

Under midsommar skuggas inga befintliga bostäder, övriga befintliga byggnader (verksamheter och dylikt) eller föreslagna förskolegård. Förskolans förskolegård

skuggas (av förskolans byggnad) delvis under övriga timmar. Detta skapar dock goda förutsättningar för både solljus och välbehövlig skugga för barnens uteaktiviteter. Mitt på dagen under vintersolståndet skuggas hela förskolegården samt några befintliga byggnader med verksamheter intill kvarter C och D. För radhusområdet norr om planområdet skuggas främst ett av radhusen med långsidan mot Skevrodrets skog intill kvarter A.

KONSEKVENSBESKRIVNING

Kapitlet redogör för de konsekvenser detaljplanen får för de barn som direkt eller indirekt berörs. Detta redovisas i en matris, som är uppdelad utifrån huvudgrupperna miljö och hälsa, trygghet och tillgänglighet, boende och vardagsliv och byggskede och framtida process. Till varje huvudgrupp hör en rad aspekter som Landskapslaget har bevakat under planprocessen och utifrån vilka planförslaget har bedömts. En sammanvägd bedömning över planförslagets konsekvenser redovisas innan matrisen och i slutet av kapitlet finns rekommendationer för fortsatt arbete.

KONSEKVENSBESKRIVNING

1. SAMMANVÄGD BEDÖMNING

Detaljplanen har stor möjlighet att bli en pusselbit i stadsdelen som länkar samman Skarpnäcks gård, Norra Sköndal och Sköndal. Planförslaget tillgängliggör och skapar nya målpunkter i Skevrodrets skog. Den tillkommande bebyggelsen kommer att ha lokaler i bottenvåningarna och detta kan bidra till ökad service och mötesplatser i området. Även förskolans lokaler ska utformas för samnyttjande, vilket möjliggör samlingslokaler för till exempel hobbyverksamhet.

Omvandlingen av Gamla Tyresövägen från landsväg till ett samlat stadsstråk minskar barriäreffekten och stärker identiteten. Trots att planförslaget tar friyta i anspråk innebär planförslaget ökad tillgänglighet, fler målpunkter och större möjlighet till flöden mellan stadsdelarna.

För att ytterligare stärka sambanden mellan stadsdelarna behöver åtgärder göras utanför föreslagen detaljplanegräns. Särskilt gatans förlängning söderut mot Sköndal är viktig att få till med en kontinuitet av gång och cykelstråket. Området där Hemköp ligger behöver en koppling igenom för att stärka sambandet till Norra Sköndal. Skarpnäcks industriområde behöver ses över för att bli tryggare för barn och unga.

1.1 BOENDE OCH VARDAGSLIV

Skevrodrets skog

Skevrodrets skog kommer att tillgängliggöras och planeras att programmeras med sittplatser, lek och platser för spontana aktiviteter. Skogen har potential att bli en stadsskog och en samlande målpunkt för intelligande förskolor i Sköndal och Skarpnäck. Ett ökat antal brukare av skogen förväntas och det högre nyttjandet kommer innebära ett ökat slitage på kvarvarande naturmark. Upplevelsen av skogsområdet kommer också att förändras då delar bebyggs och ny bebyggelse kommer synas vid vistelse i skogen. Områdets friyta minskar även på grund av ny skolgård. Ianspråktagandet av skogen påverkar främst Filosofiska skolans elever negativt som i dagsläget nyttjar delar av skogen som skolgård.

När tillgängliggörandet av skogen ställs mot ianspråktagandet av skogsmark är den sammanvägda bedömningen att tillgängliggörandet av skogen är positivt för såväl tillkommande barn som befintliga barn kring planområdet.

Kultur och idrott

Planförslaget har inte utformats för att inrymma kultur- eller sportverksamhet inom planområdet. Men Skarpnäcks idrottsplats ligger i närheten och det är en stor tillgång för barnen. Planområdet ligger också i närheten

till Skarpnäck centrum och det innebär att inflyttade barn får ta del av centrumets befintliga kulturutbud, som Skarpnäcks kulturhus, Skarpnäcks fritidsgård och Svenska kyrkan anordnar gratis aktiviteter för unga. Dessa är viktiga sociala noder och kulturella målpunkter som möjliggör en kontaktyta för barn från olika bakgrunder att mötas på.

Det saknas programmerade målpunkter specifikt för ungdomar inom planområdet. Detta riskerar att stärka den upplevda känslan av ett "vi och dom" mellan ungdomarna i Skarpnäck och Norra Sköndal.

Skola och förskola

Detaljplanen innebär en förskolegård på 1465 kvm och cirka 20 kvm friyta per barn vilket är mindre än Boverkets och programmets rekommendationer. Förskolegården i planförslaget är placerad i befintlig natur. Det gör att det finns goda möjligheter att integrera befintlig natur i utformningen av gården och skapa en lekvänlig och utmanande gård. Om utformningen av gården uppmanar till fysiskt utmanande lek kan gården trots att den är mindre än rekommenderat friytemått, 3000 kvm, främja god rörlighet hos barn. Att förskolan placeras nära skog bidrar till goda möjligheter till utevistelse och varierande lek och rörelse.

KONSEKVENSBESKRIVNING

1. SAMMANVÄGD BEDÖMNING

Detaljplanen reglerar del av skogen till skolgård för Filosofiska skolan. Det betyder att skolan får en planlagd skolgård, även om den kommer vara betydligt mindre än vad som idag uppfattas som skolgård av eleverna.

Boendemiljö och bostadsgårdar

Med planförslaget tillkommer flerbostadshus med gemensamhetslokaler vilka kompletterar de befintliga småhusen i Norra Sköndal.

Befintlig natur sparas nära bostadsgårdarna vilket möjliggör spännande lekmiljöer nära bostäderna. Bostadsgårdarna är relativt små och det finns risk att den bostadsnära leken på gårdarna inte rymmer på grund av ytor för andra funktioner som sophantering, angöring och cykelparkering. En gård bör minst vara 1500 kvm för att fungera väl. Det är god uppsikt över gårdarna från balkongerna. Att kunna hålla uppsikt över lekande barn på gården innebär att vårdnadshavare i större utsträckning vågar låta barnet leka själv på gården och i närområdet.

1.2 TRYGGHET OCH TILLGÄNGLIGHET

Planförslaget innebär att Gamla Tyresövägen omvandlas från landsväg till stadsgata med sänkt hastighetsreglering, hastighetsdämpande åtgärder, fler övergångsställen, bredare gång- och cykelstråk och smalare körbana. Detta leder till lägre hastigheter och ökad trafiksäkerhet.

Busshållplatsen ligger centralt i planområdet med anslutande stråk i nordsydlig riktning. Det kollektivtrafknära läget ger inflyttade barn god möjlighet till att självständigt röra sig i staden och till målpunkter utanför planområdet.

Planen skapar också tillkommande gångstråk i nordsydlig riktning. Stråken ska förses med god belysning och barn kommer kunna välja att röra sig mellan stråk som är trygga dagtid, genom skogen så kallade "dagstråk" eller välja stråk trygga under kvällstid utmed gatan och bostäderna så kallade "nattstråk". Planförslaget skapar genom dessa åtgärder och lösningar större möjligheter för självständig rörelse hos barn.

Förskolan nås via säker skolväg från olika håll. Det kommer finnas en vändplan vid förskolan som troligen kommer trafikerar vid hämtning och lämning. Det finns en risk att situationen blir otydlig för barn.

1.3 MILJÖ OCH HÄLSA

Skevrodrets skog och närhet till Skarpnäcks idrottsplats och omgivande friytor är tillgångar för de tillkommande barnen och kommer erbjuda miljöer för hälsa och rörelse. För befintliga barn blir konkurrensen om platserna större.

Närheten till Tyresövägen, Gamla Tyresövägen och Flygledargatan kommer innebära ett visst buller. Den nya bebyggelsen kommer bidra till att buller från vägarna skärmas av från skogen och parken som blir tystare. Den tillkommande bebyggelsen kommer även dämpa bullret på förskole- och skolgård. Gamla Tyresövägens nya utformning minskar trafikbullret eftersom hastigheterna kommer sänkas.

1.4 BYGGSCHEDE OCH FRAMTIDA PROCESS

Det är viktigt att barnperspektivet och barnens perspektiv prioriteras i kommande skeden och under byggtiden. Det finns möjligheter i att skapa en interaktiv byggprocess och genom kommunikation skapa ett förhållande till kommande förskola och parken i Skevrodrets skog.

Under byggtiden kommer det uppstå trafikbuller. Buller under byggtiden påverkar framför allt Filosofiska skolans elevers studiemiljö och utevistelse.

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

BOENDE OCH VARDAGSLIV

ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	DEM ÄGER FRÅGAN?
SKOLA OCH FÖRSKOLA Skolor och förskolor, läge och storlek på förskola och skola, ändamålsenliga lokaler och friytor	Ny förskola. Möjlighet att gå i förskola i ändamålsenliga lokaler.	Risk att det planeras för få förskoleavdelningar. I dagsläget visar utredningen att planförslaget planerar för tillräckligt många.	Om framtida skolgård och förskolegård innehåller olika zoner för olika typ av lek och aktivitet.	Utforma en tydlig gräns mellan skolgård (gäller till viss del även förskolegård) och närmatur.	Byggaktör Fastighetsägare, Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen
	Förskolegården är placerad mot natur/skog med goda möjligheter att integrera upplevelsen av befintlig natur i utformningen av gården och skapa en lekvänlig och utmanande gård.	Gårdsyta per förskolebarn är mindre än programmets och Boverkets rekommendationer (30 kvm/barn respektive 40 kvm/barn). Förslaget planerar för cirka 20 kvm per barn.		Bevaka att behov av plats för förvaring, till exempel barnvagnsparkering, lekutrustning, inte tar lektyta av förskole- och skolgården.	Byggaktör Fastighetsägare
	Gång- och cykelväg till förskolan är säkra. Bilfria eller med tydlig zonering för gångbana.	Förskolegården är 1465 kvm vilket är mindre än Boverkets rekommendation på 3000 kvm för minsta gård för att barnen ska få 1/3 av sin dagliga rörelse tillgodosedd.		Utforma skol- och förskolegårdar utifrån ett jämställdhetsperspektiv.	Byggaktör Fastighetsägare
	Förskolans lokaler möjliggörs för samnyttjande.	Filosofiska skolans skolgård regleras i detaljplan till cirka 1/4 av vad som idag uppfattas som skolans gård.		Utforma de allmänna mötesplatserna med åtanke att ytorna kommer användas av områdets förskole- och skolklasser. Ha detta i åtanke i val av material, till exempel slitagetålig markbeläggning eller planera för större skötselbudget till områdets och omgivande grönområden.	Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen
	Lokaliseringen av förskolan bidrar till ett upptagningsområde med både nuvarande och ny bebyggelse. Främjar att undvika ett "vi och dom".	Om fastighetsägaren till kvarteret Flygeleven inte omvandlar delar av skolans parkering till skolgård finns stor risk att skolgården blir för liten. I gällande detaljplan för Filosofiska skolan, Kv Flygeleven 2, (Dp 2014-02037) säkras inte skolgårdens användning, utan kan användas till annat.		Att delar av Kv Flygeleven 2 ingår i aktuell detaljplan och de delar som avses fungera som skolgård planläggs som enbart skolgård.	Stadsbyggnadskontoret
	Yta för skolgård planläggs som skolgård och säkras därmed upp ytans funktion och storlek framöver. Det innebär även att Skevroddrets skog kommer upplevas mer allmän än dagens situation.	Filosofiska skolans huvudentré vetter ut mot gatan, vilket kan orsaka otydlig trafiksituation.		Bevaka att utformningen av förskole- och skolgård möjliggör användning av gårdarna även utanför verksamhetens öppettider.	Byggaktör Fastighetsägare
	Delar av parkeringsytorna inom kvarteret Flygeleven omvandlas till skolgård för Filosofiska skolan.	Planerad skolgård nås inte direkt från skolbyggnaden, den nås endast via gata och park.		Bevaka att delar av fastigheten Flygelevens parkering utformas till skolgård, som planerat.	Exploateringskontoret Fastighetsägare
		Slitage av Skevroddrets skog kommer troligen öka i och med fler boende och då planerad förskoleverksamhet och befintlig skolverksamhet har för små gårdar.		Justera skolans entré så att barnen kan gå ut till planerad skolgård direkt.	Byggaktör Fastighetsägare Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen
				Bevaka att förskolans kök och lokaler kan nyttjas när verksamheten håller stängt.	Byggaktör Fastighetsägare Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen
				Bevaka att utformningen av förskolegården som vetter mot parkering och vändplats utformas på ett sätt som skapar en naturlig skyddsbarriär, till exempel djup slänt eller kupering.	Byggaktör Fastighetsägare Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

BOENDE OCH VARDAGSLIV

ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	DEM ÄGER FRÅGAN?
BOENDEMILJÖ Närlek, uppsikt (föräldrars), bostadsgårdar, lgh storlekar (möjliggöra bo kvar i området), upplåtelseformer, e-tal, blandade prisnivåer, flexibla bostäder (tvåa blir trea ibland)	Befintlig natur har sparats nära bostadsgårdarna vilket möjliggör spännande bostadsnära lekmiljöer.	Relativt små bostadsgårdar (mindre än 1500 kvm sammanhållande gård). Det finns en risk att den bostadsnära leken inte rymmer på grund av ytor för andra funktioner som sophantering, angöring och cykelparkering. Påverkar framför allt de yngsta barnen.	Utformning av bostadsgårdar för lek: hurdana lekmöjligheter kommer finnas för de yngsta barnen.	Bevaka att gårdsleken, framför allt för de yngsta barnen, får tillräckligt med yta. God planering krävs så att yta för andra kravfunktioner som sophantering, angöring och cykelparkering inte kommer in sent i skedet och tar yta för lek.	Stadsbyggnadskontoret Byggaktörer
	Föreslagna bostadsstorlekar kompletterar närliggande småhusområde.				
	Att gemensamhetslokal ska finnas i Kv A, B, C regleras i plankartan. Det möjliggör t.ex. hobbyrum.	Plankartan reglerar inte att gemensamhetslokal ska finnas i Kv D.	Flexibla boenden, bostadspriser/hyror, upplåtelseformer.	Bevaka att olika upplåtelseformer och prisnivåer/hyror kommer finnas inom området. Möjliggöra att bo kvar vid förändring i familjer, till exempel vid skilsmässa, för barnets välmående.	Byggaktörer
	Plankartan styr att bostadsgården för Kv A och Kv B utformas som en gemensamhetsanläggning.	Bostadsgårdar Kv C och Kv D är skuggiga stora delar av dagen (vår- och höstdagjämning).		Programmera och utforma bostadsgårdarna för Kv A och Kv B som ingår i en gemensamhetsanläggning på ett sätt som kan komplettera varandra och gynna fler åldrar.	Stadsbyggnadskontoret Byggaktörer
VARDAGENS MÅLPUNKTER Spontana och tillgängliga (att ytorna finns och är tillräckligt stora och på rätt plats), lek, bolltor, park, ungdomsgård, skolgårdar utanför verksamhetstid, lokaler/mötesplatser i bottenvåning, friytor	Balkonger på samtliga kvarter vetter mot bostadsgård, vilket möjliggör uppsikt och främjar därför småbarnslek och självständig rörelse.	Bostadsgårdar Kv A och Kv B är skuggiga under eftermiddags- och kvällstid då barn kan tänkas att leka på gården (vår- och höstdagjämning).			
	Planförslaget inrymmer både hyres- och bostadsrätter och fler hyresrätter än bostadsrätter.				
	Förslaget innebär tillskapande av målpunkter inom Skevrodrets skog genom ytor för bland annat lek, vistelse- och promenadvägar samt en tillkommande förskola med gård.	Områdets friyta minskar då delar av Skevrodrets skog tas i anspråk. Däremot nyttjas skogen i dagsläget främst av Filosofiska skolan. Den del av skogen som tas i anspråk är den mest outnyttjade delen.	På vilket sätt upplevelsen av natur kommer att förändras då delar av skogen bebyggs.	Arbeta vidare med kopplingar till närliggande friytor och målpunkter som parken Skallet, Skarpnäs idrottsplats och sportfält samt Sköndal.	Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Trafikkontoret Stadsdelsförvaltningen
	Lokaler i bottenvåningar föreslås i samtliga kvarter och det kan bidra till ökad service och mötesplatser i området.	Förslaget har inte bevakat mötesplats med väderskydd som framkommit som utvecklingsförslag under tidig dialog.		Utforma gränsen mellan tomtmark och allmän platsmark så att privatisering av allmän platsmark undviks, det vill säga att tomtmarken inte kan flyta ut över allmän mark och orsaka upplevd privatisering av allmän platsmark.	Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Byggaktörer
	Inflyttade barn får ta del av Skarpnäs befintliga kulturutbud som Skarpnäs ungdomsgård och Svenska kyrkan som anordnar gratis aktiviteter för unga. Dessa har möjlighet att bli till en social nod och en kulturell målpunkt samt en kontaktyta där barn från olika bakgrunder kan mötas.	Risk att skogen används främst av tillkommande barn boende i de nya bostadshusen, från förskola samt Filosofiska skolan. Då försvåras integration med barn som bor i övriga Skarpnäs.		Säkerställ att tillkommande målpunkter innehåller aktiviteter för olika åldrar och som är gratis, exempelvis lek, spontanidrott, kulturaktiviteter.	Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Kulturförvaltningen Byggaktörer
	Inflyttade barn får ta del av närliggande friytor och Skarpnäs idrottsplats och sportfält. Dessa kan utvecklas till möjliga kontaktytor för barn från olika bakgrunder att mötas.			Satsa på aktiviteter och miljöer för äldre barn/ungdomar. Detta är viktigt för att motivera och underlätta för barnen att fortsätta med aktiviteter och föreningsliv även när de blir äldre.	Exploateringskontoret Kulturförvaltningen Byggaktörer
	Utvecklingen och programmeringen av Skevrodrets skog kompletterar den utpekade målpunkten "Skallet" i Norra Sköndal. Kan bidra till större rörelse mellan stadsdelsgränsen.			Försöka ordna att hobbyrum och gemensamhetslokaler i bostadhus är tillgängliga att hyras även av boende i området och av föreningar.	Byggaktörer

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

BOENDE OCH VARDAGSLIV

ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	VEM ÄGER FRÅGAN?
VARDAGENS MÅLPUNKTER (FORTS.)		Området riskerar att stärka den mentala barriären mellan Skarpnäck och Norra Sköndal samt stärka känslan av "vi och dom" då inga målpunkter för ungdomar har programmerats inom området.		Bevaka att del av förskolelokalen kan tekniskt hyras av föreningar och organisationer efter verksamhetstid.	Byggaktörer
				Bevaka att förskolans lokaler för samnyttjande, till exempel kök, placeras mot gata på markplan. Det bidrar till att aktivera gatan samt att stärka förskolan som målpunkt. Därmed öka integrationen mellan olika områden.	Byggaktörer
				Bevaka att möjligheten att skapa mötesplats med väderskydd inom planområdet.	Exploateringskontoret,
SÄLLAN-MÅLPUNKTER Samhällsfunktioner och andra målpunkter som är viktiga och besöks sällan	Inflyttade barn får nära till kollektivtrafik vilket ökar chansen att barnen nyttjar målpunkter utanför planområdet. Skevrodrets skog kan bli en sällanmålpunkt för intilliggande förskolor i Sköndal och Skarpnäck.		Typ av verksamheter i lokaler. Beroende på verksamhet finns möjlighet att skapa sällanmålpunkter.	Bevaka att lokalerna blir tillräckligt stora för att vara attraktiva/lämpliga för olika typer av kulturella och idrottsinriktade verksamheter. Programmera skogen så att det kompletterar övriga friytor inom stadsdelen.	Byggaktörer Stadsbyggnadskontoret Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

TRYGGHET OCH TILLGÄNGLIGHET

ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	VEM ÄGER FRÅGAN?
TRYGGHET Befolkat, välskött, identitet, känsla av gemenskap, belysning,	Fler boende och besökare kommer befolka området och gör det tryggare. Lokaler och bostadsentréer mot Gamla Tyresövägen hjälper till med "ögon på gatan" vilket kan bidra till ökad trygghet. Sekundära entréer från Kv A mot de planerade parkstråken. Fler parkstråk med belysning. Barn kan välja att röra sig på stråk som är trygga dagtid, genom skogen, så kallade "dagstråk", eller välja stråk trygga under kvällstid utmed gatan och bostäderna, så kallade "nattstråk". Alla lägenhetsentréer i Kv C ligger mot gården vilket bidrar till fler ögon mot gården.	Slitaget av skogen förväntas öka i och med fler boende och att planerad förskoleverksamhet och befintlig skolverksamhet kommer använda skogen för lek. Det kommer innebära ökade kostnader att hålla skogsområdet välskött så att det inte riskerar upplevas eftersatt och otryggt. Loftgångarna i Kv C riskerar att minimera ögon mot gården, eftersom boendes känsla av insyn i bostaden kan leda till fönster och dylikt täcks för.	Hur framtida skötsel och slitage påverkar trygghetsaspekten.	Möjliggöra för blandade funktioner i byggnader mot gatan. För skapa underlag för rörelse året om och för att understödja platsbildning, samt "ögon på gata". Delaktiggöra barn och unga i programmeringen av allmänna platser. För att finna alternativa aktiviteter som kan fungera tilldragande och skapa barnens berättelse om Skarpnäck och Skevrodrets skog. Det skapar känsla av identitet, stolthet och samhörighet. Arbeta med bra, inte mycket, belysning. Bevaka att områdets och närliggande grönområden tilldelas en tillräcklig del ur skötselbudget.	Byggaktörer Exploateringskontoret Exploateringskontoret Trafikkontoret Byggaktörer Stadsdelsförvaltningen
TILLGÄNGLIGHET Fysiskt tillgängligt, lätt att orientera sig, kopplingar	Planen möjliggör för barn och unga att bo samt gå i förskolan i ett kollektivtrafknära läge. Gamla Tyresövägens utformning kan bidra till minskad barriäreffekt i och med tillkommande övergångsställen, hastighetsdämpande åtgärder och genom gatugestaltningen med bland annat bredare trottoarer. Busshållsplatsen ligger centralt i planen med anslutande stråk i nordsydlig riktning. Tillkommande gångstråk i nordsydlig riktning tillgängliggör planområdet och skapar fler entréer till Skevrodrets skog. Skevrodrets skog medvetandegörs och tillgängliggörs med entréer, lek och promenadvägar.	Gång- och cykelkoppling till Sköndal utanför planen riskerar att inte budgetfinansieras och genomföras. Gångvägen i västra delen av planen genom Skevrodrets skog är krokig med brutna siktlinjer mellan Gamla Tyresövägen och Horisontvägen. Påverkar orienterbarheten och upplevelsen av trygghet kvällstid. Stråket riskerar att kännas som ett kvartersstråk. Skarpnäcks Industriområde, ingår inte i planområdet, men är en barriär mellan Skarpnäck och nya planområdet.		Vidarestudera om ytterligare kopplingar till Norra Sköndal, framför allt i östra delarna, går att förtydliga. Arbeta vidare med gena kopplingar mot Skarpnäcks idrottsplats, framför allt i de nordvästliga delarna. Bevaka att stråken upplevs allmänna för att integrera områdena. Utforma den allmänna lekplatsen tillgänglig för funktionshindrade barn och vårdnadshavare. Skapa ett gångstråk även i södra delen av Skevrodrets skog för att skapa en slinga runt skogen vilket gör att en större del av skogen blir tillgänglig.	Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Stadsdelsförvaltningen Byggaktörer Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Stadsdelsförvaltningen Byggaktörer Exploateringskontoret Trafikkontoret Stadsdelsförvaltningen Byggaktörer Stadsdelsförvaltningen Exploateringskontoret Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Stadsdelsförvaltningen

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

TRYGGHET OCH TILLGÄNGLIGHET					
ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	VEM ÄGER FRÅGAN?
TILLGÄNGLIGHET (FORTS.)		Tillkommande förskola i detaljplanen Rotorbladet ingår inte i denna plan, men utformningen av den förskolan med tillhörande gård och bullsskärm kan riskera att påverka kopplingen till Skarpnäcks idrottsplats från planområdet.		Samordna utformningen av detaljplanerna för förskolan inom kvarteret Rotorbladet och Gamla Tyresövägen.	Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret
SJÄLVSTÄNDIG RÖRELSE Cykelparkering i bottenvåning, kollektivtrafik, cykelvägar	Det kollektivtrafiken läget ger barn och ungdomar möjlighet till självständig rörelse i staden. Målpunkter utanför planområdet nås relativt enkelt i det kollektivtrafiken läget.	Planområdet planerar för hög standard på cykelbanor. Cykelbanorna slutar i plangräns och fullföljs inte i hög standard i tunnel mot Sköndal.		Bevaka att lättillgängliga cykelparkeringar (inomhus och utomhus) planeras.	Stadsbyggnadskontoret Byggaktörer
	Lättillgängliga cykelparkeringar på gårdarna i samtliga kvarter. Kv C har cykelförråd även mot gatan. Det finns möjligheter att placera cykelförråd i övriga kvarter mot gata och tillgodose att de blir tillräckligt många, för att främja rörelsefrihet hos barn och uppmuntra till fysisk aktivitet.			Bevaka att trygga och säkra gång- och cykelförbindelser finns till flera befintliga omgivande parker.	Trafikkontoret
	Gamla Tyresövägen får fler övergångsställen.			Bevaka att cykelförråd mot gata möjliggörs även i Kv A, B, D.	Stadsbyggnadskontoret Byggaktörer
	Gamla Tyresövägen får bättre standard på cykelbanor och parken förses med nya och bättre gång- och cykelstråk.			Säkerställ cykelkopplingar mellan Skarpnäck och Sköndal, under Tyresövägen.	Exploateringskontoret Trafikkontoret
TRAFIKSÄKERHET Korsningar, trafiksituation avläsbar av bilister och barn/unga, angöringar	Gamla Tyresövägen går från landsväg till stadsgata. Hastighetssänkande åtgärder planeras och fler tillkommande övergångsställen. Dagens Gamla Tyresövägen pekades ut i samtliga dialoger som problematisk på grund av för höga hastigheter.	Zon för hämtning och lämning delas med vändplan. Beroende på bilanvändningen riskerar situationen att bli otydlig.		Bevaka att säkra skolvägar finns även till skolor och förskolor i omgivande stadsdelar, för att säkerställa trafiksäker skolväg för alla barn som bor i planområdet. Exempelvis genom att koppla områdets nya gång- och cykelvägar med befintliga omgivande gång- och cykelnät.	Trafikkontoret Stadsbyggnadskontoret
	Busshållsplatsen är placerad centralt i planområdet och är utformad på ett trafiksäkert vis.	Filosofiska skolan (ingår ej i denna plan) har ingen entré direkt mot skolgården utan når skolgården genom entré från Horisontvägen.		Prioritera barns och ungas säkerhet i utformningen av angöringsvägar till bostadsgårdar.	Byggaktörer Stadsbyggnadskontoret
	Förskolan nås genom säkra skolvägar.			Inför signalreglerat övergångsställe på Gamla Tyresövägen för ökad trygghet.	Trafikkontoret
				Tillskapa en entré i befintlig skolbyggnad som vetter mot Filosofiska skolans gård.	Fastighetsägare Stadsbyggnadskontoret

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

MILJÖ OCH HÄLSA

ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	DEM ÄGER FRÅGAN?
VARDAGSRÖRELSE Vardagsmotion, spontan rörelse, friytors disposition och programmering	Den tillkommande lekplatsen innehåller både plana och kuperade ytor vilket kan inbjuda till olika typer av rörelse och lek. Skevrodrets skog, Skarpnäcks idrottsplats, friytor med varierat innehåll finns inom nära avstånd. Dessa är olika typer av miljöer som uppmanar till rörelse, både organiserat och spontant. Ett fuktlövskog i området ska tillgängliggöras med spänger som lockar till rörelse.	Med en för liten förskolegård riskerar barn att få undermålig fysisk aktivitet under dagen som kan hämma den motoriska utvecklingen hos barn och de kan få svårare att utveckla lek och samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov.	Förutsättningarna för olika typer av rörelse; instrumentell, social och erfarenhetsinriktad.	Komplettera med gångslinga som möjliggör promenad i Skevrodrets skog för att underlätta att hela skogen nyttjas och uppmuntra till spontanrörelse. Att försöka uppnå en fullgod förskolegård enligt Boverkets rekommendationer, en fullgod förskolegård kan möjliggöra att ett barn får upp emot 1/3 del av sitt rörelsebehov tillgodosett på förskolegården. Stärka kopplingarna mellan omgivande bostadsområden med genare gång- och cykelvägar för att integrera nya bebyggelsen snarare än att bebyggelsen ökar känslan av "vi och dom" som finns framför allt hos Skarpnäckungdomarna.	Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret Byggaktörer Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret
UTÖVA IDROTT OCH KULTUR Vara aktiv	Närhet till Skarpnäcks idrottsplats är en tillgång för de tillkommande barnen. Det har en möjlighet att bli en mötesplats som främjar social utveckling och integration. Skevrodrets skog programmeras för lek och spontana aktiviteter. Närhet till Skarpnäcks kulturutbud, som bibliotek, kulturhus, fritidsgård. Tillkommande lokaler i bottenvåning, gemensamhetslokaler och förskolelokaler möjliggör med utrymme för nya idrotts- och kulturaktiviteter.	Ingen planerad lokal för aktiviteter. Det tillkommer inga inomhusaktiviteter och kvällsöppna mötesplatser att erbjuda ungdomarna, vilket nämns som ett förslag i programmet. Konkurrensen om Skarpnäcks idrottsplats ökar.		Bevaka att det finns oprogrammerade offentliga ytor av varierande karaktär som kan tas i anspråk av en mängd olika aktiviteter. Tillskapa en jämnställd plats där flera aktiviteter kan pågå parallellt. Möjliggöra för variation i platsbildningar och miljöer där barn och unga, både flickor och pojkar och i alla åldrar möts. Främjar social utveckling och integration. Bevaka att det skapas möjligheter för barn att kan utöva kultur i området, för att främja integration mellan barn i de omgivande stadsdelarna.	Exploateringskontoret Exploateringskontoret Exploateringskontoret Stadsdelsförvaltningen Kulturförvaltningen
HÄLSOSAMMA MILJÖER Solförhållanden, bullemivåer, vind och luftkvalitetsförhållande (partiklar)	Byggnader avskärmar vistelseytorna i skogen mot buller, luftpartiklar och vind. Gamla Tyresövägens nya utformning bidrar troligen till minskat trafikbuller och partiklar då hastigheterna sänks.	Trafikbuller och partiklar från Gamla Tyresövägen och väg 229 (Tyresövägen). Skarpnäcks industriområde innehåller viss del farlig verksamhet.	Skarpnäcks industriområdes buller- och luftpåverkan på området.		

KONSEKVENSBESKRIVNING

2. MATRIS

BYGGSKEDE OCH FRAMTIDA PROCESS

ASPEKT	MÖJLIGHETER/POSITIV INVERKAN	RISKER/ NEGATIV INVERKAN	GÅR EJ ATT BEDÖMA	REKOMMENDATIONER KOMMANDE ARBETE	DEM ÄGER FRÅGAN?
BYGGSKEDET Byggnation	Investeringar i det offentliga rummet och tillskapande av mötesplatser kommer ske tidigt i processen, enligt framtaget program. Skapa tillfälliga mötesplatser i området eller stadsdelen under byggtiden eller planera för fler ytor för barn i kommande detaljplanläggning.	Bullerstörningar under byggtiden och anläggningen av parken påverkar elevers studiemiljö i Filosofiska skolan.	Byggtrafikens påverkan för barn i Filosofiska skolan. Filosofiska skolans möjlighet till utevistelse under byggtiden. Buller under byggtiden.	Säkerställ en säker skolgård för Filosofiska skolans elever att vistas på redan under byggtiden.	Exploateringskontoret Byggaktörer
				Säkerställ god ljud- och luftmiljö samt en säker och trygg trafikmiljö under byggtiden för Filosofiska skolan.	Exploateringskontoret
				Bevaka att gång- och cykelstråk till omgivande befintliga målpunkter är trygga och säkra redan under byggtiden om boende flyttar in innan byggnationen är färdig, för de inflyttade barn och ungas vålmående och säkerhet.	Exploateringskontoret
				Bevaka att de allmänna platserna byggs ut först för att säkra barns vistelse.	Exploateringskontoret
				Bevaka att planering av utbyggnadsetapper tar hänsyn till barns rätt till god boende- och skolmiljö.	Exploateringskontoret
DELAKTIGHET Påverka innehåll/aktivering, utformning av platser och lokaler (tillfälliga och permanenta), barnens berättelser	Barn och unga kan vara delaktiga i hur parken/skogen programmeras. Byggaktörer skulle kunna anställa ungdomar under byggtiden. Ett bra pedagogiskt tillfälle för barnen att få lära sig mer om byggbranschen, arkitektur och fysisk planering genom till exempel att byggaktörer eller kommunen besöker omgivande skolor och förskolor.	Att programmeringen av parken/skogen inte tillgodoser barnens samt förskoleverksamhetens behov eller önskemål.		Delaktiggör barn och unga i utformningen av området.	Exploateringskontoret
				Att delaktiggöra barn och unga i aktivering av tillfälliga platser, för att de ska känna sig delaktiga i omvandlingen av området.	Exploateringskontoret
				Att fortsätta dialog och att involvera Filosofiska skolan i planeringen och utformningen av offentliga platser.	Exploateringskontoret
				Att under byggskedet bjuda in barn och unga från närområdet för information t.ex. "Barnens byggskola".	Byggaktörer
HUR FORTSÄTTER PROCESSEN ATT LEVA? Barnperspektiv, barnens perspektiv, barnrättsperspektiv	Samverkan med byggaktörer och deras konsulter samt med staden och deras konsulter. Att genom uppsökande dialoger samtala med unga tjejer och killar i separata workshops för att få större förståelse hur uppfattningen "vi och dom" har uppstått och vad som kan göras för att främja integration och möten mellan unga från olika bakgrunder och bostadsområden.	Att barnperspektivet och barnens perspektiv inte prioriteras i kommande skeden och under byggtiden.		Det rekommenderas att fortsätta arbeta med barnkonsekvensanalys och strategi i kommande skeden för att säkerställa barnperspektivet i kommande processer och tydligare utreda detaljfrågor kring trafiksäkerhet, buller, sol- och skuggförhållanden, kopplingar samt ta fram mer riktade åtgärder.	Byggaktörer Exploateringskontoret Stadsbyggnadskontoret

KONSEKVENSBESKRIVNING

3. REKOMMENDATIONER

3.1 UTVECKLING AV FOKUSASPEKTERNA

Folkhälsa, trygghet och kopplingar och lika villkor är de tre utpekade fokusaspekterna. I kommande arbete rekommenderas att:

- *Folkhälsa* fokuserar på att tillkommande målpunkter och stråk aktiveras med sådant som introducerar, uppmuntrar och möjliggör rörelse för både flickor och pojkar.
- *Trygghet och kopplingar* fokuserar på entréplatserna till Skevrodrets skog och att vidare integrera tillskapade gångvägar till intilliggande områden.
- *Lika villkor* fokuserar på möjliga målpunkter, främst i lokalerna, för äldre tjejer.

3.2 BOENDE OCH VARDAGSLIV

- Programmera planområdets målpunkter så att de kompletterar befintligt utbud till exempel med miljöer för ungdomar.
- Planområdet har potential att genom gemensamhetslokalerna skapa mötesplatser för till exempel kulturella verksamheter som kan främja att barn och unga från olika stadsdelar och bakgrund möts.
- Utforma förskole- och skolgård, framför allt i gränsen mot allmän platsmark, så att gestaltningen främjar samnyttjande och bjuder in till vistelse och lek även utanför verksamhetstid.

- Möjliggöra för samnyttjande av förskolans lokaler för hobby- och kulturverksamhet. En rekommendation är att vända entrén mot den allmänna gatan.

- Reglera delar av fastigheten med Filosofiska skolan till skolgård. Det ligger dock utanför det aktuella detaljplanområdet.

- Programmera och utforma bostadsgårdarna för Kv A och Kv B som ingår i en gemensamhetsanläggning på ett sätt som kan komplettera varandra och gynna fler åldrar.

- Säkerställa en yta av bostadsgårdarna till småbarnslek.

3.3 TRYGGHET OCH TILLGÄNGLIGHET

- Att kopplingar till intilliggande områden, Sköndal, Norra Sköndal och Skarpnäcks idrottsplats stärks för att binda samman stadsdelar. För att göra detta behöver åtgärder även utanför detaljplaneområdet göras, till exempel förbättra standarden av Gamla Tyresövägen vidare söderut. Kopplingen till Skarpnäcks idrottsplats är beroende av hur detaljplan Rotorbladet utformar sin avgränsning, inklusive bullerskydd, av förskolegården.

- Att utforma vändzonen vid förskolan på ett sätt som förtydligar att gångtrafikanter är prioriterade.

- Att utforma den allmänna lekplatsen tillgänglig för funktionshindrade barn och vårdnadshavare.

3.4 MILJÖ OCH HÄLSA

- Att utreda hur eventuella luftföroreningar från Tyresövägen påverkar planområdet.

- Det är viktigt att fortsatt bevaka skogens värde och att området kompletteras med nya varierande ytor som uppmanar till utmanade fysisk lek.

3.5 BYGGSTYCKE OCH FRAMTIDA PROCESS

- Att involvera befintliga barn och unga i kommande processer för att arbeta med

platsens identitet och karaktär. Exempelvis i utformningen av platser och anställning av lokala ungdomar vid byggnation.

- Att ha tydlig information och kommunikation med Filosofiska skolan, då deras elever påverkas mest under byggtiden.

- Att planera byggetapper på ett sätt som tar hänsyn till barns hälsa, till exempel allra först anlägga trygga och säkra genomgående gång- och cykelstråk.

- Att planera för hur byggbullret kan minimeras eller ha riktade åtgärder för Filosofiska skolans arbets- och inlärningsmiljö.

”Ett barns uppväxttid går, sett ur ett samhällsplaneringsperspektiv, mycket fort. För barnet kan tiden det tar att planera för en bostads- eller stadsmiljö, en säkrare trafiklösning eller åtgärder för att minska buller vara lika med hela barndomen. Barn tillbringar en stor del av sin barndom i bostadsområdet, skolan och förskolan. Miljön ute och inne har stor betydelse för barnens utveckling och lärande, deras sociala kontakter med jämnåriga och vuxna och deras hälsa och trygghet. Om buller i skolmiljön stör barnen i deras koncentration och lärande kan det få betydelse för hela livet. En bulleråtgärd som dröjer tre år tar i anspråk en tredjedel av barnets skoltid” (Boverket 2008).

KÄLLOR

KÄLLOR

1. LITTERATURFÖRTECKNING

Landskapslaget (2019) Integrerad barnkonsekvensanalys Gamla Tyresövägen.
Delrapport 1 - Kartläggning.

Stockholms stad (2019) Detaljplan för del av Skarpnäcks Gård 1:1 och Sköndal 3:1 vid kv. Skevrodret i stadsdelen Skarpnäcks Gård, S-Dp 2017-01740. Samrådshandling

Stockholms stad (2017) Startpromemoria för planläggning vid Gamla Tyresövägen, del av Skarpnäcks Gård 1:1, del av Sköndal 3:1 m.fl. i stadsdelen Skarpnäcks Gård (350-450 bostäder). Dnr 2017-01740.

Stockholms stad (2017) Integrerad barnkonsekvensanalys och dialog.

Stockholms stad (2017) PM utvärdering barnperspektivet för programförslag Bagarmossen-Skarpnäck.

Stockholms stad (2016) Program för Bagarmossen och Skarpnäck.

